

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2566
Vol.17 No.1 January - April 2023

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University Journal

วัตถุประสงค์

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัย ศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ

ขอบเขตงาน

เป็นวารสารที่ครอบคลุมสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการที่ตีพิมพ์

ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550)

319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทร. 0 4561 7982

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยาวาร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง

รองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.พิมล วิเศษสังข์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สิริกัลยา สุขขี

ดร.กนกกาญจน์ บุญทรง

อาจารย์อัมย์พงศ์ สารรัตน์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ

รองศาสตราจารย์จำเริญ อุณแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพูล กมลจิตร์ประภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกันต์ คูวัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ โพนแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ
นางสุพรรณษา แสงตา
นายกฤตภาส สีหะวงษ์
นางสาวศิริภัทรา คำมะรักษ์

ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Reviews)

1. สาขาครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ / จิตวิทยา

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
1.2 ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	นักวิชาการอิสระ
1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
1.4 รองศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.5 รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.6 รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.7 รองศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอรารวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.8 รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.9 รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.10 รองศาสตราจารย์ ดร.อาฟีฟี่ ลาเต๊ะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.11 รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
1.12 รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทพญ. สุวดี เอื้ออริโยโชติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.14 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.15 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตา ดวงวิไล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.16 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
1.17 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
1.18 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.19 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.20 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย สุขจิตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.21 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
1.22 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.23 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.24 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.25 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณชัย สุพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.26 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.27 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.28 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี ไชยกาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.29 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.30 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาวรินทร์ รักษาบำรุง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.31 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญญา สายหมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.32 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรระ โสฬสพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.33 อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ บุตรทองทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.34 อาจารย์ ดร.จริยา สายรัตนอินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.35 อาจารย์ ดร.ปริญา ปรีพทุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. สาขาเศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.จุรีพร จันทรพาณิชย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระกิตต์ เสาร่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2.3 รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานวิน สงเคราะห์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา แวนแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2.8 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฐ ใค่นุณภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2.9 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหสา พลนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทธร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณิศา ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.14 อาจารย์ ดร.สาลินี ทิพย์เพ็ญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
2.15 อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2.16 อาจารย์ ดร.จุฑามาศ บุญรัมย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

3. สาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน พรหมโสภา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
3.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.4 รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3.5 รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก่หานาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3.6 รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.7 รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3.8 รองศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พรหมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.9 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีรรัต สมนึก	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวดี ทะไกรราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา ปราชญ์เวทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ จันทรหมื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.14 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมาภรณ์ พุ่มพิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3.15 อาจารย์ ดร.ปณณทัต กัลยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.16 อาจารย์ ดร.ศุภรัตน์ วิลกานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
3.17 อาจารย์ ดร.ศิวธิดา ภูมิวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ทุกบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ฉบับนี้เป็นปีที่ 17 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน 2566 ซึ่งเป็นฉบับที่หนึ่งของปี บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 บทความ และบทความวิจัย จำนวน 14 บทความ โดยเป็นวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของแต่ละบทความ

กองบรรณาธิการวารสารมุ่งมั่นพัฒนากระบวนการและคุณภาพของวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัย และเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้อ่านทุกท่าน หากท่านมี บทความวิชาการ บทความวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านสามารถส่งมาให้กองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ หากผู้เขียนหรือผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวารสารฯ ทางกองบรรณาธิการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง
บรรณาธิการ

สารบัญ

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0	
สจิวรรณ ทรพพสุ และ สุทธิพงษ์ บุญผดุง	1
การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหารายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
นพฤทธิ์ ศรีเที่ยง และคณะ	15
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
อุษา มูลแก้ว และ น้ำทิพย์ ่องอาจวานิชย์	27
การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแนวคิดโพลยา	
อภิสิทธิ์ ฤทธาพรหม และ ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	40
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต	
ภาวิณี รอดประเสริฐ	54
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
ลัดดาพรรณ นนนาภา และ ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	66
การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย	
กัญญาณัฐ พิสิก และ สรพร เขาวนชัย	78
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1	
วิไล พรมดาว และคณะ	89
การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4	
สุทธิรักษ์ พัทบุตร และคณะ	103
การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	
ธวัชชัย โพธิ์ศรี และคณะ	118
การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5	
ปริญญานันท์ นันทา และคณะ	132
การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสายไทร เขต 1	
ทิพย์วิมล ญวงษ์ศรี และคณะ	147
การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออก	
ชลัทธ ฉินธนทรัพย์ และคณะ	162
การสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก	
ณัฐจิรา อิมวิเศษ และคณะ	177
การดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ	
เอริสา ยุติธรรมดำรง และคณะ	188

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมในการจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน
ยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0

School Administration toward Innovative Organizations in
Educational Management for Promoting Learners' Innovative
Co-Creator Characteristics in Thailand 4.0

สจิวรรณ ทรพวสุ¹, สุตทิพงษ์ บุญผดุง^{2*}
Sajeewan Darbavasu¹, Suttipong Boonphadung^{2*}

¹ สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ Educational Administration Program, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding email: suttipong.bo@ssru.ac.th

Received: 10 March 2022; Revised: 27 May 2022; Accepted: 30 May 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาประเทศไทย 4.0 มีแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศที่นำนวัตกรรมมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเพื่อการขับเคลื่อนประเทศสู่สากล และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงยุค 4.0 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 จึงได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์การศึกษา ให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยมีคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์การศึกษา ที่จะนำไปให้ผู้เรียนไปสู่การเป็นนวัตกรรมในการสร้างนวัตกรรมจากการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมจะเป็นรูปแบบการบริหารแบบใหม่โดยมีผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่จะทำให้การจัดการศึกษาเพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จด้วยการนำผลลัพธ์ที่พึงประสงค์การศึกษาไปใช้ในสถานศึกษาให้เหมาะสมตามช่วงวัย และระดับการศึกษาของผู้เรียน ด้วยการเชื่อมโยงให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ พร้อมกับพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์เป็นนวัตกรรมที่ผู้เรียนสร้างขึ้นตามศักยภาพของตนเอง และทิศทางการพัฒนาประเทศมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งที่สนับสนุน พร้อมจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพเป็นจริงด้วยวิธีหลากหลาย และครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และแนะแนวทางในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, องค์กรนวัตกรรม, คุณลักษณะผู้เรียน, ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม, ยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0

ABSTRACT

The purpose of this article is to present a concept for Thai education in Thailand's economic model 4.0. This educational concept aligns with the current national policy on creating an international standard value-based economy, society, and human resources that are driven by innovation, technology, and creativity. In addition, the concept is also in line with National Education Standard B.E. 2561 (2018). Thus, the concept presented in this article was designed to identify the expected outcomes which can be used as guidelines for educational management for promoting learners' innovative co-creator characteristics. These characteristics can lead the learners to innovators who are able to creatively initiate educational innovation and bring the institutes towards innovative education organizations in educational management. The concept also includes guidelines for enhancing the new role of educational administrators as innovative leaders who can appropriately adopt and apply educational management concept in their schools for developing students in every age range and education level. Moreover, the concept also offers an idea of curriculum development that focuses on innovative learning outcomes of learners based on their own potentials and the direction of the current national development. The idea of curriculum development, offered in this article's concept of school management, additionally emphasizes the Constructivism Theory, project-based learning, digital technology supports, stimulating classroom environments, various authentic learning approaches, teacher as facilitator, and guidelines for practical learning management.

Keywords: Educational Administration, Innovative Organizations, Characteristics of Learners, Innovative Co-creator, Education in Thailand 4.0

บทนำ

นโยบายประเทศไทย 4.0 เป็นหนึ่งในความท้าทายต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งจะทำให้ประเทศมีรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ ในการพัฒนาประเทศเพื่อเข้าสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” (Value-Based Economy) กล่าวคือ เป็นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศไปสู่การแข่งขันด้วยฐานความรู้ ใช้นวัตกรรมกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในกลไกขับเคลื่อนด้วยการยกระดับนวัตกรรม สร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) การจัดการศึกษา 4.0 จึงมีความสำคัญต่อการตอบสนองการปฏิวัติอุตสาหกรรม และประเทศไทย 4.0 ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษา 4.0 มีลักษณะสำคัญดังที่ Hussin (2018) กล่าวว่าเป็นการศึกษาที่การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สนองความแตกต่างของบุคคล มีทางเลือกในการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ประสบความสำเร็จ และประกอบอาชีพในอนาคต โดยครูมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง

สอดคล้องกับ McVeigh-Murphy (2020) ที่เห็นว่า การศึกษา 4.0 เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน และการเรียนรู้ใหม่ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่สำคัญได้แก่ ความเป็นพลเมืองโลก นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและทักษะระหว่างบุคคล การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุค 4.0 จึงไม่เพียงแต่เป็นการให้ความรู้กับคน หรือผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ นั้นหมายความว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตด้วย โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูล และสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพ และเรียนรู้ด้วยตนเอง (ดิเรก พรสีมา, 2559) สำหรับการศึกษาไทยจากการศึกษาสภาวการณ์การศึกษา พ.ศ. 2561-2562 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) พบว่า ปัญหาหลัก และแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทยที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ยังสอนแบบบรรยายเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำไปสอบแบบปรนัย นักเรียนยังคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้น้อย มีความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่างโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองใหญ่ กับโรงเรียนรอบนอก จึงควรปฏิรูปการศึกษานี้เน้นผลลัพธ์หรือสมรรถนะให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในโลกดิจิทัล เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้ แก้ปัญหา ทำโครงการ ลงมือปฏิบัติบุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนด้านส่วนผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมทุกระดับการศึกษา จึงมีความจำเป็นต่อการปฏิรูปการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สู่การศึกษาไทย 4.0 ที่ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและประเทศมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่สากล

สำหรับการส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน ยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 ให้เกิดทุนทางปัญญา กระบวนการคิด เจตคติ และแรงบันดาลใจที่จะสร้างแนวคิด วิธีการผลิตและสิ่งใหม่ ๆ โดยตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดำเนินการในลักษณะองค์การนวัตกรรมหรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Koroleva & Khavenson, 2015; Ayiro & Sang, 2010; Baydar & Çetin, 2021) ที่จะต้องมีผู้นำหรือผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถในการนำองค์กร บริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นการบริหารหลักสูตร การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารงบประมาณ (Sepuru & Mohlakwana, 2020) ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและสร้างความร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่น โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรหรือสถานศึกษา ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล สิ่งเหล่านี้สะท้อนได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิรูปและพลิกโฉมการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่ที่จะส่งผลต่อคุณภาพที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง (อัจฉรา นิยมภา, 2564) โดยจัดทำนโยบายเชิงรุก ปรับโครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น พัฒนาระบบปฏิบัติงานแนวใหม่ พัฒนาหลักสูตรแบบพลิกผัน จัดการเรียนรู้โดยอิงบริบทเพื่อส่งเสริมผู้เรียนเป็นนวัตกรรมรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างนวัตกรรมตามความต้องการของแต่ละบุคคล และประเมินผลแบบสหวิธีที่สามารถจะวัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม

คุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 ให้หน่วยงานทางการศึกษาได้รับรู้และทราบถึงแนวทางในการบริหารจัดการองค์การที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผู้เขียนจะเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทย คุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน การจัดการศึกษาขององค์การนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน และบทสรุปตามลำดับต่อไป

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทย

การศึกษาไทยมีแนวทางจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศที่มีเป้าหมายให้ประเทศก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรม เศรษฐกิจสังคม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งเห็นได้ว่านวัตกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยผ่านการจัดการศึกษาไทย 4.0 ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมเป็นการแนะนำสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ รวบรวมและผสมผสาน หรือสังเคราะห์ความรู้ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือบริการใหม่ที่มีคุณภาพ (Tepic et al., 2013) การมีนวัตกรรมในองค์กรจะนำไปสู่การปฏิบัติงานและบริหารที่มีคุณภาพ ด้วยการสร้างนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมเป็นผลลัพธ์ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ ทำให้ก่อเกิดแนวคิดที่สามารถผลิตผลงาน และผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีประโยชน์ (Zhou & George, 2001) การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับระบบและมาตรฐานการศึกษาใหม่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายด้วยทิศทางเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรม มีความรู้ ความสามารถมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มีความสุข และสนุกกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มาตรฐานการศึกษาของชาติมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และประกันคุณภาพของสถานศึกษาทุกระดับให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และทิศทางเดียวกันของชาติอย่างเป็นเอกภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ อารงความเป็นไทยและแข่งขันในเวทีโลก สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา กล่าวคือ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องอารงความเป็นไทย และแข่งขันได้ในเวทีโลกนั่นคือ เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยขั้นต่ำดังนี้ ผู้เรียนรู้ (Learner Person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)

การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของชาติตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ด้วยการกำหนดเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Wiggins and Mctighe (2007) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ในวิสัยทัศน์ และพันธกิจสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศสถานศึกษาต่าง ๆ จึงต้องสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะด้านเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมที่จะ

นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และนำไปสู่การเป็น “นวัตกร” ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นผู้ที่ขบเขี่ย เป็นคนแรกในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความรู้เป็นนักประดิษฐ์หรือความรอบรู้เทคโนโลยี หลงใหลในการสร้างนวัตกรรม มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ มีความสามารถในการเข้าใจและประยุกต์ความรู้เชิงเทคนิคที่ซับซ้อน (Rogers, 1983) ซึ่งสอดคล้องกับ Nielsen (2015) เห็นว่าสมรรถนะนวัตกรรมมีความสำคัญต่อนักเรียนประกอบด้วยความสามารถในการบริหารจัดการเชื่อมโยงความรู้ในกระบวนการสร้างสรรค์ และทักษะการบริหารโครงการ ซึ่งจะเป็นแนวทางไปสู่การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาในยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 ตามมา

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทย จึงเป็นคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างกัน และเชื่อมโยงไปสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรของการจัดการศึกษาแต่ละประเภท ที่จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พร้อมกับให้มีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา ลักษณะวิชา ผู้เรียน และความต้องการสังคมในการนำไปกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ในการออกแบบการเรียนรู้ต่อไป

คุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทย 4.0 นั้นการจัดการศึกษาจะต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ภายใต้เอกลักษณ์ ศักยภาพ และบริบทสถานศึกษาตนเองที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง คุณลักษณะของการเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมที่อยู่รายล้อมสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจะเป็นตัวกำหนดบริบทของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในยุคการศึกษา 4.0 ซึ่งแนวคิด ทักษะหรือคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน พึงนำมาพิจารณาประกอบในการสร้างสรรค์จัดการเรียนรู้ ให้มีความสมบูรณ์ในเชิงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษานั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2562) มีความเห็นว่า โลกอนาคตเป็นพื้นที่สำหรับคนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creative and Innovation) ทุกสาขาอาชีพมีความต้องการบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถแปลงความคิด สร้างสรรค์นั้นไปเป็นนวัตกรรมได้ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ การสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความร่วมมือ (Collaborative) ทำให้เกิดนวัตกรรมที่อาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ หรือ สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง สอดคล้องกับกลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อทักษะศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Learning) ได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and

Innovation skills) จะประกอบด้วยการคิดแบบมีวิจารณญาณ (Critical Thinking & Problem Solving) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) และการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่ง Bellanca and Brandt (2010) เห็นว่านักศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมียุทธศาสตร์การเรียนรู้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ หมั่นฝึกฝนเรียนรู้โดยการปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มียุทธศาสตร์ในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จและอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ ค้นพบสิ่งใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรม จึงทำให้เกิดการปฏิรูปศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม เพื่อผลิตนวัตกรรมตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ดังนั้นนักเรียนผู้เป็นนวัตกรรมจึงมีทักษะหรือสมรรถนะดังที่ Dyer et al. (2011) มีความเห็นว่า นวัตกรรมเป็นผู้มีความฉลาดทางการค้นพบ ประกอบด้วยทักษะการค้นพบ ได้แก่ เชื่อมโยงความคิด ตั้งคำถาม สังเกต ปฏิสัมพันธ์และทดลอง รวมทั้งทักษะการส่งมอบ ได้แก่ วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามรายละเอียดและปฏิบัติให้สำเร็จคล่องตามแผน นอกจากนี้ Furr and Dyer (2014) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้นวัตกรรม คือ เป็นผู้ค้นหาข้อมูลเชิงลึก กำหนดปัญหาให้ชัดเจน พัฒนาแนวทางแก้ปัญหา และพัฒนารูปแบบเชิงกลยุทธ์

คุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนเป็นคุณลักษณะหนึ่งขององค์ประกอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาประเทศไทย 4.0 ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม และสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนทุกระดับการศึกษาให้เป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเป็นกลไกสำคัญนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและประเทศมิติต่างๆ ตามมา ขณะเดียวกันในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนพึงตระหนักถึงการกำหนดคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนนั้น จะต้องเหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา ซึ่งมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และมีระดับความลุ่มลึกต่างกันสำหรับแต่ละระดับการศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา การบริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรม

การที่สถานศึกษาจะพัฒนาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครอง สังคม ชุมชน นั้นการพัฒนาวัฒนธรรมหรือการนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในลักษณะของการเป็นองค์กรนวัตกรรมจะมีความสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ทั้งนี้เนื่องจาก Sunje and Pasić (2003) กล่าวว่า องค์กรนวัตกรรมเป็นรูปแบบใหม่ขององค์กร ซึ่งเกิดขึ้นหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม และได้รับความสนใจอย่างมากในสังคม เนื่องจากมีความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีความซับซ้อนและมีพลวัต รูปแบบขององค์กรนี้จะสร้างความแตกต่างเป็นผลจากการมีนวัตกรรมระดับสูง ซึ่งจะทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน และทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้นสถานศึกษาที่พึงประสงค์จะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จึงเปลี่ยนเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาซึ่ง องค์การ ประจันเขตต์ (2557) เห็นว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีการสร้างสิ่งใหม่ หรือมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมทั้งในรูปแบบวิธีการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน และทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพขึ้น และผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

การบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมศึกษานั้นผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองไปสู่ผู้นำที่ครองตน

ครองคน และครองงาน เป็นอย่างดีด้วยการบริหารจัดการสมัยใหม่อย่างมีศิลปะในการทำงานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้านคือ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และ 5) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม (จิตินันท์ นันทะศรี และคณะ, 2563) นอกจากนี้ Tidd (2001) ได้กล่าวถึงความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมที่นำไปสู่การบริหารมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม 2) การออกแบบองค์การเอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 3) บุคลากรทุกส่วนมีส่วนร่วมสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่อการเกิดนวัตกรรม 4) มีทีมงานมีประสิทธิภาพ 5) พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสร้างนวัตกรรมต่อเนื่อง 6) มีความคิดสร้างสรรค์เป็นความรู้สึกร่วมขององค์การและ 7) เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

การเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา จะนำมาซึ่งการสร้างนวัตกรรมในการกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์การแนวใหม่ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความรู้ และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มคุณค่าพัฒนาผลผลิต และบริหารที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งเกิดจากค่านิยมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย สร้างและทำให้เกิดนวัตกรรมเป็นวัฒนธรรมขององค์การในการทำงานอย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาขององค์การนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

การเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจะทำให้เกิดนวัตกรรมทัศนบรรยากาศ และนวัตกรรมในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา ที่เชื่อมโยงไปสู่การออกแบบสนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมให้มีคุณภาพตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สามารถดำเนินการดังนี้

1. ด้านการนำผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาสู่การปฏิบัติ ซึ่งคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน เป็นหนึ่งคุณลักษณะขององค์ประกอบนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ระบุแนวทางปฏิบัติ คือ หน่วยงานต้นสังกัดแต่ละแห่งอาจจะมีการปรับเปลี่ยนผลลัพธ์การศึกษาแต่ละระดับ และแต่ละประเภทการศึกษาให้เหมาะสมตามช่วงวัย และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ต้องต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และในทางปฏิบัติ หน่วยงานควรจัดทำตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงปัจจัยป้อน การบวนการวิธีการ หรือมาตรการที่เป็นรูปธรรมตามบริบทของระดับชั้น สถานศึกษา หรือข้อมูลสารสนเทศอื่นที่แสดงถึงผลสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

2. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการให้สถานศึกษามีลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาเน้นให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรม หรือมีคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ควรดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 การกำหนดรูปแบบขององค์การแห่งนวัตกรรม องค์การแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาควรมี 4 องค์ประกอบ คือ (อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี และคณะ, 2560)

- 2.1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมเชิงนวัตกรรม และการวางแผนเชิงกลยุทธ์

- 2.1.2 การนำองค์การ มีขั้นตอน คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

2.1.3 การจัดการองค์การ มีขั้นตอน คือ จัดโครงสร้างองค์การ และมุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

2.1.4 การควบคุมองค์การ มีขั้นตอน คือ การตรวจสอบและประเมินผลและปรับปรุงและพัฒนา

นอกจากนั้น สามารถบริหารงานโดยอิงรูปแบบองค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 บุคลากรประกอบ ได้แก่ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์การอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน บริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (สมศรี เณรจาที และ วชิร ชูชาติ, 2560)

2.2 การบริหารจัดการสู่การสร้างสรค์นวัตกรรม แนวทางการบริหารงานสามารถดำเนินการ (Higgins, 1995; Sherwood, 2001) ดังนี้ 1) สร้างความมุ่งมั่นทางกลยุทธ์เป็นแนวทางขององค์การและแรงจูงใจผู้ปฏิบัติงาน 2) กระจายอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรในการสร้างนวัตกรรม 3) นำเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์มากระตุ้นและพัฒนาความคิดด้านนวัตกรรม 4) จัดการวัฒนธรรมองค์การให้ส่งเสริมนวัตกรรม 5) สร้างผลิตภัณฑ์บริการใหม่ และพัฒนานวัตกรรม กระบวนการ และการจัดการอย่างต่อเนื่อง และ 6) พัฒนาบุคลากรด้านนวัตกรรมเสมอ นอกจากนี้ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2563) เห็นว่าระบบและกลไกการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างสรค์สมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักคือ 1) ขั้นตอนวางแผน คือการพัฒนาแผนแม่บทนวัตกรรม 2) ขั้นตอนการนำแผนสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การส่งมอบความรู้ การปฏิบัติ และการยกระดับสู่นวัตกรรมและ 3) ขั้นตอนการประเมินผล คือการประเมินนวัตกรรม

3. ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้านผู้ร่วมสรค์นวัตกรรม สามารถดำเนินการ ดังนี้

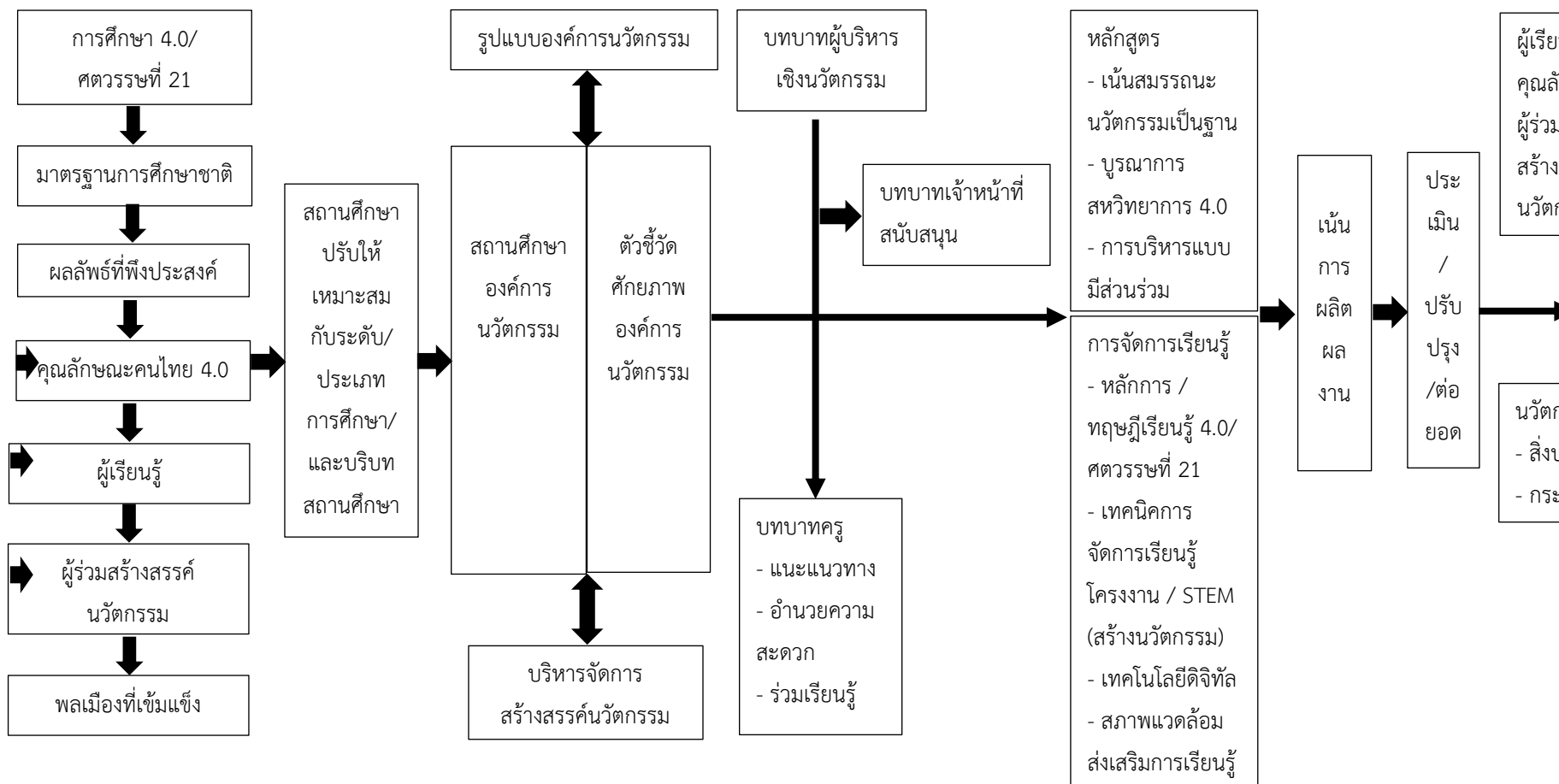
3.1 ด้านหลักสูตร หลักสูตรที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีลักษณะเป็นหลักสูตรมีเนื้อหาเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ในโลกยุคใหม่ เรียนรู้เรื่องที่สำคัญอย่างลึกซึ้ง ปรับสาระให้คงไว้เฉพาะสาระวิชาหลักที่จำเป็นมีคุณลักษณะผู้เรียนในการศึกษา 4.0 และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เชิงรุก ค้นหาประเด็นพัฒนาตนเองสนใจอย่างลุ่มลึกและสร้างขึ้นมาเป็นชิ้นงานด้วยการพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเต็มศักยภาพ เฉพาะด้านพร้อมกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และบูรณาการแบบสหวิทยาการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2563) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนด้านนวัตกรรมควรพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะนวัตกรรมเป็นฐาน คำนึงถึงการเพิ่มประสิทธิภาพทางสังคม รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์เป็นนวัตกรรมที่ผู้เรียนสร้างขึ้นโดยบูรณาการระหว่างวิชา ดังนั้น หลักสูตรที่นำมาใช้จัดการเรียนรู้จึงควรเป็นหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสรค์ และนวัตกรรม และเน้นการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง Taylor (2004) ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้มีมุมมองที่หลากหลายจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องจะทำให้การดำเนินงานสนับสนุนต่างๆ ตรงประเด็นมากขึ้นช่วยยกระดับการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถริเริ่ม คิดค้น นวัตกรรมต่าง ๆ ได้

3.2 การจัดการเรียนรู้ ดำเนินการโดยพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.2.1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ หลักการในการจัดการเรียนรู้

ที่ควรคำนึงถึง คือ การเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) ซึ่งเป็นหลักการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่วนแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่สำคัญ คือ สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มากขึ้น (Teach Less, Learn More), การเรียนรู้อย่างมีพลัง (Learning Project Bicycle Model) และการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) นอกจากนั้นทฤษฎีการเรียนรู้พื้งนำมาพิจารณาใช้ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ ชิ้นงาน (Constructionism Theory) และ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory)

3.2.2 การจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะมีการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนจะออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และคุณลักษณะผู้เรียนด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ผสมกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ มาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ นำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ สะเต็มศึกษา (STEM Education) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยคำนึงถึงเป็นการจัดการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรม นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ประกอบผลิตผลงาน เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Approach) และแบบแก้ปัญหา (Problem-Based Approach) รวมทั้งบูรณาการข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตชิ้นงานสร้างโอกาสให้เข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ด้วยการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น จัดสภาพห้องเรียนรู้แบบ Smart Classroom ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ควรประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่เน้นผลผลิตหรือนวัตกรรมที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถให้เห็นคุณลักษณะทางด้านนวัตกรรมผู้เรียน สำหรับครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) ในการเรียนรู้จัดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรม และมีสื่อนะและสร้างนวัตกรรมร่วมมือกับผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวโดยสรุปสามารถประมวลสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาองค์การนวัตกรรมการจัดการศึกษาส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน ดังภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การบริหารสถานศึกษาองค์การนวัตกรรมเพื่อจัดการศึกษาส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน
ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษานั้น ควรริเริ่มจากการพัฒนาสถานศึกษา ให้มีลักษณะเป็นองค์การที่สร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับบุคลากรของสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและนักเรียน ด้วยการทำอย่างมีความสุข และมีแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกที่จะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ หรือร่วมสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะนวัตกรรมใหม่หรือนวัตกรรมต่อยอด ด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ หรือคุณลักษณะด้านนวัตกรรมหรือออกแบบรายวิชาให้มีความเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม พร้อมกับใช้แนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการเรียนรู้

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์การนวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 ควรมีความชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย ให้สถานศึกษายึดเป็นแนวทางปฏิบัติ ภายใต้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ที่แสดงถึงคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ซึ่งมีคุณลักษณะของผู้เรียนด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย และพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมตามนโยบายของการพัฒนาประเทศในยุค 4.0 สถานศึกษาภายใต้บทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำ จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ และทักษะที่นำไปสู่การเป็นนวัตกรรมในการสร้างนวัตกรรมตามศักยภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการเชื่อมโยงคุณลักษณะในแต่ละระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้ได้ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การนวัตกรรมนั้นว่ามีความสำคัญ เพราะจะทำให้เกิดการสร้างแนวคิด วิธีการ ผลผลิต และสิ่งใหม่ ๆ ในรูปแบบการบริหารงานวิถีใหม่ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ชุมชนและท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการกำหนดวิสัยทัศน์สู่การสร้างนวัตกรรม ออกแบบโครงสร้างองค์การ กลยุทธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เช่น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล อันจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแบบพลิกโฉม และการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนด้วยการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะนวัตกรรมเป็นฐาน และการบูรณาการออกแบบการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงปัจจัยและองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการจัดการศึกษา 4.0 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกผนวกกับทฤษฎีการสร้างสร้งสรค์องค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ปัญหาเป็นฐาน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงหรือแบบสหวิธี โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกหัด (Coach) และที่เลี้ยง (Mentor) ทางความคิดแก่ผู้เรียนซึ่งจะนำพาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยพื้นฐานสำคัญได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนออกแบบกระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนโดยบูรณาการจากศาสตร์ที่หลากหลาย และความร่วมมือจากชุมชน ท้องถิ่น และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่สำคัญยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการรับมือ สร้างภูมิคุ้มกันและพร้อมกับการใช้ชีวิตในสังคมหรือโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตินันท์ นันทะศรี, วาโร เฟิงส์วีสต์, วัลนิกา ฉลากบาง, และ พรเทพ เสถียรนพเก้า. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 17(79), 11-20.
- ดิเรก พรสีมา. (2559, 4 พฤศจิกายน). ครูไทย 4.0 (จบ). *มติชนออนไลน์*.
https://www.matichon.co.th/columnists/news_345042
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). *การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม*. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม
หลักสูตรและการเรียนรู้.
- สมศรี เณรจาที และ วชิร ชูชาติ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 14(27), 10-20.
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). การผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 *วารสารไทยคู่ฟ้า*, 33 (มกราคม-มีนาคม), 1-43.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2562). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 193-213.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559, 2 พฤษภาคม). *แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0*. ทีมเศรษฐกิจไทยรัฐ.
https://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf
- องค์กร ประจันเขตต์. (2557). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของบริหารการศึกษา. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(1), 45-51.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี, สุเมธ งามนก, และ สมพงษ์ บัณฑิต. (2561). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 207-219.
- อัจฉรา นิยมภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(2), 178-195.
- Ayiro, L. & Sang, J. (2010). Education Leadership in Globalized Economy: A Kenyan Perspective. *Journal of Science and Technology Education Research*, 1(4), 62-72.
- Baydar, F., & Çetin, M. (2021). The Model of Relationships between Intellectual Capital, Learning Organizations, and Innovation-Oriented Organizational Structures in Educational Organizations. *Eurasian Journal of Educational Research*, 94(21), 265-294.
- Bellanca, J., & Brandt, R. (2010). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. Solution Tree.
- Dyer, J. H., Gregersen, H. L., & Christensen, C. M. (2011). *The Innovator's DNA: Mastering the Five Skills of Disruptive Innovators*. Harvard Business School Publishing.

- Furr, N. R., & Dyer, H. J. (2014). *The Innovator's Method: Bringing the Lean Start-up into Your Organization*. Harvard Business Review Press.
- Higgins, J. M. (1995). *Innovate or Evaporate: Test and Improve Your Organization's IQ: Its Innovation Quotient*. New Management Pub Co.
- Hussin, A. A. (2018). Education 4.0 Made Simple: Ideas for Teaching. *International Journal of Education & Literacy Studies*, 6(3), 92-98.
<http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.6n.3p.92>
- Koroleva, D. O., & Khavenson, T. E. (2015). The Portrait of a Twenty-First Century Innovator in Education. *Russian Education & Society*, 57(5), 338-357. <http://doi:10.1080/10609393.2015.1082410>
- McVeigh-Murphy, A. (2020, 19 February). *The Future of work is Changing- Education 4.0 Solves for This*. Equip.learning.com. <https://equip.learning.com/education-4-0>
- Nielsen, J. A. (2015). Assessment of Innovation Competency: A Thematic Analysis of Upper Secondary School Teachers' Talk. *Journal of Educational Research*, 108(4), 318-330. <http://doi:10.1080/00220671.2014.886178>
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of Innovations* (3rd ed). Macmillan Publishing.
- Sepuru, M. G., & Mohlakwana, M. A. (2020). The Perspectives of Beginner Principals on their New Roles in School Leadership and Management: A South African Case Study. *South African Journal of Education*, 40(2), 1-11.
- Sherwood, D. (2001). *Smart Things to Know about Innovation and Creativity*. John Wiley and Sons Ltd.
- Šunje, A., & Pašić, M. (2004). Modeling an Organizational Sustainable Competitive Advantage. *International Conference Proceedings: Faculty of Economics and Business, University of Zagreb*, 1535-1540.
- Taylor, P. C. (2004). *How can Participatory Processes of Curriculum Development Impact on the Quality of Teaching and Learning in Developing Countries?* Paper Commissioned for the EFA Global Monitoring Report 2005, The Quality Imperative. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146686>
- Tepic, M., Kemp, R., Omta, O., & Fortuin, F. (2013). Complexities in Innovation Management in Companies from the European Industry: A Path Model of Innovation Project Performance Determinants. *European Journal of Innovation Management*, 16(4), 517-550. <https://doi.org/10.1108/EJIM-05-2012-0053>
- Tidd, J. (2001). Innovation Management in Context: Environment, Organization, and Performance. *International Journal of Management Reviews*, 3(3), 169-183. <https://doi.org/10.1111/1468-2370.00062>
- Wiggins, G. P., & Mctighe, J. (2007). *Schooling by Design: Mission, Action, and Achievement*. ASCD.

Zhou, J., & George, J. M. (2001). When Job Dissatisfaction Leads to Creativity: Encouraging the Expression of Voice. *Academy of Management Journal*, 44(4), 682-692.
<https://doi.org/10.5465/3069410>

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา
รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
The Development Problem Solving Thinking Skills
in Design and Technology for Mathayomsuksa 3 Students

นพฤทธิ์ ศรีเที่ยง^{1*}, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์², ทนันทา คำคุ้ม³
Nopparit Srithiang^{1*}, Parichart Prasertsang², Tananya Khamkhum³

^{1,2} หลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2} Curriculum and Instructional, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

³ คอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ Computer Education, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding email: nopparit.sri@reru.ac.th

Received: 25 March 2022; Revised: 20 May 2022; Accepted: 9 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหารายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุกาสิงห์ประชาสรรค์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบบันทึกอนุทินการเรียนรู้ แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นแบบปรนัย 2 ชุด ชุดละ 12 ข้อ และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหา คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.67 คะแนน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 จำนวน 3 คน ของนักเรียนทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และวงจรปฏิบัติการที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 มีทักษะการแก้ปัญหา คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.58 คะแนน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวนเพิ่มขึ้น 8 คนรวมเป็น 11 คน จากนักเรียนทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 73 นั้นหมายความว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

คำสำคัญ : ทักษะการคิดแก้ปัญหา, การออกแบบและเทคโนโลยี

ABSTRACT

This research The Development Problem Solving Thinking Skills in Design and Technology for Mathayomsuksa 3 with a target group of 15 people by choosing a specific.

The tools used in this research were the research-based learning management plan. Science and Technology Learning Subject Group Design and Technology Course of students in Grade 3, a record of the study diary. The problem-solving skills questionnaire was a multiple-choice questionnaire, two sets of 12 questions each, and a student satisfaction scale. The data analysis statistics were mean, percentage, and standard deviation.

The results showed that operation Cycle 1 Student have problem-solving skills. The average score was 33.67 points. There were 3 students who passed the assessment criteria at 70 percent, of the total 15 students representing 20% and the second operating cycle. The target group that did not pass the assessment criteria, 70% had problem solving skills. The average score was 44.58 points. There were 8 students who passed the assessment criteria, totaling 11 out of 15 students, representing 73%. This means that the target group has 70 percent of the students' problem solving skills. Satisfied with learning management through a search for knowledge at a high level has a mean of 4.42.

Keywords: Development Problem Solving, Design and Technology

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนจัดการเรียนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดให้ พร้อมทั้งดำเนินการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณภาพตามหลักการของหลักสูตร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 30) การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ก้าวทันโลก และนานาชาติ ในยุคเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพในกระบวนการทางความคิด ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ก้าวทัน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (สุธาธิณี กรุดเงิน และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว, 2564: 189-202)

วิทยาศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เป็นการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต และสิ่งมีชีวิตรอบ ๆ ตัว ที่ได้จากการสังเกต และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาหา ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ 1 จนสรุปเป็นกฎ ทฤษฎีมาเพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น อีกทั้งวิทยาศาสตร์ยังเป็นพื้นฐานของการนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น วิศวกรรม สถาปัตยกรรมวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น (จุไรรัตน์ สนสีดา, 2560: 21-37) ซึ่งล้วนแล้วจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น ประเทศไทยได้จัดให้มีรายวิชาวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา

โลกดาราศาสตร์ และอวกาศ และเทคโนโลยี) ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการทำการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการนำสาระที่ 2 (การออกแบบและเทคโนโลยี และสาระที่ 3 (เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) จากกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มารวมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับกระบวนการทางเทคโนโลยี มีทักษะสำคัญในการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ทั้งนี้ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ในลักษณะการลงมือปฏิบัติจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560: 2)

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของโรงเรียนกุ๊กกึ่งหิประชาสรรค์ พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการแก้โจทย์ปัญหา ไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ได้ เนื้อหาวิชามีความซับซ้อน และปัญหาที่พบส่วนใหญ่มาจากการขาดความสนใจในการเรียน ทำให้ไม่สามารถทำแบบฝึกหัดที่แตกต่างจากตัวอย่างได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนกุ๊กกึ่งหิประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563 พบว่าผลการประเมินของ O-Net ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีพุทธศักราช 2563 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.92 (โรงเรียนกุ๊กกึ่งหิประชาสรรค์, 2563) นอกจากนี้ปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนก็ยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ระดับต่ำ เป็นผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนจำเป็นต้องปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของการจัดการศึกษา และการพัฒนา

การสืบเสาะหาความรู้ เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การถามคำถาม ออกแบบการสำรวจข้อมูลการสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปผล การคิดค้นประดิษฐ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสื่อสารคำอธิบาย (Wu and Hsieh, 2006) เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือค้นคว้าหาคำตอบและนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยจะนำผู้เรียนไปสู่บริบทของการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ (Rutherford, 1964) มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการทำงานของนักวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบตั้งแต่การตั้งคำถาม สมมติฐาน การทดลอง และการสรุปผล (Sund and Trowbridge, 1973) โดยครูผู้สอนต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตที่ใช้ได้จริงกับครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2552: 362) กล่าวว่า การพัฒนาแนวคิดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์หรือนักเรียน เพราะความสามารถทางความคิดนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ที่ไม่รู้จบ นักเรียนสามารถนำความคิดไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนในวิชาอื่น ๆ และใช้ความสามารถการคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนเป็นผู้มีทักษะการคิดระดับสูงจึงจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน

จากข้อมูลข้างต้นทำให้นักวิจัยสนใจที่จะพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ พร้อมนำความรู้ที่ได้รับไป

ประยุกต์ใช้ได้จริง ช่วยให้นักเรียนมีมุมมองต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาที่กว้างขึ้น เป็นผู้ที่มิคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน ที่เรียนในรายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

นวัตกรรม ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีแบบสืบเสาะหาความรู้

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทักษะการคิดแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 4 เทคโนโลยี ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เทคโนโลยีกับการพัฒนางานอาชีพภายในชุมชนหรือท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และ ความรู้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การแก้ปัญหาชุมชนหรือท้องถิ่นด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 4 เทคโนโลยี

4.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

4.1.1 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ โดยวิเคราะห์หลักสูตรคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ขอบเขตเนื้อหาของวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4.1.2 กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4.1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง 12 สัปดาห์

4.1.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้

โดยเกณฑ์การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 3.51 – 5.00 ขึ้นไป ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา มีผลการประเมินตั้งแต่ 4.42 ถึง 4.59 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุดนอกจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในส่วนของการเขียนสาระการเรียนรู้ และปรับความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 การสร้างแบบบันทึกก่อนทบทวนการเรียนรู้

ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกก่อนทบทวนการเรียนรู้เพื่อบันทึกการเรียนรู้ที่สะท้อนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนจากนักเรียนถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียน โดยครูผู้สอนไม่สามารถรู้ได้ว่านักเรียนคนใดเป็นผู้เขียน จะทำให้ผู้เขียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 กำหนดขอบข่ายที่ต้องการให้นักเรียนบันทึก

4.2.2 ออกแบบหัวข้อตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

4.2.3 นำแบบบันทึกก่อนทบทวนของนักเรียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกก่อนทบทวนของนักเรียนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติต่อไป

4.3 การสร้างแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นหาแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เพื่อใช้พัฒนาการคิดแก้ปัญหา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.3.1 ทำการศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

4.3.2 ผู้วิจัยได้ทำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 24 ข้อ ใช้จริง 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดละ 12 ข้อโดยกำหนดประเด็นการประเมินคือ ระบุปัญหา การตั้งสมมติฐาน การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

4.3.3 นำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา และความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามโดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index Of Consistency) ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 หมายความว่า สามารถนำไปใช้ได้

4.3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติต่อไป

4.4 การสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

ผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ตัวอย่างเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้

4.4.2 ร่างแบบวัดความพึงพอใจ และแบ่งประเด็นที่จะประเมินเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ความพึงพอใจต่อเนื้อหา

2) ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3) ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน

4.4.3 การสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าของคำตอบเป็น 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน 5 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ให้คะแนน 4 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ให้คะแนน 3 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ให้คะแนน 2 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ให้คะแนน 1 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4.4 นำแบบแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา นำเสนอให้ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา และความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามโดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 หมายความว่า สามารถนำไปใช้ได้

4.4.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความพึงพอใจตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาการปฏิบัติการทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ใน รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี จาก การสัมภาษณ์ครูผู้สอน และนักเรียน พบว่า เนื้อหาที่เรียนนั้นเป็นหลักสูตรใหม่ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

5.2 จัดปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ บทบาทนักเรียน ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียน เป้าหมายของการเรียน และวิธีการประเมินผล ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทราบ

5.3 ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง โดยแบ่งวงจรปฏิบัติการเป็น 2 วงจร

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 5 อยู่ใน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เทคโนโลยีกับการพัฒนางานอาชีพภายในชุมชนหรือท้องถิ่นและหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและความรู้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอาชีพ แบบบันทึกอนุทินการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา 1

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 - 7 อยู่ใน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การแก้ปัญหาชุมชนหรือท้องถิ่นด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม แบบบันทึกอนุทินการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา 2 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

ตารางที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

วงจรปฏิบัติการที่ 1		
แผนที่	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ระยะเวลา
1-5	บันทึกอนุทินการเรียนรู้ แบบฝึกหัดหลังการจัดการเรียนรู้	ทุกแผน
	ทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา	สิ้นสุดวงจร
สะท้อนผลการดำเนินวงจรปฏิบัติการที่ 1 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2		
วงจรปฏิบัติการที่ 2		
6-7	บันทึกอนุทินการเรียนรู้ แบบฝึกหัดหลังการจัดการเรียนรู้	ทุกแผน
	ทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน	สิ้นสุดวงจร
สะท้อนผลการดำเนินวงจรปฏิบัติการที่ 2 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป		

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดแก้ปัญหาจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 1 โดยนักเรียนทำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยจำนวน 12 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวมทั้งหมด 60 คะแนน โดยคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาดังแสดงดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 2 คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 1

ทักษะการคิดแก้ปัญหา	เฉลี่ย
เข้าใจปัญหา (15 คะแนน)	7.33
ระบุสาเหตุของปัญหา (15 คะแนน)	9.33
การรวบรวมข้อมูล (15 คะแนน)	9.00
การวิเคราะห์ข้อมูล (15 คะแนน)	8.00
รวม (60 คะแนน)	33.67
ผลการประเมินร้อยละ 70	56.11
จำนวนนักเรียนที่ ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ 20 (3 คน)
จำนวนนักเรียนที่ ไม่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ 80 (12 คน)

จากตารางที่ 2 คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า ผลคะแนนของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 (42 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน) จำนวน 3 คน ของนักเรียนทั้งหมด 15 คน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน ต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.67 คะแนน นั้นหมายความว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ยังไม่มีทักษะการคิดแก้ปัญหา

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดแก้ปัญหาจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนทำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยจำนวน 12 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวมทั้งหมด 60 คะแนน โดยผลคะแนนจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาแสดง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 2

ทักษะการคิดแก้ปัญหา	เฉลี่ย
เข้าใจปัญหา (15 คะแนน)	9.58
ระบุสาเหตุของปัญหา (15 คะแนน)	10.42
การรวบรวมข้อมูล (15 คะแนน)	11.67
การวิเคราะห์ข้อมูล (15 คะแนน)	13.75
รวม (60 คะแนน)	44.58
ผลการประเมินร้อยละ 70	74.30
จำนวนนักเรียนที่ ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ 66.67 (8 คน)
จำนวนนักเรียนที่ ไม่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ 33.33 (4 คน)

จากตารางที่คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า ผลคะแนนของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 (42 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน) ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้งหมด 12 คน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 8 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 66.67 จากเดิมเท่ากับร้อยละ 20 โดยนักเรียนที่มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 100 คะแนน ต่ำสุด 41 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.58 คะแนน เพิ่มจากเดิม 33.67 คะแนน นั้นหมายความว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 75 ของกลุ่มเป้าหมายในวงจรปฏิบัติที่ 2

นักเรียนที่ทำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ไม่ผ่านพบว่า นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ยังขาดทักษะในการเข้าใจปัญหา ระบุสาเหตุของปัญหาและการรวบรวมข้อมูล อาจเกิดจากประสบปัญหาการเรียนออนไลน์ อินเทอร์เน็ตไม่เสถียรหรือกิจวัตรประจำวันทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง แต่ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ทำแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ผ่านเพิ่มจากวงจรปฏิบัติที่ 1 นักเรียนสามารถปรับตัวกับการเรียนออนไลน์ได้ มีความมุ่งมั่น ใฝ่เรียนรู้ เข้าใจกระบวนการสอนมากขึ้น ครูหาข้อมูลและสื่อมาเสริมการสอนทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น

3. ผลวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จากอนุทินที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านเกณฑ์ประเมินและไม่ผ่านแสดงความคิดเห็นโดยสรุปได้ว่า การใช้สื่อวีดิทัศน์ สื่อจากอินเทอร์เน็ต หรือสถานการณ์จริงเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ แต่ปัญหาที่พบในการสอนออนไลน์ซึ่งอาจจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ผู้ปกครองไม่คุ้นชินกับการเรียนออนไลน์ ดังข้อความแสดงความคิดเห็นในอนุทินสะท้อนการเรียนรู้ดังนี้

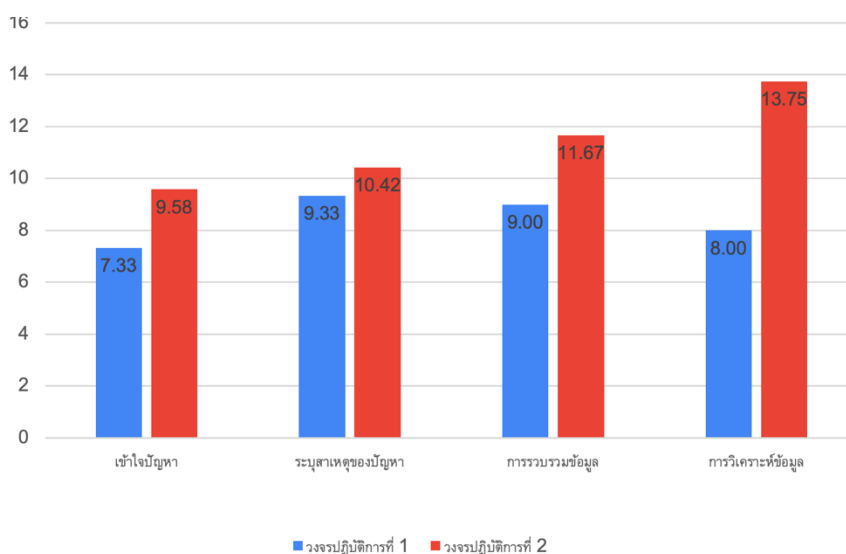
“คลิปวิดีโอที่ครูนำมาประกอบนั้นมีความเหมาะสม เข้าใจง่าย” (อนุทิน 12)

“บรรยากาศการเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ทำให้เกิดความอยากรู้ เพราะได้เห็นตัวอย่างจากวิดีโอ” (อนุทิน 05)

“ไม่ค่อยได้เข้าเรียนเลยครับ แม้ใช้ไปเสี้ยววู” (อนุทิน 07)

“อินเทอร์เน็ตช้ามาก ดูคลิปที่ครูเปิดไม่รู้เรื่องเลย” (อนุทิน 15)

นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ได้รับการทดสอบจากแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นในวงจรปฏิบัติการที่ 2 มากขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 โดยนักเรียนมีทักษะในการเข้าใจปัญหา ระบุสาเหตุของปัญหา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งยังสามารถปรับตัวตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในการเรียนออนไลน์ได้ดีโดยมีการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คะแนนนักเรียนแต่ละขั้นตอนในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นคะแนนนักเรียนจากวงจรปฏิบัติการ ด้านคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของนักเรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 2 เพิ่มขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีค่าเท่ากับ 12.33 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.80 โดยแบ่งรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนเข้าใจปัญหานักเรียนได้คะแนนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 เท่ากับ 7.33 และ 9.58 ตามลำดับ ขั้นตอนระบุสาเหตุของปัญหานักเรียนได้

คะแนนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 เท่ากับ 9.33 และ 10.42 ตามลำดับ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลนักเรียนได้คะแนนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 เท่ากับ 9 และ 11.67 ตามลำดับ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนได้คะแนนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 เท่ากับ 8 และ 13.75 ตามลำดับ สรุปได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีนักเรียนมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น 11 คนจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 73 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน

ในการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังจากจบวงจรปฏิบัติการที่ 2 ผลการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมทุกด้านผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 แบ่งเป็น ด้านสื่อการเรียนการสอนผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.48 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านเครื่องมือวัดและประเมินผลผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 ด้านเนื้อหาผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.36

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุ๊กกิ้งหงษ์ประชาสรรค์ มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. วงจรปฏิบัติการที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี พบว่า มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา ร้อยละ 70 ทั้งสิ้น 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมด สาเหตุที่นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนยังขาดพื้นฐานความเข้าใจในการคิดแก้ปัญหา นักเรียนอ่านโจทย์ยังไม่เข้าใจ ทำให้ไม่สามารถระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้ได้ นักเรียนอาจสับสนในบางประโยคของข้อคำถาม ใช้ความรู้สึกลงในการตอบคำถาม จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยยังพบว่าปัญหาที่ส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จนั้นคือ นักเรียนขาดวินัย กลุ่มที่สอบได้คะแนนต่ำมีพฤติกรรมการเล่นไม่ตรงเวลา และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ต้องมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้นักเรียนไม่ได้แสดงความคิดเห็น ไม่กล้าถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ ขาดบรรยากาศในการทำงาน ครูจึงคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาอย่างทั่วถึง คอยอธิบายในสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ

2. วงจรปฏิบัติการที่ 2 หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์พบว่า จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งหมด 12 คน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 8 คน ซึ่งหากรวมจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้งหมด 3 คนก็ยังผ่านเกณฑ์เช่นกัน รวมเป็น 11 คนของนักเรียนทั้งหมด 15 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 73 จากเดิมเท่ากับร้อยละ 20 โดยเรียงลำดับคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาแยกตามขั้นตอนได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ลำดับที่ 2 การรวบรวมข้อมูล มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.67 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.80 ลำดับที่ 3 เข้าใจปัญหา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.58 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.87 ลำดับที่ 4 ระบุสาเหตุของปัญหา มีค่าคะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 10.12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 67.47 หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มเป้าหมายผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มจากวงจรปฏิบัติที่ 1 สูงขึ้นถึง 8 คน นักเรียนกลุ่มนี้จากเดิมในวงจรปฏิบัติที่ 1 ทำคะแนนได้ดีอยู่แล้วซึ่งส่วนใหญ่ได้มากกว่าร้อยละ 50 มีทักษะในการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น ที่เห็นได้ชัดคือขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 13.75 คะแนนจากคะแนนเต็ม 15 คะแนน

จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ทำให้ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายสูงขึ้นมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยคิดเป็นร้อยละ 73.33 ของนักเรียนทั้งหมด ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาแนวคิดแล้วนำไปใช้ประยุกต์ใช้ได้ ด้วยตนเอง ทิศนา ขมมณี (2552: 362) กล่าวว่า การพัฒนาแนวคิด ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์หรือนักเรียน เพราะความสามารถทางการคิดนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ที่ไม่รู้จบ นักเรียนสามารถนำความคิดไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนในวิชาอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล พงษ์ปาลิต (2551: 86-88) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ได้รับการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ได้รับการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จากการสำรวจนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.42 สรุปได้ว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะควบคู่ไปกับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชอุดม ไชยวงศ์ต (2559) ได้พัฒนาบทเรียนแบบร่วมมือบนเว็บโดยใช้เทคนิคที่เคโอที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา วิชาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนบนเว็บที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของเมกุยแกนส์ พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมคุณภาพและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 4 ชั้น คือ เข้าใจปัญหา ระบุสาเหตุของปัญหา การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในทุกขั้นตอนมีความสำคัญมาก ครูจึงควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้รัดกุม ในการกำหนดสถานการณ์ปัญหาที่ชัดเจน ไม่กว้างเกินไป ครูควรศึกษาขั้นตอนของทักษะการคิดแก้ปัญหาให้เข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงระดับความคิดของนักเรียน ความเหมาะสมของเนื้อหา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนมีแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ที่เป็นระบบ เป็นขั้นตอน จนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างดี ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ไปใช้เพื่อการฝึกให้นักเรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงของวิชาเหมือนกัน เช่น วิชาวิทยาการคำนวณ

2.2 ควรปรับเปลี่ยนแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นแบบอื่น ๆ เช่น แบบอัตนัย ให้ความสำคัญหลากหลายของแบบวัด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

2.3 ควรเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ยืดหยุ่นต่อการเรียนในทุกสถานการณ์ เช่น การเรียนออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับแก้ไขพุทธศักราช 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุไรรัตน์ สอนสีดา. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. การสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดชอุดม ไชยวงศ์คต. (2559). *การพัฒนาบทเรียนแบบร่วมมือบนเว็บโดยใช้เทคนิคที่เคโอที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา วิชาการเขียนโปรแกรมควบคุมหุ่นยนต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมล พงษ์पालิต. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
- สุธาธิณี กรุดเงิน และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้บูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 16(3), 189-202.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *การพัฒนาคู่มือผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ*.
- Rutherford, F.J. (1964). The Role of Inquiry in Science Teaching. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(2), 80-84.
- Sund, R.B. and Trowbridge, L.W. (1973). *Teaching in Science by Inquiry in the Secondary School*. 2nd ed. Ohio: Merrill.
- Wu H. and Hsieh, C. (2006). "Developing sixth grades' inquiry skills to construct explanations in inquiry-based learning environments," *International Journal of Science Education*, 28(11), 1298 – 1313.

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Cooperative Learning Management by STAD and Mind
Mapping to Develop the Summarizing Writing Competency of
Grade 7 Students

อุษา มุลแก้ว¹, นัททิพย์ องอาจวานิชย์^{2*}
Ausa Moolkaew¹, Namthip Ongardwanich^{2*}

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Thai Education, Faculty of Education, Naresuan University

² สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Department of Education, Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding email: usam63@nu.ac.th

Received: 1 March 2022; Revised: 4 April 2022; Accepted: 8 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 43 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 5 แผน 2) แบบวัดความสามารถในการเขียนย่อความ เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : เทคนิค STAD, แผนผังความคิด, ความสามารถด้านการเขียนย่อความ

ABSTRACT

This research aimed 1) to create a collaborative learning management plan using the STAD technique together with mind mapping for Mathayomsuksa 1 students, 2) to compare pre-and post-study regarding competencies of summarization by conducting the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping for Mathayomsuksa 1 students, and 3) to study satisfaction among students towards the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping in order to enhance competences of summarization for Mathayomsuksa 1/4 students by conducting a collaborative study using the STAD technique together with mind mapping for 43 Mathayomsuksa 1 students of Muang Sawankhalok Municipal Secondary School, Sawankhalok district, Sukhothai province, studying in semester 2 the academic year 2564, which were obtained from simple random sampling by drawing lots. The research instruments were 1) 5 learning management plans using the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping, 2) a competency test about summarization which was 5 items of subjective test, totaling 50 scores, and 3) a student satisfaction assessment towards the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings illustrated that 1) consideration of the appropriateness of elements of the collaborative learning management plan using the STAD technique together with mind mapping in order to develop the competencies of summarization for Mathayomsuksa 1 investigated by experts included total at the greatest level, 2) in terms of comparison of the summarization competences by conducting the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping, the post-learning was statistically significantly higher than the pre-learning at level 0.05, and 3) overall satisfaction among students towards the collaborative learning management using the STAD technique together with mind mapping were at the highest level.

Keywords: Student Teams-achievement Divisions (STAD), Mind Mapping, Summarization Competence

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของคนในชาติ เป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษา และเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรฐาน อันได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สำหรับสาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียน เรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ จากตัวชี้วัดที่กำหนดมาข้างต้นนี้ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเขียนย่อความ และมีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏข้อสอบที่วัดการเขียนย่อ ความจากเรื่องที่อ่าน

จากการศึกษาปัญหาพบว่า ผู้เรียนนั้นไม่สามารถเขียนย่อความได้ เห็นได้จากผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก และได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน พบว่าคะแนนร้อยละของนักเรียนที่รับผิดชอบสอน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 240 คน ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเท่ากับ 45.76 เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถเขียนย่อความจากเรื่องที่อ่านโดยใช้ภาษาของตนเองและถูกต้องตามรูปแบบของการเขียนย่อความได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเขียนย่อความ ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่ามีหลากหลายวิธีการสอน เช่น วิธีการสอนเทคนิค STAD, วิธีการสอนเทคนิค CIRC, วิธีการสอนเทคนิค TGT เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสอนเทคนิค STAD เพราะ การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) มีขั้นตอน 5 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นการทำงานกลุ่ม ขั้นทดสอบและขั้นสรุป ซึ่งเป็นการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มที่ให้ ความสำคัญกับการช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ประสบความสำเร็จไปพร้อมกัน อีกทั้งยังช่วยลดความแตกต่างกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยรวมทั้งเด็กที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2556) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ นอกจากนี้ยังรูปแบบการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทิศนา ขมมณี (2547) แต่การใช้วิธีการ สอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เพียงอย่างเดียวอาจทำให้ผู้เรียนอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายในการเรียน และยังไม่สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องเพื่อนำไปเขียนย่อความได้ เนื่องจากแบบฝึกหัดหรือสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ไม่ดึงดูดความสนใจ ขาดการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ให้ความหมายของแผนผังความคิดว่าเป็นการฝึก ให้เรียนจัดกลุ่มความคิดรวบยอดของตนเพื่อให้เห็นภาพรวมของความคิดเห็นความสัมพันธ์ ของความคิดรวบยอดเป็นภาพสามารถเก็บไว้ในหน่วยความจำได้ง่าย ดังนั้นการนำแผนผังความคิดไปใช้ใน การเรียนรู้จะช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกลุ่มเนื้อหา การควบคุมกับการระดมสมองในเรื่องใหม่ ๆ การวางแผนการสรุปการทบทวนการจดบันทึก (สมศักดิ์ สันธะเวชญ์, 2544)

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำแผนผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพบว่าผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดนั้นมีผลการเรียนที่สูงขึ้นและความพึงพอใจที่นำแผนผังความคิดมาใช้ในการเรียน เช่น จินตนา มั่นคง (2560) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสาธิตี วันชัย (2555) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเห็นได้ว่า การนำแผนผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนนั้นมีความสามารถในการเขียนย่อความมากขึ้น เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิด ความคิดรวบยอดอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนเขียนย่อความจากเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถการเขียนย่อความของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพราะการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะเขียนย่อความของผู้เรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 ห้องเรียน รวมนักเรียน 262 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 43 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1. ความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “การเขียนย่อความ” ซึ่งปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ เขียนย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ม.1/5 เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย

3.1 การเขียนย่อความจากข่าว	2 ชั่วโมง
3.2 การเขียนย่อความจากนิทาน	2 ชั่วโมง
3.3 การเขียนย่อความจากเรื่องสั้น	2 ชั่วโมง
3.4 การเขียนย่อความจากบทความ	2 ชั่วโมง
3.5 การเขียนย่อความจากบทร้อยกรอง	2 ชั่วโมง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 3 ประเภท ได้แก่

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มีการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51)

4.2 แบบวัดความสามารถในการเขียนย่อความ มีการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถเท่ากับ 0.88

4.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มีการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.52)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยการใช้แบบวัดความสามารถด้านการเขียนย่อความ จำนวน 5 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 43 คน

5.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 กิจกรรม รวมเวลา 10 ชั่วโมง

5.3 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบวัดความสามารถชุดเดิม

5.4 หลังจากการจัดการเรียนรู้และการทดสอบเรียบร้อยแล้วให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

5.5 นำผลจากการทดสอบก่อน-หลังเรียน และผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.40	0.62	มาก
2	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้	4.91	0.29	มากที่สุด
3	สาระสำคัญเหมาะสมและครอบคลุมตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	4.35	0.57	มาก
4	สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.26	0.69	มาก
5	สาระการเรียนรู้มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.56	0.50	มากที่สุด
6	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.49	0.53	มาก
7	จุดประสงค์การเรียนรู้สามารถวัดและประเมินผลได้	4.91	0.37	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	4.56	0.50	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping)	4.60	0.62	มากที่สุด
10	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนได้	4.56	0.59	มากที่สุด
11	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนครบถ้วน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุป	4.65	0.53	มากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
12	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.65	0.52	มากที่สุด
13	กิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.93	0.26	มากที่สุด
14	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.28	0.63	มาก
15	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.62	มาก
16	สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน	4.91	0.29	มากที่สุด
17	สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์	4.35	0.57	มาก
18	วิธีการวัดและเครื่องมือวัดผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.26	0.69	มาก
19	เกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความชัดเจน	4.56	0.50	มากที่สุด
20	วิธีการวัดสามารถวัดความสามารถในการเขียนย่อความได้	4.49	0.53	มาก

ตารางที่ 2 ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความจากข่าว	4.51	0.50	มากที่สุด
2	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความจากนิทาน	4.53	0.51	มากที่สุด
3	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความจากเรื่องสั้น	4.54	0.51	มากที่สุด
4	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความจากบทความ	4.54	0.51	มากที่สุด
5	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความจากบทร้อยกรอง	4.56	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.53	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสม

ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51) โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การเขียนย่อความจากบทร้อยกรอง ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ การเขียนย่อความจากเรื่องสั้นและการเขียนย่อความจากบทความ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ การเขียนย่อความจากนิทาน ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51) และน้อยที่สุด คือ การเขียนย่อความจากข่าว ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.50)

2. การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	P-Value
ก่อนเรียน	43	50	22.47	3.33	15.10	39.81*	0.0000
หลังเรียน	43	50	37.70	4.23			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 22.47 คะแนน และ 37.70 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ด้านเนื้อหา			
	1.1 เนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.40	0.62	มาก
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหา มากขึ้น	4.91	0.29	มากที่สุด
	1.3 เนื้อหาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เข้าใจง่าย	4.35	0.57	มาก

ข้อ	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	1.4 ใบงานและแบบทดสอบช่วยให้เข้าใจบทเรียน	4.26	0.69	มาก
	1.5 ใบงานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเกิดความคิดเพติดเพลิน	4.56	0.50	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.49	0.53	มาก
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	2.1 นักเรียนพอใจที่ได้เลือกรูปแบบการเขียนแผนผังความคิดของตนเอง	4.91	0.37	มากที่สุด
	2.2 มีความสนุกสนานเพติดเพลินในการออกแบบแผนผังความคิด	4.56	0.50	มากที่สุด
	2.3 เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการอ่าน คิด และเขียนไปพร้อม ๆ กัน	4.60	0.62	มากที่สุด
	2.4 เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามและค้นหาสิ่งที่ยากู้	4.56	0.59	มากที่สุด
	2.5 เป็นกิจกรรมที่สามารถใช้พัฒนาทักษะการเขียนย่อความได้เป็นอย่างดี	4.65	0.53	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.65	0.52	มากที่สุด
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
	3.1 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนย่อความ	4.93	0.26	มากที่สุด
	3.2 นักเรียนได้ฝึกเขียนย่อความอย่างเป็นระบบ	4.28	0.63	มาก
	3.3 นักเรียนได้ความรู้ใหม่ ๆ จากการทำงานและช่วยเหลือกันในกลุ่ม	4.28	0.59	มาก
	3.4 นักเรียนกล้าคิดและกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ภายในกลุ่มของตนเอง	4.28	0.59	มาก
	3.5 นักเรียนสามารถนำกระบวนการนี้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาอื่น ๆ และในชีวิตประจำวันได้	4.40	0.58	มาก
	เฉลี่ย	4.43	0.53	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.52	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.52) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมรายด้านน้อยที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.53)

อภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผัง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ซึ่งวิธีการสอนเทคนิค STAD เป็นการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) มีขั้นตอน 5 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นการทำงานกลุ่ม ขั้นทดสอบและขั้นสร้างความประทับใจ ซึ่งเป็นการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มที่ให้ ความสำคัญกับการช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ประสบความสำเร็จไปพร้อมกัน ช่วยลดความแตกต่างกันระหว่างสมาชิกในครูผู้สอนใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม (วัชร เล่าเรียนดี, 2556) ซึ่งการใช้แผนผังความคิดมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และการสรุปประเด็นสำคัญอย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ ผู้วิจัยจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ทำนองเดียวกันกับ จินตนา มั่นคง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.62 เช่นเดียวกับ สาธินี วันชัย (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกดชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.38/86.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิด เท่ากับ 0.7602 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 76.02

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 เรื่อง คือ การเขียนย่อความจากข่าว การเขียนย่อความจากนิทาน การเขียนย่อความจากเรื่องสั้น การเขียนย่อความจากบทความ และการเขียนย่อความจากบทร้อยกรอง โดยการพัฒนาผู้วิจัยเริ่มจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ซึ่งมี 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นเตรียม คือ ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอน ที่ 2 ขั้นสอน คือ นักเรียนร่วมกันศึกษาเนื้อหา และเรียนรู้ กระบวนการเขียนแผนผังความคิด ขั้นตอน ที่ 3 คือ ขั้นการทำงานกลุ่ม นักเรียนร่วมกันสรุป เขียนบันทึก ในรูปแบบของแผนผังความคิด แล้วเขียนสรุปใจความ ขั้นตอน ที่ 4 ขั้นทดสอบ คือ ทดสอบย่อยรายบุคคล และขั้นตอนที่ 5 ขั้นสร้างความประทับใจ คือ การยกย่องกลุ่มที่ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์เก่ง เก่งมาก และ ยอดเยี่ยม จะเห็นได้ว่าการนำแผนผังความคิดมาใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกันและฝึกอ่าน พร้อมทั้งการสรุปความคิดรวบยอดออกมา อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนย่อความสูงขึ้น สอดคล้องกับ ชมนานันต์ สุขสาคร (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์จัดการ เรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคน สามารถเขียนย่อความได้หลัง เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนทำ กิจกรรมกลุ่ม ทุกคน โดยมีคะแนนเพิ่มระหว่าง 5-15 คะแนน คนที่เพิ่มมากที่สุดคือคนที่ 24 เพิ่มขึ้น 15 คะแนน คนที่เพิ่มน้อยที่สุดคือคนที่ 9 เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับ วรัญญา บุรินทร์รัตน์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านจับใจความ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอน แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค KWL plus. ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านจับใจความ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค KWL plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ต่อ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $S.D=0.52$) เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) เป็นวิธีที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่ม โดยคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งทำให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้ง การทำแผนผังความคิดโดยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดรวบยอดในประเด็นสำคัญของ เรื่องที่อ่านเพื่อนำมาเขียนย่อความ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม มีอิสระทางความคิด อีกทั้งยังมีการแข่งขัน หากกลุ่มใดมีคะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัลและคำชมเชย สอดคล้องกับ เกศมณี คันธภูมิ (2550) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเรียงความ ด้วยกลุ่มร่วมมือโดยใช้แผนผังความคิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความด้วยกลุ่มร่วมมือโดยใช้แผนผังความคิด อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผัง ความคิด มาใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนย่อความ ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความ เข้าใจแก่นักเรียน ทั้งขั้นตอนการทำกิจกรรมกลุ่มและการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ที่นำมา

ส่งเสริมการสรุปความคิดรวบยอดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปเขียนย่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักการเขียนย่อความ

1.2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มาใช้ ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาที่ใช้ เพื่อให้การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคนเนื่องจากนักเรียนทุกคนมีความสามารถแตกต่างกัน

1.4 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ควรจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่นำมาจัดการเรียนรู้ เพื่อไม่เป็นการเร่งรัดกระบวนการทำกิจกรรมกลุ่มและการเขียนย่อความ

1.5 การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ ควรมีเนื้อหาที่นักเรียนมีความสนใจ มีความหลากหลายเชิงเนื้อหาและมีความทันสมัย เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อเป็นการฝึกฝนความสามารถของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความในเนื้อหาที่หลากหลาย และเป็นเรื่องใกล้ตัวที่นักเรียนสนใจโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความด้วยวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการกับสื่อออนไลน์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกศมณี คันธภูมิ. (2550). *การเขียนเรียงความด้วยกลุ่มร่วมมือโดยใช้แผนผังความคิด ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จินตนา มั่นคง. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค แผนผังความคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชนานันต์ สุขสาคร. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์จัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.

ทิตนา แหมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. ด้านสุทธาการพิมพ์.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). *เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วรัญญา บุรินทร์รัตน์. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านจับใจความ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเทคนิค
KWL plus [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาธินี วันชัย. (2555). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การอ่านและ
การเขียนคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิด.
[การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2544). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. วัฒนาพานิช.

การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา
Development of Problem-Solving Ability Grade 10 Students
Using by Inquiry Science Learning Management
with Polya's Concept

อภิสิทธิ์ ฤทธาพรหม^{1*}, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์²
Apisit Ritthaprom^{1*}, Parichart Prasertsang²

^{1,2} หลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
^{1,2} Curriculum and Instructional, Faculty of Education, Rajabhat Roi Et University

*Corresponding email: apisit.ritt@gmail.com

Received: 21 March 2022; Revised: 20 May 2022; Accepted: 26 May 2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา จำนวน 6 แผน แบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมในการแก้โจทย์ปัญหา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยคือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ซึ่งทำการวิจัย 2 วงจรปฏิบัติการ ผลการวิจัย พบว่า

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 27.38 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 40 คะแนน และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 10 คน จากนักเรียนทั้งหมด 13 คน คิดเป็นร้อยละ 76.93 และวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 33.23 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 40 คะแนน และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 12 คน จากนักเรียนทั้งหมด 13 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30

คำสำคัญ : ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา, การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, แนวคิดโพลยา, การสอนฟิสิกส์

ABSTRACT

The objective of this research article was to the development ability problem solving of grade 10 using inquiry science learning management with Polya's concept,

passing the criteria of 70 percent. The target group was 13 students in grade 10. The instrument used in this research includes the instrument management plans focusing on Inquiry science learning management with Polya's concept. The problem solving test, Learning management interview, and problem solving behavior observation. The design of this research was classroom action research. The data were analyzed using the mean, standard deviation, and percentage. Research 2 operating cycles.

The research findings were Cycle 1; The students had an average problem solving ability of 27.38 out of a total of 40 points. and there is 70 percent of students who pass the assessment criteria 10 people out of a total of 13 students, representing 76.93 percent. Cycle 2, The students had an average problem solving ability score of 33.23 out of a total of 40 points. And 12 of the 13 students passed the assessment criteria at 70 percent, representing 92.30 percent.

Keyword: Problem Solving Ability, Inquiry Based Learning, Polya's Concept, Physics Teaching

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ก้าวทันโลก และนานาชาติ ในยุคเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพในกระบวนการทางความคิด ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้ก้าวหน้า และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (สุธิณี กรุดเงิน และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว, 2564: 189-202) วิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทมากมายในโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ และเป็นหนึ่งในรายวิชาที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และพัฒนามนุษย์ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งหวังให้มีการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายในการจัดการเรียนและการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 30)

รายงานผลคะแนนค่าเฉลี่ยของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ในการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ในรายวิชาฟิสิกส์ในปีการศึกษา 2560 ถึง 2564 มีค่าเท่ากับ 29.44 26.95 28.69 28.82 และ 20.91 จาก คะแนนเต็ม 100 คะแนน ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2564: ออนไลน์) และสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในการทดสอบ O-net (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2559 ถึง 2563 มีค่าเท่ากับ 28.89 25.62 27.53 26.93 และ 29.02 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับประเทศ และสาระที่เป็นปัญหามากที่สุดคือสาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุดในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย, 2564) และจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนปีการศึกษา 2564 ผู้วิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 ของกลุ่มเป้าหมาย ในกลุ่มรายวิชาวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่า 2.86 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ มีผลสืบเนื่องมาจากผู้เรียนขาดทักษะการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ เมื่อพบโจทย์ปัญหาที่แตกต่างจากเดิมไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ผู้เรียนไม่สามารถเริ่มต้นแก้โจทย์ปัญหาได้ด้วยตนเอง และไม่มีลำดับขั้นตอนของการแก้โจทย์ปัญหาที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ เกริก ศักดิ์สุภาพ (2562: 8-9) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีข้อบกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหาที่ต่างกัน เช่น ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ การค้นหาความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหา การเปลี่ยนข้อความที่เป็นสัญลักษณ์ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้เรียนต้องมีทักษะในการเผชิญชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้เป็นผู้ที่คิดเป็น กล้าตัดสินใจอย่างถูกต้อง และ เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมเมื่อเจอสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม หรือทุกสถานการณ์เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างปกติสุข (สุคนธ์ สรินทร์านนท์, 2558: 10)

จากสภาพปัญหาข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของผู้เรียน จึงได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนที่กระตุ้นกระบวนการทางความคิด สร้างคำถาม และลงมือปฏิบัติเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้ความสะดวกแก่การเรียนรู้ให้กับนักเรียน เช่น แหล่งเรียนรู้ สื่อการสอน (ทิศนา ขัมมณี, 2560: 141) ผู้สอนเป็นเพียงผู้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดข้อคำถาม เพื่อที่ผู้เรียนจะได้ศึกษาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ผู้สอนต้องจัดเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสม รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคอยเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษามากกว่าการสอนผู้เรียนโดยตรง ผู้สอนต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ นักเรียนต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าทำตามครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ Sri Mulyani & Anam (2017: 506-512) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และการแก้ปัญหานักเรียน โดยใช้รูปแบบการสอน 5E ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 69.77 และ 61.67 ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในการประเมินระดับปานกลาง และการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้ 5E มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนในการปรับปรุงการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไม่ได้เน้นกระบวนการที่เกี่ยวกับแก้โจทย์ปัญหาให้กับผู้เรียนโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา โดยโพลยาได้มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้โจทย์ปัญหา โดยครูจะคอยช่วยเหลือและให้คำชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบหนทางในการแก้โจทย์ปัญหาได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจุดประสงค์ของโพลยาต่อการแก้โจทย์ปัญหามี 2 ประการคือ ประการแรกต้องการช่วยเหลือผู้เรียนให้แก้โจทย์ปัญหาได้ และประการที่สอง ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้ด้วยตนเองตลอดไป (Polya, 1957: 1-5) ซึ่งสอดคล้องกับ Daulay & Ruhaimah (2019: 1-6) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีโพลยาเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญห ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีโพลยาสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาวงคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ โดยมีผลวิจัยจากการแก้โจทย์ปัญหาที่ใช้การวิจัยเชิง

ปฏิบัติการในชั้นเรียนในรอบแรกมีค่าร้อยละเท่ากับ 51.72 และในรอบที่สองมีค่าร้อยละเท่ากับ 75.86 จากค่าเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด 29 คน

การเรียนการสอนเกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหา จึงควรเน้นทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน ถ้าผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอน และยังมีทักษะในการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและถูกต้องมากยิ่งขึ้น และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการวิเคราะห์ปัญหา การเชื่อมโยงถึงโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาจึงมีความสำคัญต่อนักเรียนโดยเฉพาะโจทย์ปัญหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ รวมถึงรูปแบบการสอนจากครูผู้สอน ที่จะช่วยให้แรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจทฤษฎีและปรากฏการณ์ต่างๆ และให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อสามารถแก้ปัญหาต่างๆ (เอกวิทย์ ดวงแก้ว, 2558 : 2) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่าการใช้การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับเนื้อหา และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้

จากการศึกษางานวิจัย และปัญหาค้างคั่งที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา เรื่อง งานและพลังงาน และผู้วิจัยหวังว่าหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988) โดยมีวงจรการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นการปฏิบัติ (Act) ขั้นการสังเกต (Observe) และขั้นการสะท้อนผล (Reflect)

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 6 แผน แต่ละแผนใช้เวลาในการสอน 2 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา รายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน เป็นแบบอัตนัย ซึ่งผู้วิจัยแบ่งแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาตามวงจรปฏิบัติการวิจัยโดยวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 5 ข้อ และวงจรปฏิบัติการที่ 2 จำนวน 5 ข้อ รวมจำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนประเมินรายข้อ ข้อละ 8 คะแนน

2.3 แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบบันทึกผลคำถามปลายเปิด

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้โจทย์ปัญหา

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาฟิสิกส์ จำนวน 6 แผน รวมเวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1.1 ศึกษาสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

3.1.2 วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาฟิสิกส์จากหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานและพลังงาน และนำเสนอเนื้อหาที่จะใช้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม เพื่อนำไปกำหนดเป็นรายละเอียดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.3 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจ และค้นหา 3) ขั้นอธิบาย 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมินผล โดยแนวคิดโพลยาไว้ในขั้นที่ 2 คือ ขั้นสำรวจและค้นหา และขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้

3.1.4 นำเสนอแผนที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัด ประเมินผล เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และความสอดคล้องขององค์ประกอบ พร้อมปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยเกณฑ์การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 5.00 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 100) ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา มีผลการประเมินตั้งแต่ 4.67 ถึง 4.70 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด นอกจากนั้น ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในส่วนของการเขียนสาระการเรียนรู้ และสาระสำคัญ ให้มีความชัดเจนตามเนื้อหามากยิ่งขึ้น และปรับความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 แบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา การสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา มีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาที่ใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา

3.2.2 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ รายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญ เนื้อหา เพื่อใช้ในการออกแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา โดยข้อสอบเป็นแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ แบ่งแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาตามวงจรปฏิบัติการวิจัยโดยวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 5 ข้อ และวงจรปฏิบัติการ

ที่ 2 จำนวน 5 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนประเมินรายข้อ ข้อละ 8 คะแนน ครอบคลุมเนื้อหาเรื่อง งาน และพลังงาน

3.2.4 ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม

3.2.5 นำแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้สูตร IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 (ริชนิเพ็ญ พลเยี่ยม, 2560: 130) ซึ่งผลการประเมินแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหามีผลการประเมินของค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 หมายถึงสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเฉพาะข้อที่มีผลการประเมินเป็น 1.00 เท่านั้น

3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้โจทย์ปัญหา การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการแก้โจทย์ปัญหา มีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของนักเรียนจะแสดงถึงความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และหัวข้อพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม

3.3.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนตามขอบข่ายที่กำหนด จากนั้นนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม

3.3.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของนิยามศัพท์กับประเด็นที่จะสังเกตพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้สูตร IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 (ริชนิเพ็ญ พลเยี่ยม, 2560: 130) ซึ่งผลการประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีผลการประเมินของค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะปรับเปลี่ยนแบบสังเกตให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มากยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกต่อการสังเกตพฤติกรรม

3.4 แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ การสร้างแบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และกำหนดขอบข่ายการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเชิงการจัดการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง

3.4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์นักเรียนตามขอบข่ายที่กำหนด จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์นักเรียนที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของคำถาม

3.4.3 นำแบบสัมภาษณ์นักเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้สูตร IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 (ริชนิเพ็ญ พลเยี่ยม, 2560: 130) ซึ่งผลการประเมินแบบสัมภาษณ์มีผลการประเมินของค่า IOC อยู่ที่ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อคำถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจสภาพปัญหาของนักเรียน โดยอาศัยประสบการณ์การสอนในห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน รวมทั้งปรึกษาร่วมกับครูผู้สอนในรายวิชาฟิสิกส์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่านักเรียนมีความบกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหา โดยจะเห็นว่าเมื่อนักเรียนพบเจอโจทย์ปัญหาที่แตกต่างจากตัวอย่างที่ครูสอนหรือโจทย์มีความซับซ้อนมากขึ้น นักเรียนจะไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาในข้อนั้นๆ ได้ ทำให้ผู้วิจัยพบว่านักเรียนยังขาดกระบวนการหรือวิธีการที่จะเป็นตัวช่วยในการแก้โจทย์ปัญหา จากนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักสูตรสถานศึกษา หนังสือเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา พบว่าการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา สามารถนำมาใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนได้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง ได้ดำเนินการขั้นตอนโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยแบ่งเป็น 2 วงจรปฏิบัติการ โดยวงจรปฏิบัติการแต่ละวงจรมีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน รวมเวลา 6 ชั่วโมง แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมในการแก้โจทย์ปัญหา และแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และเมื่อเสร็จสิ้นวงจรปฏิบัติการจะให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับนำไปวิเคราะห์ผลความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียน พร้อมวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมในการแก้โจทย์ปัญหา เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนากระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนให้ดีขึ้นในครั้งถัดไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยวิเคราะห์แนวคำตอบจากแบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมในการแก้โจทย์ปัญหา จากการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทำวงจรมานำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ โดยนักเรียนต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งจะถือว่านักเรียนมีพัฒนาการในการแก้โจทย์ปัญหา โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 13 คนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา วงจรปฏิบัติการที่ 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา วงจรปฏิบัติการที่ 1

จำนวนนักเรียน (13 คน)	คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา				รวม คะแนน (40 คะแนน)
	ทำความเข้าใจ ปัญหา (10 คะแนน)	วางแผน แก้ปัญหา (10 คะแนน)	ดำเนินการตาม แผน (10 คะแนน)	ตรวจสอบ คำตอบ (10 คะแนน)	
$\bar{X}$	8.54	8.92	6.76	3.15	27.38
S.D.	2.06	1.90	2.82	2.47	7.77
คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70			28		
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์			10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.93 ของนักเรียนทั้งหมด		
จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์			3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.07 ของนักเรียนทั้งหมด		

จากตารางที่ 1 พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 10 คน ของนักเรียนทั้งหมดในกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 76.93 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.07 ของนักเรียนทั้งหมด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 68.45 และจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ปัญหาที่ส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จนั้นคือ นักเรียนขาดความมีวินัย กล่าวได้ว่า นักเรียนในกลุ่มที่สอบไม่ผ่าน และนักเรียนในกลุ่มที่สอบผ่านบางส่วนมีพฤติกรรมเข้าเรียนไม่ตรงเวลา และอีกปัจจัยคือ เมื่อครูผู้สอนถามคำถามในชั้นเรียนนักเรียนไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ครูถามได้ ใช้เวลาในการตอบคำถามค่อนข้างนาน นักเรียนบางส่วนไม่กล้าตอบคำถามเมื่อพบกับสถานการณ์ปัญหาใหม่ และผู้เรียนไม่กล้าถามคำถามในชั้นเรียนเมื่อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ ถามหรือตอบ นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความแม่นยำในการปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ การลงมือแก้โจทย์ปัญหายังไม่ถูกต้องตามขั้นตอน และนักเรียนยังไม่สามารถตรวจสอบคำตอบย้อนกลับได้ ปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา วงจรปฏิบัติการที่ 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา วงจรปฏิบัติการที่ 2

จำนวนนักเรียน (13 คน)	คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา				รวม คะแนน (40 คะแนน)
	ทำความเข้าใจ ปัญหา (10 คะแนน)	วางแผน แก้ปัญหา (10 คะแนน)	ดำเนินการตาม แผน (10 คะแนน)	ตรวจสอบ คำตอบ (10 คะแนน)	
$\bar{X}$	8.70	8.30	8.77	7.40	33.23
S.D.	0.63	1.10	1.88	2.50	5.03
คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70			28		
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์			12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30 ของนักเรียนทั้งหมด		
จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์			1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 ของนักเรียนทั้งหมด		

จากตารางที่ 2 พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 12 คน ของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 92.30 ของนักเรียนทั้งหมด และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 1 คน ของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 7.70 ของนักเรียนทั้งหมด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.23 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.07 นั่นคือ ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเพิ่มขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีผลต่างคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.85 และจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า เมื่อนำเอาสภาพปัญหาจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มาปรับแก้ไข ส่งผลนักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเพิ่มสูงขึ้น และมีพฤติกรรมบ่งบอกถึงการแก้โจทย์ปัญหาเพิ่มมากขึ้น และเกิดขึ้นบ่อย นอกจากนี้ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาพบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ นักเรียนสามารถเลือกสมการที่ใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหาได้ สามารถเรียงลำดับขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหาได้ แต่ในบางสถานการณ์นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้สมการ และเรียงลำดับขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหาได้เลยจึงส่งผลให้ขั้นดำเนินการตามแผน นักเรียนไม่สามารถลงมือปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่วางแผนไว้ได้ ไม่สามารถปฏิบัติด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ และไม่สรุปคำตอบที่ได้ตามสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบได้อย่างถูกต้อง และขั้นตรวจสอบคำตอบ นักเรียนไม่สามารถตรวจสอบคำตอบย้อนกลับที่ได้มาจากการแก้โจทย์ปัญหาว่ามีความถูกต้องหรือไม่ และไม่สรุปคำตอบของสถานการณ์ปัญหา จึงทำให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา เรื่อง งานและพลังงาน มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 27.38 หรือคิดเป็นร้อยละ 68.45 ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจาก

นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่สนใจต่อเนื้อหาการเรียน มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ ที่จะทำการแก้ โจทย์ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดให้ ส่งงานตามเวลาที่กำหนด ให้ความร่วมมือระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบจากคำถามด้วยตัวผู้เรียนเอง ทำให้ผู้เรียนได้ตีความ และสรุปผลอย่างมีเหตุผล (Good, 1973: 306) และขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาสามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้แก้โจทย์ปัญหาได้ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้ สอดคล้องกับ ธันยรัตน์ พลเยี่ยม และคณะ (2563: 84-95) ที่ศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ เรื่อง โมเมนตัมและการชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 สรุปสาเหตุที่นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้อยละ 70 คือ นักเรียนยังขาดความแม่นยำในกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประสบการณ์การแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ เกริกศักดิ์สุภาพ (2562: 8-9) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีข้อบกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ การค้นหาความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหา การเปลี่ยนข้อความเป็นสัญลักษณ์รวมถึงนักเรียนไม่กล้าตอบคำถามเมื่อครูถามคำถาม นอกจากนี้ นักเรียนไม่สามารถระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้ได้ไม่ครบ หรือระบุสิ่งที่นอกเหนือจากโจทย์กำหนดมาให้ ซึ่งมีผลต่อการคำนวณการแก้โจทย์ปัญหา รวมถึงนักเรียนวางแผนแก้โจทย์ปัญหาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จึงทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาในขั้นตอนการตามแผน ที่เป็นขั้นตอนสำคัญในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหา และจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมเข้าเรียนไม่ตรงเวลา ไม่กล้าถามคำถามหรือตอบคำถามในชั้นเรียนเมื่อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ไม่ยังเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ ถามหรือตอบ บังคับยสาเหตุดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์การวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ผู้สอนให้การเสริมแรงแก่นักเรียนโดยใช้เบี้ยอรรถกร เช่น คะแนน เสียเปรียบมือจากเพื่อน คำชมเชย เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียน และร่วมตอบคำถามในชั้นเรียนเพื่อแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ผู้สอนอธิบายในแต่ละขั้นอย่างละเอียด และสอดแทรกกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ในการแก้โจทย์ปัญหาในครั้งถัดไป และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนการตามแผน โดยฝึกกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาเพิ่มมากขึ้น ส่วนขั้นตรวจสอบคำตอบครูอธิบายความสำคัญของขั้นตอนนี้ให้นักเรียนตระหนักเห็นความสำคัญของการตรวจสอบคำตอบ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น แต่ยังไม่ส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของผู้เรียน

วงจรปฏิบัติการที่ 2 หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมายมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 33.23 หรือคิดเป็นร้อยละ 83.07 ซึ่งมีค่าเพิ่มสูงขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับปรุงสภาพปัญหาที่เกิดจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้งจากแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน บันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์นักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายผ่านเกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเพิ่มสูงขึ้น มีพฤติกรรมในการแก้โจทย์ปัญหาที่ดีขึ้น เกิดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้นไปในทางที่ดีขึ้น มีการวางแผนแก้โจทย์ปัญหาได้ชัดเจน แก้ไขข้อผิดพลาดในการเรียนในครั้งก่อน สามารถตรวจสอบกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการแก้โจทย์ปัญหาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎี Constructivism เป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ สืบเสาะหาความรู้ สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ จนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดการรับรู้ที่มีความหมายจึงจะสร้างองค์ความรู้เป็นของตนเอง (สรวงศ์ วัชรกุล, 2553: 210-211) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ ที่กล่าวถึงกฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทน และจะลืมในที่สุด (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2564: 36) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (B.F. Skinner) กล่าวว่าการกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว และการเสริมแรงยังสามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการให้เกิดได้อย่างถาวร ดังที่ Kazdin (1977: 39-45) กล่าวว่า เมื่อผู้เรียนได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร อัตราการเกิดพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ สามารถให้ได้ทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการโดยไม่ขัดขวางพฤติกรรมอื่น จึงทำให้คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาจากแบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเพิ่มขึ้น ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินินาถ ธงชัย (2561: 56-61) ศึกษาผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์สูงกว่าเกณฑ์ระดับดี (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา มีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นอธิบาย ขั้นขยายความรู้ และขั้นประเมินผล พร้อมกับสอดแทรกขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาเข้าไปในขั้นที่ 2 คือ ขั้นสำรวจและค้นหา และขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ จึงทำให้ช่วงส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อการเรียน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการทางความคิดแก้โจทย์ปัญหา เกิดการค้นหา สืบค้น วิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ที่เน้นกระบวนการที่ใช้ในการหาทางออกของปัญหา ทั้งการใช้ประสบการณ์เดิม ทักษะ สถิติปัญหา หรือปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปัญหาได้หมดไป และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกาแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ Krulik and Rudnik (1993: 11) ที่

กล่าวว่า การแก้โจทย์ปัญหาเป็นการทดสอบความสามารถที่หลากหลายของตัวบุคคล เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหา รวมถึงแรงขับเคลื่อนทางสมอง ความคิด วิธีการสอนของครูผู้สอน และระดับสติปัญญา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560: 141) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นกระบวนการทางความคิด สร้างคำถาม และลงมือปฏิบัติเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำมาสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง จนบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัส ชาลี (2562: 92-149) ที่ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาและผลที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ Theresa (2019: 38-48) ที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รายวิชาฟิสิกส์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้เทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการใช้เทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาแบบเดิม ๆ

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา ดังที่กล่าวมาข้างต้นพบว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา อาจไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนได้ทุกคน ดังจะเห็นได้จากวงจรปฏิบัติการที่ 2 ที่นักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 จำนวน 1 คน ซึ่งเกิดจากนักเรียนไม่สามารถวางแผนเลือกใช้สมการที่ใช้ในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาได้ และไม่สามารถวางแผนแก้ปัญหาได้เลย จึงส่งผลให้ขั้นตอนการตามแผน ผู้เรียนไม่สามารถลงมือปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่ผู้เรียนได้วางแผนไว้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา ไม่สามารถปฏิบัติด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ และไม่สรุปคำตอบที่ได้ตามสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ตามประเด็นที่ต้องการทราบ และขั้นตรวจสอบคำตอบ ผู้เรียนไม่สามารถตรวจสอบคำตอบย้อนกลับที่ได้มาจากการแก้โจทย์ปัญหาว่ามีความถูกต้องหรือไม่ และสรุปคำตอบของสถานการณ์ปัญหา นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ต้องจัดการเรียนรูปแบบออนไลน์ ทำให้เวลาในการจัดการเรียนรู้มีอย่างจำกัด นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาการเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่รู้วิธีการที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์ปัญหานั้นๆ และขาดการวางแผนงานที่ละเอียด จึงเป็นผลกระทบต่อด้านอื่นๆ นอกจากนี้ นักเรียนจะแสดงความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาต่อเมื่อมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนช่วยกันตอบคำถามหรือแก้ไขสถานการณ์นั้น หรือมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำระหว่างแก้โจทย์ปัญหา แต่เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของตัวเอง นักเรียนจะไม่สามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน จึงทำให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรฝึกให้ผู้เรียนแก้โจทย์ปัญหาลดๆ การแก้โจทย์ปัญหาที่หลากหลาย และมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จะช่วยส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้ดีและส่งเสริมผลการเรียนให้สูงขึ้น

2. บางแผนการจัดการเรียนรู้เวลาในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนควรบริหารจัดการเวลาในกิจกรรมให้เหมาะสม เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างและการรับรู้ไม่เท่ากัน หากผู้สอนรีบหรือเร่งการสอนมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้เรียนไม่ประสบผลสำเร็จต่อการเรียนรู้

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแนวคิดโพลยา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ การเสริมแรงทางบวก รูปแบบการสอนอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกริก ศักดิ์สุภาพ. (2562). การแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(2), 7-21.
- ชนินาถ ธงชัย. (2561). *ผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ เจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิทยาลัยนพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันยรัตน์ พลเยี่ยม, ศรีนัย ภิบาลชนย์ และกิตติมา พันธุ์พุกษา. (2563). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ เรื่อง โมเมนตัมและการชน ของรักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการแก้ปัญหของโพลยา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 84-95.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2564). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์สมัยใหม่*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฝ่ายวิชาการโรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย. (2564). *รายงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563*. โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย.
- รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม. (2560). *การวิจัยทางการศึกษา (Education Research)*. มหาสารคาม : อภิชิตการพิมพ์.
- วินัส ชาลี. (2562). *แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาและผลที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพฯ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564, 23 กันยายน). *ผลการทดสอบ 9 วิชาสามัญ*. <https://www.niets.or.th/th/>
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.

- สุธาธิณี กรุดเงิน และพรลลรี เอี่ยมแก้ว. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้บูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 16(3), 189-202.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกวิทย์ ดวงแก้ว. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์เชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Daulay, K. R. & Ruhaimah, I. (2019). Polya theory to improve problem-solving skills. *Journal of Physics*, 1188, 1-6.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-hill Book Company.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer* (3rd ed). Stale: Victoria Deakin University.
- Krulik, S. & Rudnick, J. A. (1993). *Reasoning and problem solving: A handbook for elementary school teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kazdin, A. E. (1977). *Behavior Modification in Applied Setting*. Illinois: Dorsey Press.
- Polya, G. (1957). *How to Solve it a new aspect of mathematical method*. New York: Doubleday Anchor Book.
- Sri Mulyani, E. S. & Anam, K. (2017). Improving Students' Scientific Reasoning and Problem-Solving Skills by the 5E Learning Model. *Biosaintifika*, 9(3), 506-512.
- Theresa, U. O. (2019). Effect of Polya's problem solving technique on the academic achievement of senior secondary school student in physics. *European J of Physics Education*, 10, 38-48.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์
ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคต
(Syndicate) ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
Development of Learning Achievement in Analytical Thinking
in the Academic Program of Modern Thailand using Syndicate
Teaching Techniques of Students in the Bachelor of Political
Science program

ภาวินี รอดประเสริฐ
Pawini Rotprasoet

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Bachelor of Political Science Program, School of Law and Politics, Suan Dusit University

Corresponding email: aorpawini@hotmail.com

Received: 27 February 2022; Revised: 23 April 2022; Accepted: 2 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ จำนวน 44 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้น ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว และทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการสอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) โดยผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน และด้านรัฐศาสตร์ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอนุมานเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) โดยใช้สถิติทดสอบนี้

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนแบบซินดิเคต (Syndicate) มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้าน พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน, เทคนิคการสอนแบบซินดิเคต

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare the development of students' academic achievement in analytical thinking, and 2) to study students' satisfaction with the syndicate instruction technique. The sample consisted of 44 third-year students enrolled in Modern Thai Politics Course. This research used a preliminary experimental design through one group pretest-posttest design. The research instruments included 1) a lesson plan, 2) an academic achievement test, and 3) a questionnaire on student satisfaction with the syndicate instruction technique. Experts in instruction and political sciences were asked to evaluate the instruments. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics to compare pretest and posttest scores using the syndicate instruction technique through Dependent Samples t-test.

The results of the research indicated that 1) for students who participated in the syndicate instruction technique, students' academic achievement during the posttest period was higher than that during the pretest period with a statistical significance level of 0.01 2) overall satisfaction with the syndicate instruction technique was at a high level. An aspect with the highest mean of satisfaction was usefulness.

Keywords: Learning Development, Academic Achievement, Syndicate Instruction Technique

บทนำ

กระแสอิทธิพลของโลกไร้พรมแดน ส่งผลกระทบกับประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก การเปิดรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกันโดยมีขีดจำกัดเพียงเล็กน้อย หากประเทศ หรือบุคคลใดตั้งรับกับกระแสที่เกิดขึ้นได้อย่างไม่ดีพอ อาจจะต้องเสียผลประโยชน์ หรือถูกเอาเปรียบจากประเทศอื่น

ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาเตรียมพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาประเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคือเรื่องของการศึกษาเพื่อเสริมสร้างกำลังคนให้มีความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะที่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเท่าทัน และชาญฉลาด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ซึ่งจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถพัฒนาตนเองและเรียนรู้ได้ กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ ยังระบุว่า ต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ การจัดการ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และจะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการฝึกปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำได้ ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น นอกจากผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติได้แล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การคิด โดยจะต้องเป็นการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การ

คิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการคิดระดับสูง ต้องใช้ความสามารถหลากหลายในการคิด เพื่อพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเพื่อการตัดสินใจ ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ประเมินค่าความสามารถในการคิดรวบยอดและการประยุกต์ใช้ พิจารณาข้อมูลที่ได้รวบรวมมาอย่างมีเหตุผล ไม่ลำเอียง นำไปสู่การสรุปและการจัดสนใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอย่างถูกต้อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณถือได้ว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555) ซึ่งปัจจุบันการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการทำงานเป็นทีม มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรรับรู้ด้วยความสมเหตุสมผล ควรที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นกับทุกคน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความสามารถด้านการคิด ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และความเข้าใจไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา (สุวิทย์ มูลคำ, 2547) ดังนั้นผู้สอนควรพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ การคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นนักศึกษาที่มีคุณลักษณะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 ตามคุณลักษณะบัณฑิตทั้ง 5 ด้าน ดังนั้นการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ รูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เกิดขึ้นมากมาย แต่ในสองศตวรรษที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตจำกัดและยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, อ้างถึงใน วิทวัส อินทมานนท์, 2554) ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาไว้ในมาตรฐานที่ 4 ของการประกันคุณภาพสถานศึกษา โดยกำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสำนักงานคณะกรรมการประเมินและรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาก็ได้มีการกำหนดตัวบ่งชี้วัดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ คือ นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างมีระบบและมีความคิดแบบองค์รวม มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดไตร่ตรอง มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) นอกจากนี้ เทคนิคการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) ซึ่งเป็นวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้แสดงออกมากที่สุด วิธีดังกล่าวนี้ เน้นด้านการกระทำคือ ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมให้มาก ให้ได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น โดยการอภิปรายให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ฝึกการทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ค้นคว้า (มนัส รัตนดิกล ญ ภูเก็ต, 2521 อ้างถึงใน สุภรณ์ ช่างาเนียน, 2553)

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งรายวิชาที่สำคัญและทุกชั้นปีจะต้องเรียน คือ รายวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา นักศึกษาจะอาศัยการท่องจำโดยส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเป็นส่วน ๆ ยังไม่สามารถนำมาบูรณาการการคิดวิเคราะห์ร่วมกันได้ ซึ่งผู้สอนเล็งเห็นความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ การค้นคว้าหาความรู้ด้วยความรอบคอบมีเหตุผล จึงนำเทคนิคการสอนแบบซินดิเคทที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากกรณีตัวอย่างแล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และพิจารณาปัญหาด้วย

ความรอบคอบ มีเหตุผล นอกจากนั้น ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักใช้แหล่งวิชาให้เป็นประโยชน์ และในการอภิปรายผลเพื่อแก้ปัญหาเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดอย่างกว้างขวาง โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่มมาช่วยกันแก้ปัญหา กระบวนการเหล่านี้ ก่อให้เกิดกระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การคิดในเชิงวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง เหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองไทยสมัย (Modern Thai Politics) รหัสวิชา 2553128 ซึ่งรายวิชานี้ นักศึกษาจะต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ที่สอดคล้องกับการเมืองไทยยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ถึงปัจจุบัน รวมถึงการวิเคราะห์สภาพการทางการเมืองแต่ละช่วง ทั้งในส่วนองสาเหตุ และสภาพแวดล้อม และเหตุปัจจัยปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการเมืองไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาการเมืองการการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) ผู้เรียนจะเกิดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรายวิชาที่เรียนกันภายในห้องเรียน การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง มากกว่าเป็นผู้รับอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ รหัสวิชา รหัสวิชา 2553128 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 44 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ รหัสวิชา 2553128 ตอนเรียน A1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยจึงเลือกนักศึกษาห้องดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้การทดลองเรียนในแบบการบรรยายอย่างเดียว และแบบการใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคต (Syndicate) ในหัวข้อที่กำหนด

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) และตัวแปรตาม 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคต

3. ขอบเขตเนื้อหา

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียน ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 หัวข้อ “การเมืองไทยยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ถึงปัจจุบัน” โดยระยะเวลาในทดลองรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ รวม 24 ชั่วโมง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

4.1 แผนการสอน และเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ซึ่งใช้วิธีการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ที่ผ่านการทวนสอบจากคณะกรรมการ

4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ หัวข้อ “การเมืองไทยยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ถึงปัจจุบัน” ที่ผ่านการประเมินความยากง่าย และนำไปทดสอบก่อนนำมาใช้จริง

4.3 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) จัดทำจากการข้อมูลของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการตรวจสอบเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย 1) แผนการสอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และ 3) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของเครื่องมือ ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาใช้เกณฑ์พิจารณาของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) โดยทำการนำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อสอบ ซึ่งใช้การตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อเพื่อพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อนั้น มีระดับความยากหรือค่าความง่าย (Difficulty Index or Easiness) และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (Discriminant Index) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากง่าย (p) ของข้อสอบ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543) ดังตารางที่ 1 และเลือกเฉพาะแบบทดสอบข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ที่ 0.20 - 0.80 เท่านั้น

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากง่าย (p) ของข้อสอบ

ความยากง่ายของข้อสอบ (p)	ความหมาย
0.81 - 1.00	ง่ายมาก (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)
0.60 - 0.80	ค่อนข้างง่าย (ดี)
0.40 - 0.59	ยากพอเหมาะ (ดีมาก)
0.20 - 0.39	ค่อนข้างยาก (ดี)
0.00 - 0.19	ยากมาก (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)

ส่วนแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective Congruence: IOC) แล้ว ผู้วิจัยทำการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน โดยนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Reliability) หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของ Cronbach (1984) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยแบบสอบถามทุกข้อมีค่าความการยอมรับมากกว่า 0.70 ทุกข้อจึงเลือกนำมาใช้ในการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว และทดสอบก่อนและหลังการทดลอง One group pretest-posttest design ซึ่งมีลักษณะการทดลองมีแบบแผนการทดลอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

Pretest	Treatment	Posttest
T ₁	X	T ₂

หมายเหตุ: ความหมายสัญลักษณ์

T1	แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
T2	แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
X	แทน การให้สิ่งทดลอง (treatment) การสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ตอนเรียน A1 ภาคเรียนที่ 1/2563 มีคะแนนสอบ Pre-Test และ Post-Test ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนสอบ Pre-Test และ Post-Test นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ตอนเรียน A1 ภาคเรียนที่ 1/2563

ผลการทดสอบ	จำนวนประชากร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบของประชากร $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการทดสอบของประชากร S.D.
ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)	44	20	12.63	1.74
ทดสอบหลังเรียน (Post-Test)	44	20	17.02	1.62

ตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติ t-test Dependent ในการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ที่ได้รับการสอนด้วยโดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate)

การจัดการเรียนรู้	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	P-Value
ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)	44	20	12.63	1.74	43	-23.77	0.000
ทดสอบหลังเรียน (Post-Test)	44	20	17.02	1.62			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนด้วยเทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t = -23.77$) เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.63$) และหลังเรียน ($\bar{x} = 17.02$) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ตอนเรียน A1 ภาคเรียนที่ 1/2563 มีผลการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มทดลองที่มีต่อการสอนด้วยเทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหาบทเรียน	4.33	0.65	มาก
- ได้ศึกษาค้นคว้าในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น	4.41	0.59	มาก
- เข้าใจบทเรียนมากขึ้น	4.30	0.60	มาก
- สามารถเขียนรายงานได้	4.39	0.62	มาก
- สนใจในบทเรียนมากขึ้น	4.19	0.75	มาก
- พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของได้มากขึ้น	4.41	0.70	มาก
2. ด้านการเรียนการสอน	4.48	0.60	มาก
- มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น	4.48	0.60	มาก
- มีความกระตือรือร้นมากขึ้น	4.57	0.54	มากที่สุด
- มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.39	0.69	มาก
- มีอิสระในการค้นคว้าได้อย่างหลากหลาย	4.40	0.58	มาก

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
- เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่หลากหลาย	4.57	0.59	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการสอน	4.34	0.70	มาก
- เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	4.34	0.68	มาก
- ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	4.36	0.61	มาก
- ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ	4.39	0.72	มาก
- ให้นักศึกษาลำคึกล้าตอบในการแสดงความคิดเห็น	4.39	0.65	มาก
- ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง	4.23	0.83	มาก
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.61	0.50	มากที่สุด
- มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมี ความสุขในการเรียนมากขึ้น	4.50	0.51	มาก
- คิดได้อย่างเป็นระบบ	4.77	0.42	มากที่สุด
- สามารถศึกษาหาความรู้ได้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้	4.57	0.50	มากที่สุด
- กล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้น	4.55	0.59	มากที่สุด
- สามารถนำกระบวนการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.70	0.46	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.43	0.61	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสอนด้วยเทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการสอน และด้านเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.60) ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.70) และ ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้านการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต หลังการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) จากผลการศึกษานำมาสู่การอภิปรายผล ได้ดังนี้

เมื่อทำการพิจารณาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า ค่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังค่าสถิติ t มีค่า -23.769 ค่า P-value มีค่า 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สามารถอธิบายได้ว่า คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนักศึกษาได้รับการสอน โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) รายวิชาการเมืองไทยสมัยใหม่ มีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ถือได้ว่าการศึกษาคครั้งนี้ยอมรับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคต (Syndicate) มีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์หลังการทดลองสูงขึ้น

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของวิทวัส อินทมานนท์ (2554) พบว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขวัญตา บัวแดง (2553) และสลาวัน (Slavin 1987) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division: STAD) เป็นวิธีการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน ซึ่งเงื่อนไขของการเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ให้นักเรียนได้ร่วมกลุ่มกันทำงาน และช่วยเหลือกันในกลุ่ม ทุกกลุ่มจะมีเป้าหมายเดียวกันโดยได้ร่วมกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ความสำเร็จของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม อีกทั้งวิธีการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบ และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

อีกทั้งยังสอดคล้องกับ อลิศรา เพ็ชรอร่าม เอเมอร์ สิทธิรักษ์ อารี สาริปา (2560) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล กล่าวไว้ว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอสมการของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอสมการของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 3. ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องอสมการของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ (4) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องอสมการของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคตร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และสอดคล้องกับ ชลธร เวชศาสตร์ (2554) ที่การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคตกับการสอนแบบธรรมสากัจฉา ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคตกับการสอนแบบธรรมสากัจฉามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบธรรมสากัจฉามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
4. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคตกับการสอนแบบธรรมสากัจฉามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคตมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบธรรมสาธกัจฉามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บารอน (Barron, Brigid Jessica Sara, 1993) ได้ทำการศึกษา ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการทำงานคนเดียวโดยการทดลองในการทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพของบุคคลกับกลุ่มในระยะเวลาอันสั้นในมหาวิทยาลัยเดอริบิวท์ ผลการศึกษา พบว่า การทำงาน เป็นทีม จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จ เป็นที่เชื่อถือได้แตกต่างกับการทำงานคนเดียว การทำงานเป็นทีม จะมีประโยชน์ในด้านการวางแผน การแสดงความคิดเห็นร่วมกันและแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีมทำให้ กลุ่มประสบความสำเร็จสูงและการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ ความพยายามในการที่จะพิจารณาในการแก้ปัญหาโดยการที่สมาชิกมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง การสื่อสาร ความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ผลการศึกษาของผู้วิจัยและการศึกษาวิจัยก่อนหน้ามีแนวโน้มว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนค่อนข้างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาของผู้วิจัยและการศึกษาวิจัยก่อนหน้ามีแนวโน้มว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นมีโอกาสในการปรึกษาหารือช่วยเหลือกัน การค้นหาคำตอบที่สงสัย การร่วมกันอธิบาย อภิปรายสรุปข้อค้นพบ และช่วยสร้างสัมพันธภาพระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนให้ดีขึ้น การสอนแบบซินดิเคทถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อการใช้พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้สามารถมีทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 การสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) ส่งผลให้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น หน่วยงานทางการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาควรนำผลการศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาทุกชั้นปีเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาให้ดีขึ้น

1.2 นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) มีประโยชน์สำหรับนักศึกษาทั้งในด้านที่ทำให้นักศึกษาคิดได้อย่างเป็นระบบ นักศึกษาสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ หน่วยงานทางการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์หรือปฏิบัติด้วยตนเองจะเป็นประโยชน์ทั้งในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น หรือแม้แต่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาในการทำงาน หรือในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

1.3 หน่วยงานทางการศึกษาหรือสถาบันการศึกษาควรจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ต่อนักศึกษา และผู้สอน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคแบบซินดิเคท (Syndicate) เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) กับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบอื่น เช่น เทคนิคการสอนแบบ เค ดับเบิลยู ดี แอล หรือแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม เพื่อเป็นการทดสอบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนด้วยเทคนิคต่างกันจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ควรนำการสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (Syndicate) ไปทดลองกับนักศึกษาชั้นป้อน รายวิชาอื่น หรือเนื้อหาส่วนอื่นเพื่อทำการทดสอบว่าวิธีการดังกล่าว เหมาะต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มใด รายวิชาใด ในการพัฒนาการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *หนังสือผู้ชนะสิบทิศ: ลายแทงนักคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- ขวัญตา บัวแดง. (2553). *การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลธร เวชศาสตร์ (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคทกับการสอนแบบธรรมสาภิจฉา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- ปราณี กองจินดา. (2549). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบชิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). 9119 เทคนิคเริ่มต้น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทวัส อินทมานนท์. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกและแบบซินดิเคท* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่อง ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปีข้างหน้า*. บริษัท ออฟเซ็ท เพรส จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *ครบเครื่องเรื่องการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- สุภรณ์ ช้างงานิยม. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับแผนธุรกิจ (Business Plan) วิชาการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม โดยการสอนแบบ ซินติเคทกับการสอนแบบปกติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นปี ที่ 2 คณะ บริหารธุรกิจ โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี. โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี.
- อลิศรา เพ็ชรอาวุธ เอมอร สิทธิรักษ์ อารี สาริปา. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ ซินติเคทร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล. วารสารวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1).
- Baron, Brigid Jessica Sara. (1993). *Collaborative Problem Solving: Is Team Performance Greater than what is Exceted from The Most Compertend Member*. Dissertation Abstracts International, 53(8), 4389B.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of psychology testing*. New York: Harper.
- Slavin, Robert E. (1987). Cooperative Learning and Cooperative School. *Educational Leadership*, 46(November 1987), 8 – 26.

Learning Activity Set for Students in Grade 7

titled Units of Organisms. The sample group used in this research were students of Ban Phak Wan Anamai School. (Guru Sisayanukul) 13 people were obtained from the group randomly by drawing lots. The research instruments were 3 sets of science learning activities and 30 multiple-choice, four-choice achievement tests with difficulty values 0.50 – 0.80, power of discrimination 0.50 – 1.00, and conformity index 0.60 - 1.00 The data were analyzed using basic statistics such as mean, standard deviation. and The Wilcoxon Matched- Pairs Signed -Rank Test Comparison Statistics.

The results showed that the efficiency of the self-directed science learning activity series on the unit students who achieved the criterion of 81.80/80.51 and the academic achievement of students after school was significantly higher than before at the 0.05 level.

Keywords : Science Learning Activity, Self-Directed

บทนำ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีพ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรม มีการลงมือปฏิบัติจริงอย่างเหมาะสมและหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในปัจจุบันมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ที่มีการระบาดเป็นบริเวณกว้าง คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ออกกำหนดกฎเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อประโยชน์ในการป้องกันโรคติดต่อระหว่างประเทศกรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 (COVID - 19) อาศัยพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เมื่อเกิดโรคติดต่อหรืออันตรายหรือโรคระบาดในเขตพื้นที่เพื่อความปลอดภัยอาจดำเนินการโดยการแยกกัก กักกัน หรือคุมไว้สังเกต ณ สถานที่ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อกำหนด (กรมควบคุมโรค, 2562) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานได้บริหารจัดการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งพบว่าการแพร่ระบาดครั้งใหม่มีความรุนแรง มีปริมาณการขยายตัวในวงกว้างและรวดเร็วมากกว่าครั้งที่ผ่านมา ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ ให้เป็นไปตามมาตรการของ ศบค. จึงได้เน้นย้ำใน 3 เรื่อง คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่ง พร้อมดำเนินการตามมาตรการเพื่อให้ นักเรียนหรือบุคลากรปลอดภัยจากการติดเชื้อโควิด-19 โดยปฏิบัติตามมาตรการของ ศบค. ทั้งในเรื่องการเว้นระยะห่าง การล้างมือ การใส่หน้ากากอนามัย การดูแลสุขอนามัย และการเปิด-ปิดสถานศึกษาในกรณี ที่จำเป็น รวมถึงปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติตามประกาศของจังหวัดแต่ละ จังหวัด โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรเป็นสำคัญ (อัมพร พิณสา, 2564) ซึ่งทาง

โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย (คุรุศึกษานุกูล) อยู่ในกลุ่มเครือข่ายม่วงลาดดงสิงห์ผักแว่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ประกาศปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยเหตุพิเศษให้สอดคล้องกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จึงได้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรูปแบบ On-Site ให้จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในรูปแบบ On-Hand หรือ Online โดยให้นับเวลาเรียนตามปกติ ตั้งแต่วันที่ 4 – 31 มกราคม 2565 หรือจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น (สมพร ดิษฐ์เจริญ, 2564) ในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง หรืออาจหมายถึงการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมาย เลือกวิธีการเรียนรู้ หาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งจากตนเองและจากการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการนี้ขึ้น (ชนกานต์ พิเศษฐานิช, 2560) ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนอาจยังไม่ทราบถึงความต้องการของตนเอง ดังนั้นครูจึงเป็นผู้จัดประสบการณ์ ผู้กำหนดจุดมุ่งหมาย รวมไปถึงสื่อการเรียนรู้ (สมเจตน์ พันธุ์พรหม, 2564) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันประการหนึ่ง คือ การพัฒนาให้มีสมรรถนะตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนให้สามารถกำหนดเป้าหมายและใช้กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2564) เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้น นอกจากนี้ความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นการสร้างนิสัยและความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Kungsamret yorn, 2019) ผู้เรียนควรวางแผนเรียนรู้โดยเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของตนเอง และจะต้องระบุวิธีการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด (กองฝึกอบรมกรมที่ดิน, 2559)

การเรียนรู้โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคม (พัชรินทร์ ยอดสำโรง, 2560) โดยชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่เปลี่ยนมาจากคำว่า ชุดการสอน (Instructional Package) ในชุดกิจกรรมเป็นชุดของสื่อประสม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ตนเองสนใจ และได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองและลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงโดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยเพื่อนคนอื่น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และยังเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบวิชาการ (ศิริณดา ตันติจารุกร, 2560) อีกทั้งยังเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการปฏิรูปหลักสูตรให้มีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้หลายๆ หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน (พุทธพร นามพรหม, 2561) องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ประกอบด้วย คู่มือแนะนำการใช้ชุดการเรียนการสอน ใบงาน แบบฝึกหัด/แบบฝึก กิจกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สไลด์วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2564) และเป็นวิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่น่าสนใจให้ความสำคัญและเป็นที่ควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน เพราะเมื่อใดที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ ก็จะเกิดการศึกษาต่อเนื่องโดยไม่ได้ออก และมีแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นไม่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนตลอดชีวิต อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา (ดวงกมล พวงแก้ว และวรรณะ บรรจง, 2560)

โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย (คุรุศึกษานุกูล) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการดำเนินการอย่างหลากหลาย สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report) โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย (คุรุศึกษานุกูล) อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2562-2563 พบว่า ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีร้อยละของนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3 ขึ้นไปของกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2562 และ 2563 คิดเป็น 45.83 และ 45.83 ตามลำดับ และจากรายงานการปฏิบัติงานและการประเมินตนเองรายบุคคล (Self-Assessment Report) พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3 ขึ้นไปของกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2562-2563 คิดเป็น ร้อยละ 68.00 และร้อยละ 46.42 ตามลำดับ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังขาดการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง นักเรียนส่วนใหญ่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป (โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย, 2563) จากการสังเกตตลอดการจัดการเรียนการสอนพบว่าจุดที่ควรพัฒนานักเรียน คือ ด้านการใฝ่เรียนรู้ นักเรียนยังมีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อหาคำตอบค่อนข้างน้อย ไม่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เป็นสื่อการสอนที่นำมาพัฒนาและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายม่วงลาดตงสิงห์ผักแว่น จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย (คุรุศึกษานุกูล) โรงเรียนบ้านแจ้งโคกลำมแจ้งข่า โรงเรียนบ้านหนองตอนาดีเทพประทาน และโรงเรียนบ้านป่านหนองอ้อ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 57 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 13 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตในสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต การดำรงชีวิตของมนุษย์ พืชและสัตว์ พันธุกรรม ความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจสมบัติของสิ่งมีชีวิต หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์ ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสัตว์และมนุษย์ที่ทำงานสัมพันธ์กัน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยของสิ่งมีชีวิต

ชุดกิจกรรม ชุดที่ 1 เรื่องสิ่งเล็ก ๆ ที่เรียกว่าเซลล์

เรื่องที่ 1 เซลล์ของสิ่งมีชีวิต

เรื่องที่ 2 การใช้งานกล้องจุลทรรศน์

เรื่องที่ 3 การจัดระบบของสิ่งมีชีวิต

ชุดกิจกรรม ชุดที่ 2 เรื่องมหัศจรรย์โครงสร้างเซลล์

เรื่องที่ 4 หน้าที่ของเซลล์

เรื่องที่ 5 รูปร่างและโครงสร้างของเซลล์

เรื่องที่ 6 การทำงานร่วมกันของเซลล์

ชุดกิจกรรม ชุดที่ 3 เรื่องการลำเลียงสารของเซลล์

เรื่องที่ 7 กระบวนการแพร่

เรื่องที่ 8 กระบวนการออสโมซิส

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบไปด้วยชุดกิจกรรมย่อยจำนวน 3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องสิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่าเซลล์ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องมหัศจรรย์โครงสร้างเซลล์ และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการลำเลียงสารของเซลล์ องค์ประกอบในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คู่มือครูประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงสำหรับครู แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบเฉลยกิจกรรม ส่วนที่ 2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียน ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจง แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้ สื่อการเรียนการสอน และใบกิจกรรม และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.1 การสร้างและการหาคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ศึกษาทฤษฎีและรูปแบบของการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

4.1.3 ศึกษาหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาเนื้อหา เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิตเพื่อใช้ประกอบการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

4.1.4 จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของ สิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.1.5 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเองที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อที่ ปรีกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ กิจกรรม การวัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม แล้วนำไปแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

จากการตรวจสอบจากที่ปรีกษาวิทยานิพนธ์ ได้แนะนำในการเรียงลำดับเรื่องในชุด กิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ภาษาที่ใช้ในการเขียนแบบทดสอบ และวิธีการเก็บ ผลการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในงานวิจัย

4.1.6 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเองที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบหรือเสนอแนะ และประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำ ตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วยคณะผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

4.1.7 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าเฉลี่ย ผลการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมิน ของลิเคิร์ท (Likert) เป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scales) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ เหมาะสมมาก ที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์การตัดสินผล การประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม 4.65 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด และได้ให้คำแนะนำในการเขียนคำชี้แจงสำหรับนักเรียน และคำชี้แจงสำหรับครูใน คู่มือครู ให้เขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย การใช้ภาษาในการเขียนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำแนะนำแนวทางในการเรียนการสอนในชุดกิจกรรม และการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้

4.1.8 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำชุดกิจกรรม การเรียนรู้ทั้ง 3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปหาประสิทธิภาพโดยนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองตอนาคีเทพประธาน อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 14 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ โดยคณะนักเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน พบว่า ในคำชี้แจงนักเรียนอ่านแล้วยังไม่เข้าใจถึงขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบวิทยาศาสตร์ และมีเนื้อหาบางส่วนนักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจและยังไม่คลอบคลุม จึงปรับเนื้อหาให้ละเอียดยิ่งขึ้น และได้ใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้อ่านและเข้าใจมากขึ้น และมีนักเรียนบางคนส่งงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนดเนื่องจากขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน นักเรียนบางส่วนเข้าใจขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสามารถทำตามขั้นตอนได้ แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจในขั้นตอน ครูจึงจัดให้มีการเรียนรู้แบบกลุ่มตามความสนใจ กลุ่มละ 3 คน เพื่อจะได้ช่วยเหลือ อธิบาย ทำความเข้าใจร่วมกัน

หลังจากที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองตอนาดีเทพประทาน เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้ว มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ 82.15/80.83 ตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทคนิคการเขียนข้อสอบ และการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงเกณฑ์

4.2.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4.2.3 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียน

4.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ แบบทดสอบปรนัย (Objective) แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

4.2.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

4.2.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence) หรือ IOC โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ถ้า IOC มีค่า 0.50-1.00 ถือว่าใช้ได้ จากการพิจารณา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) พบว่า มีข้อสอบที่ใช้ได้ 36 ข้อ อีก 4 ข้อ ไม่สามารถนำไปใช้ในการทดลองขั้นต่อไปได้ เนื่องจากมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50

4.2.7 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไป จำนวน 36 ข้อ ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองตอนาดีเทพประทาน อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 14 คน ซึ่งได้เรียน เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิตมาแล้ว เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยกำหนดคุณลักษณะของแบบทดสอบเพื่อประเมินตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1) หาค่าความยากง่ายรายข้อ และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยคัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายรายข้อ ตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.20 ถึง 1.00 จากการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองตอชาติเทพประทาน จำนวน 14 คน ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) พบว่า มีข้อสอบที่ใช้ได้ 30 ข้อ อีก 6 ข้อ ไม่สามารถนำไปใช้ในการทดลองขั้นต่อไปได้ เนื่องจากมีค่าความยากง่ายรายข้อ และค่าอำนาจจำแนกรายข้อไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2) นำข้อสอบ 30 ข้อไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของโลเวท มีค่า 0.79

3) จัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบ One – Group Pretest-posttest Design เป็นการศึกษากับตัวอย่าง 1 กลุ่ม วัดผลการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบ One – Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม (Group)	ก่อนเรียน (Pretest)	การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Treatment)	หลังเรียน (Posttest)
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	T1	X	T2

5.2 การดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

5.2.1 ก่อนการทดลองสอน ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 คน แล้วตรวจแบบทดสอบเป็นคะแนนก่อนเรียน

5.2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 - 3 ใช้เวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังจากการเรียนรู้แต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2.3 หลังจากการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดลองหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 คน แล้วตรวจแบบทดสอบเป็นคะแนนหลังเรียน

5.2.4 เปรียบเทียบผลของการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติแบบ The Wilcoxon Matched- Pairs Signed -Rank Test

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	รวม	ค่าประสิทธิภาพ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)	246	201.23	2,616	81.80
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2)	30	24.15	314	80.51
ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E1/E2)	81.80/80.51			

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.80/80.51

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ		N	Z	P - Value
ก่อนเรียน < หลังเรียน	12	13	-3.066	0.002
ก่อนเรียน > หลังเรียน	0			
ก่อนเรียน = หลังเรียน	1			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อัตราหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จำนวน 12 คน และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อัตราหลังเรียนเท่ากับก่อนเรียน จำนวน 1 คน ดังนั้นนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.80/80.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้าง

ขึ้น ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี วิธีการการสร้าง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ศึกษาหนังสือแบบเรียน วิทยาศาสตร์ จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดของปาริชาติ ประเสริฐสังข์ (2564) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบ ของชุดกิจกรรม ประกอบด้วย คู่มือแนะนำการใช้ชุดการเรียนการสอน ใบงาน แบบฝึกหัด/แบบฝึก กิจกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สไลด์วีสดูอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปผ่าน การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนด เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินของบุญชม ศรีสะอาด (2560) จากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลอง กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่ามีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ 82.15/80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แล้วจึงนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับแนวคิดของของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวว่าการผลิตหรือชุดการสอน ก่อนนำไปใช้ จริงจะต้องนำไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูประสิทธิภาพของชุดการสอน โดยการทดสอบหาค่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชริน ทร ยอดสำโรง (2560) ได้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบในร่างกายมนุษย์และสัตว์ โดยใช้การจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ เรื่องระบบในร่างกายมนุษย์และสัตว์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.25/83.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และรุจิรัตน์ แก้วคำแสน (2559) ได้ศึกษาพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตโดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาพัฒนาชุดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.50/80.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง ที่ช่วยให้ให้นักเรียนได้ เรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอน และได้มีโอกาสในการเลือกวิธีการค้นคว้าหาความรู้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหา คำตอบในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง นักเรียนได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลอื่น มากขึ้น จึงเกิดความเข้าใจในเนื้อหา ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ตามหลักการของกอง ฝึกอบรรณมที่ติน (2559) ผู้เรียนควรวางแผนเรียนรู้โดยเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของตนเอง และจะต้องระบุวิธีการ เรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิภา พูลสวัสดิ์ (2562) ที่ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ธรรมชาติและวัฏรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 จากการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ โดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ประกอบ ภายหลังจากการ จัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ประกอบ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปราณี จงอนุรักษ์ (2560) ที่ศึกษาผล การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง บรรยากาศ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง บรรยากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ ควรศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 จากผลการวิจัย พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนำตนเอง เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงควรนำไปใช้ในการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ วัดผลและประเมินผลร่วมกัน

2.2 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในหน่วยการเรียนรู้อื่น ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย: กรุงเทพมหานคร.

ศูนย์กฎหมายกรมควบคุมโรค. (2558, 8 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 ตอนที่ 86. หน้า 18-25.

กองฝึกอบรมกรมที่ดินกระทรวงมหาดไทย. (2559). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กระทรวงมหาดไทย.

จूरรัตน์ แก้วคำแสน. (2559). *การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชนกานต์ พิเศษฐานิช. (2560). *การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 5-20. <https://bit.ly/3v9GR3b>.

ดวงกมล พวงแก้ว และวรรณะ บรรจง. (2560). การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง หน่วยของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Social Science and Humanity*, 7(2), 358-367.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปราณี จงอนุรักษ์. (2560). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2564). *การสร้างสื่อการเรียนรู้*. 1(1).

- พัชรินทร์ ยอดสำโรง. (2560). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบบในร่างกายมนุษย์และสัตว์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พุทธพร นามพรหม. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารรอบตัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย. (2563). รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย (คุรุศึกษานุกูล). โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย.
- วรรณวิภา พูลสวัสดิ์. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ธรรมชาติและวัสดุรอบตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ โดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ประกอบ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2564). การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์. <https://bit.ly/3uzfSix>.
- ศิริณา ตันติจารุกร. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยออลกรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมพร ดิษฐ์เจริญ. (2565, 4-31, มกราคม). ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยเหตุพิเศษให้สอดคล้องกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19). ใน สมพร ดิษฐ์เจริญ (ประธาน), การประชุมย่อย [symposium]. โรงเรียนบ้านผักแว่นอนามัย.
- สมเจตน์ พันธุ์พรหม. (2564, 18 พฤษภาคม). การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning). <https://bookscape.co/summit-self-directed-learning>.
- อัมพร พินะสา. (2564, 6, มกราคม). ประชุมทางไกลชี้แจงแนวปฏิบัติภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 สำหรับโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา. ใน อัมพร พินะสา (ประธาน), การประชุมทางไกลผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์. ห้องประชุม สพฐ. 1.

**การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
The Library Administration of Secondary School
under Secondary Educational Service Area Office Sukhothai**

**กัญญาณัฐ พิลิก^{1*}, สติรพร เชาวนชัย²
Kanyanat Philuek^{1*}, Sathiraporn Chaowachai²**

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2} Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding email: kanyanatphi63@nu.ac.th

Received: 10 February 2022; Revised: 4 April 2022; Accepted: 12 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย 2) หาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบรรณารักษ์ สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 54 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการอาคารสถานที่ มีการดำเนินงานสูงสุด และด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ มีการดำเนินงานต่ำสุด 2) แนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก และมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมีเพียงพอให้บริการ สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาผู้ช่วยบรรณารักษ์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานร่วมกันเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ : การบริหารงานห้องสมุด, โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to learn about secondary school library administration under Sukhothai Secondary Educational Service Area Office, and 2) to find library administration guidelines for secondary schools under Sukhothai Secondary Educational Service Area Office. The research methods were Step 1: The study of library administration. The samples in this research were 54 educational institute administrators and school librarians under Sukhothai Secondary Educational Service Area Office. The sample group was chosen by purposive sampling. The research instrument was a 5 – level rating scale with a statistical confidence of 0.98. The data analysis statistics were mean and standard deviation, and Step 2: Finding secondary school library administration guidelines. The samples in this research were 5 senior experts with knowledge and experience in library administration chosen by purposive sampling. The research instrument was the structured interview. The statistics used to analyze the data were content analysis.

The results showed that 1) The overall secondary school library administration under the Sukhothai Secondary Education Service Area Office was at a high level. When each aspect was considered, it was found that the building management had the highest operating and information resource services had the lowest operating. 2) Secondary school library administration guidelines found that administrators should meet with stakeholders to provide opportunities for the stakeholders to explore the facility's needs and participate in the provision of information resources for providing enough services, as well as support school activities for raising money to improve the school library. However, administrators and teachers should promote volunteer activities for assisting librarians in order to give students the opportunity to practice cooperation in order to create a good relationship between service providers and service users.

Keywords: Library Administration, Secondary School

บทนำ

การเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่หลากหลายทั่วโลกมาใช้ร่วมกับความคิดสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและเป็นสื่อกลางในการประสานงานร่วมกับชุมชนและสังคม การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยหลายแห่งลดบทบาทความสำคัญในการเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดไม่น่าสนใจ สถานที่ตั้งไม่อยู่ในจุดที่เข้าใช้บริการสะดวก ความสะดวกสบายในการเข้าถึงสารสนเทศ ขาดงบประมาณสนับสนุน เวลาเปิดบริการไม่แน่นอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในงานห้องสมุด จึงส่งผลให้ผู้ใช้บริการลดลง

ห้องสมุดโรงเรียนมีความสำคัญต่อการศึกษาคือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รักการอ่าน รู้จักใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้

กว้างขวางขึ้น อีกทั้งยังเป็นแหล่งวิทยาการที่รวบรวมความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ วารสาร เพื่อส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานชีวิตของบุคคล ให้เป็นผู้ใฝ่รู้และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสู่ความสำเร็จในอนาคต (พิมพ์นภา ส่งสัมพันธ์สกุล, 2557: 17)

กรุณา พยัคฆชนม์ (2552: 1-3) กล่าวว่า การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนวัตกรรมใหม่ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานรวมทั้งการปรับเปลี่ยนบทบาทและภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ เพื่อสามารถนำห้องสมุดโรงเรียนสู่การเป็นแหล่งวิทยาการหรือศูนย์การเรียนรู้ที่แท้จริง แนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน มีข้อควรพิจารณา ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ 2) การสร้างความร่วมมือ และเครือข่าย 3) การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ 4) การประกันคุณภาพและมาตรฐาน 5) การบริหารบุคคล 6) การประยุกต์เทคโนโลยีกับงานห้องสมุด 7) การจัดอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ห้องสมุด 8) การบริหารงบประมาณ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานห้องสมุดห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ประกอบการวางแผนตัดสินใจในการบริหารงานห้องสมุดและการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบรรณารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 27 โรงเรียน ทั้งหมด 54 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 27 คน บรรณารักษ์ 27 คน

1.2 ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เนื่องจากได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว การเปลี่ยนแปลงผู้ทรงคุณวุฒิอาจจะมีผลต่อผลการวิจัยที่พบ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียน จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติดังนี้

1.2.1 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.2.2 ศึกษานิเทศก์ ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในงานห้องสมุดของโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์บริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ สภาพและแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน จากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 9-10), นาทิพย์ วิภาวิน และ นางเยาว์ เปรมกมลเนตร (2551: 10-11), กรุณา พยัคฆชนม์ (2552: 1-7), สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 28-29), สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2556: 5), สำนักอุทยานการเรียนรู้ (2558: 45-48) และนลินี ทวีเขียว (2561: 19-20) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการอาคารสถานที่ 2) ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด 3) ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ 4) ด้านการจัดสรรงบประมาณ และนำข้อมูลจากการศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่และร้อยละ ตอนที่ 2 การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการอาคารสถานที่ 2) ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด 3) ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ 4) ด้านการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 28 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบทดสอบไปทดลอง (Try Out) ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาตาก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า อยู่ในระดับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แปลความหมายค่าเฉลี่ย การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการอาคารสถานที่ 2) ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด 3) ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ 4) ด้านการจัดสรรงบประมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จำนวน 54 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 54 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.2 ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ในแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเองเป็นรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานของการบริหารงาน ห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในภาพรวม

ที่	การบริหารงานห้องสมุด ของโรงเรียนมัธยมศึกษา	(N = 54)		ระดับ การดำเนินงาน
		μ	σ	
1	ด้านการจัดการอาคารสถานที่	4.41	0.61	มาก
2	ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด	4.31	0.78	มาก
3	ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ	4.00	0.89	มาก
4	ด้านการจัดสรรงบประมาณ	4.15	0.84	มาก
เฉลี่ย		4.22	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.22$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.61$) รองลงมา คือ ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.78$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.89$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนไว้ ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารดำเนินการประชุมฝ่ายบริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการจัดบรรยากาศของห้องสมุดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพิ่มพื้นที่นั่งอ่านค้นคว้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพียงพอ ตลอดจนสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นที่มีความทันสมัยและมีจุดบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทุกจุดพื้นที่ในโรงเรียนเพียงพอต่อการให้บริการ

2.2 ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด พบว่า ผู้บริหารและครูร่วมกันระดมความคิด ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนจิตอาสาผู้ช่วยบรรณารักษ์ ที่มีความสนใจ มีความพร้อม จิตอาสา และช่วยเหลืองานห้องสมุดโรงเรียน โดยมีครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดให้คำแนะนำ มอบหมายหน้าที่ เพื่อปฏิบัติงานห้องสมุด ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจยกย่องชมเชยด้วยการมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนจิตอาสาผู้ช่วยบรรณารักษ์

2.3 ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริการ การจัดหา การจัดเก็บ ทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย และมีการนำออกทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาสารสนเทศสื่อการศึกษากับหน่วยงานต่างๆ

2.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อจัดซื้อ และปรับปรุงพัฒนาการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ

ตลอดจนจัดทำงบประมาณจากภายนอกโรงเรียน เพื่อหารายได้เพิ่มเติมมาใช้ปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ได้ให้ความสำคัญกับงานห้องสมุด โดยให้ครูบรรณารักษ์เข้ารับการพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ครูบรรณารักษ์มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด และ สอดแทรกไว้ในพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ที่ว่าพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา อุดมเดช (2558: 14) กล่าวถึงการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนว่าเป็นการดำเนินการกำหนดนโยบาย วางแผนการ ปฏิบัติ ควบคุมดูแลให้การทำงานในสายงานต่างๆ ให้ห้องสมุดเป็นไปอย่างเรียบร้อย และสอดคล้องกับ สุธิดา ธนบัตร (2560: 2782) ได้ทำการศึกษา การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 8 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง พบว่า สภาพการบริหารจัดการห้องสมุดของ โรงเรียนในเครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง ในภาพรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านการจัดการอาคารสถานที่ พบว่า มีระดับ การดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารงานห้องสมุด โดยมีการจัดพื้นที่บริการการเรียนรู้ที่เพียงพอและสะอาดเอื้อต่อการเรียนรู้ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สืบค้นข้อมูล อินเทอร์เน็ตไร้สาย ป้ายกำกับพื้นที่ และป้ายนิเทศสำหรับแนะนำบริการต่าง ๆ เปิดโอกาส ให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงทุกคน และมีมาตรการส่งเสริมการประหยัดพลังงาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและ ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2556: 5) กล่าวถึงการจัดการอาคารสถานที่ว่า มีห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพต้องมีสถานที่อยู่ใน ศูนย์กลาง และเป็นที่สวยงามดึงดูดความสนใจ และสอดคล้องกับ สุธิดา ธนบัตร (2560: 2784) ได้ ทำการศึกษา การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า ด้านอาคารสถานที่ มีการบริหารงานห้องสมุดของ โรงเรียนในเครือข่ายที่ 8 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง โดยภาพรวมอยู่ ในระดับมาก

1.2 ด้านที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า มีระดับการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารมีการวางแผนจัดหาจัดหาทรัพยากร สารสนเทศที่ครอบคลุมหลักสูตรการเรียนการสอน จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และ จำหน่ายออกทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ผู้บริหารยังขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้า มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและการดำเนินงานของการบริหารงานห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับ นลินี ทวีเขียว (2561: 19-20) กล่าวถึง ด้านทรัพยากรสารสนเทศว่า ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดควร กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดหา เพื่อเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กรภายใต้บริบทของชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับ
สุริย ศรีใส (2557: 53) ได้ทำการศึกษา การศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-library)
ในมุมมองของผู้บริหารและบุคลากรสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า แนว
ทางการพัฒนาด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี และทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า มีแผนการ
จัดหาอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนตามตัวชี้วัด มีการเชื่อมโยงกับระบบเครือข่ายอื่นๆ เพื่อ
ความหลากหลายของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล และมีการผลิตทรัพยากรสารสนเทศขึ้นใช้เอง เพื่อลด
ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ใน 4 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านการจัดการอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมผู้มีส่วน
เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการจัดบรรยากาศของห้องสมุด และสำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมี
เพียงพอให้บริการ เนื่องจากการจัดบรรยากาศของห้องสมุดให้มีสีสันสวยงาม มีแสงสว่างเพียงพอ มีพื้นที่
ให้บริการสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวกคอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูล อินเทอร์เน็ตไร้สาย และป้ายนิเทศ
สำหรับแนะนำมุมหนังสือและการให้บริการต่างๆ นั้นส่งผลต่อการเรียนรู้ผู้ใช้บริการ ดังนั้นผู้บริหาร
จำเป็นต้องส่งเสริมการจัดบรรยากาศของห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานอุทยาน
การเรียนรู้ (2558: 45-48) กล่าวถึง ด้านการจัดการอาคารสถานที่ว่า ด้านกายภาพ สถานที่ตั้งและอาคาร
พิจารณาจากความสะดวก ปลอดภัย กลุ่มผู้ใช้บริการ การออกแบบภายนอกและภายใน ใช้แนวคิด
การจัดพื้นที่ภายในห้องสมุด ให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย และกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างไม่มี
ขอบเขต (Relax alert environment) มีพื้นที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการสามารถหามุมอ่าน
หนังสือได้ และสอดคล้องกับ สุธีรา งามเกียรติทรัพย์ (2561: 188) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนา
ห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า สถานที่ตั้งห้องสมุดอาจเป็นเอกเทศ หรือเป็น
ส่วนหนึ่งในอาคารก็ได้ แต่ต้องให้เอื้อต่อการใช้บริการ มีการสัญจรไปมาสะดวก มีบรรยากาศที่ร่มรื่น โล่ง
โปร่ง มีแสงสว่างที่พอเพียง มีเวลาเปิดปิดบริการที่ชัดเจน การออกแบบที่มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิม
ไปสู่รูปแบบใหม่ที่ดูทันสมัยแปลกตาน่าเข้าไปใช้บริการ

2.2 ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนครูผู้รับผิดชอบงาน
ห้องสมุดเข้ารับการพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน และร่วมระดมความคิดจัดกิจกรรมจิตอาสาผู้ช่วย
บรรณารักษ์ โดยมีครูบรรณารักษ์เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ
จริงเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ เนื่องจากการจัดกิจกรรมจิตอาสาผู้ช่วย
บรรณารักษ์ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อ
สังคม ซึ่งสอดคล้องกับ กรุณา พยัคฆชนม์ (2552: 2) กล่าวถึง ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดว่า การ
บริหารบุคคล ห้องสมุดโรงเรียนยังมีปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากร บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้อง
ทำงานหลายหน้าที่ หลายแห่งมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์
โดยตรง โดยอาจเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมวิชาห้องสมุดในหลักสูตรระยะสั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือ การ
จัดให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุด การจัดชุมนุมหรือชมรมห้องสมุด ซึ่งนอกจากจะได้ผู้มาช่วยงานต่างๆ ไป
ของห้องสมุดแล้ว ยังได้สอนงานให้นักเรียนด้วย และสอดคล้องกับเทิดศักดิ์ ไม้เท้าทอง (2561: 14) ได้
ทำการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียนในศตวรรษที่ 21: แนวคิดในต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการ
พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูบรรณารักษ์หรือผู้ปฏิบัติงาน
ในห้องสมุดโรงเรียนได้มีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้จากการเข้าร่วมประชุม สัมมนาหรืออบรมทาง

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือหัวข้อความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานห้องสมุด และการสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน

2.3 ด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศครอบคลุมหลักสูตรการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เนื่องจากถ้าห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายตรงตามความต้องการและทันสมัย จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสนใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 28-29) กล่าวถึง ด้านทรัพยากรสารสนเทศว่า ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด พิจารณาคุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้มีจำนวนเหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และสอดคล้องกับ สุนิสา อุดเดช (2558: 79) ได้ทำการศึกษาการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารห้องสมุดมีชีวิต กรณีศึกษาโรงเรียนวังทองพิทยาคม ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมีชีวิตผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้มอบนโยบาย โดยมีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินงาน ในการจัดซื้อหนังสือใหม่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อหนังสือ ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวแทนนักเรียน และบรรณารักษ์แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะประชุมกันเพื่อคัดเลือกหนังสือให้สอดคล้องกับหลักสูตร ให้นักเรียนช่วยเลือกหนังสือที่ต้องการอ่านจากรายการหนังสือและมีตัวแทนนักเรียนไปเลือกซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ ลงทะเบียนหนังสือตามระบบ และนำขึ้นชั้นโดยหมุนเวียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำงบประมาณมาจัดซื้อ และปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด เนื่องจาก การจัดสรรงบประมาณมีความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 9-10) กล่าวถึง ด้านการจัดสรรงบประมาณว่า งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานห้องสมุด งบประมาณอาจได้จากหน่วยงาน องค์กร หรือขอรับบริจาคจากชุมชน และสอดคล้องกับ นลินี ทับวิเชียร (2561: 88) ได้ทำการศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ควรจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุด กำหนดนโยบาย แผนงาน การดำเนินห้องสมุดโรงเรียน และผู้บริหารจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงพอให้บริการ

1.2 ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาผู้ช่วยบรรณารักษ์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทำงานร่วมกัน และเกิดสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ

1.3 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

1.4 ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อหารายได้เพิ่มเติมมาใช้ปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

2.2 ควรศึกษาพัฒนาารูปแบบการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

กรุณา พยัคฆชนม์. (2552). *การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต

1. <http://www.wachum.com/dewey/000/schl1.doc>

เทิดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. (2561). ห้องสมุดโรงเรียนในศตวรรษที่ 21: แนวคิดในต่างประเทศ. *วารสารห้องสมุด*, 62(2), 1-17.

น้ำทิพย์ วิภาวิน และ นางเยาว์ เปรมกมลเนตร. (2551). *นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้*. ซีเอทีโซลชั่น.

นลินี ทวีเขียว. (2561). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ]*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พิมพ์ภา สงสัมพันธ์สกุล. (2557). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ]*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2556). *โครงการพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด*. สำนักนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สุรัชย์ ศรีใส. (2557). *รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-library) ในมุมมองของผู้บริหารและบุคลากรสำนักวิทยบริการ*. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สุนิสา อุดมเดช. (2558). *การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารห้องสมุดมีชีวิต กรณีศึกษาโรงเรียนวังทองพิทยาคม [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ]*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุธิดา ธนบัตร. (2560). *การบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง. (ประธาน), การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร.

สุธีรา งามเกียรติทรัพย์. (2561). *รูปแบบการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย*. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 5(1), 184-185.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการจัดการห้องสมุดโรงเรียนให้มีชีวิต*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *มาตรฐานห้องสมุดและตัวบ่งชี้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักอุทยานการเรียนรู้. (2558). *คิดค้นโลก: ทำทายกระบวนทัศน์ว่าด้วยอนาคตห้องสมุดและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักอุทยานการเรียนรู้.

**คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1**
**Desirable Characteristics of School Administrators in the Digital
Age under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational
Service Area 1**

วิไล พรหมด้าว^{1*}, อธิป เกตุสิริ², พงษ์ธร สิงห์พันธ์³
Wilai Phromdao^{1*}, Atip Ketusiri², Pongthorn Singphan³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: wilai.pa663@ubru.ac.th

Received: 13 March 2022; Revised: 18 April 2022; Accepted: 26 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะ เปรียบเทียบคุณลักษณะ และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 457 คน โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์ และมอร์แกน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการจำแนกตามตำแหน่งและวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบดังนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อให้เพื่อนร่วมงานได้มีการปรับตัวและติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ 2) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัลให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับในโรงเรียน โดยวัฒนธรรมนี้ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกระบวนการทำงานที่ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ ชุมเชย ลดอุปสรรคในการทำงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

4) การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน รู้จักใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับหน่วยงานองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรม สร้างความตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study the characteristics of Compare features and study guidelines for developing desirable characteristics of educational institution administrators in the digital era. Under the Office of Ubon Ratchathani Elementary Education Service Area 1, the research sample consisting of 457 school administrators and teachers was obtained by determining the sample size of Craigie and Morgan by random sampling. Accessible tools used in this research were questionnaires and interview forms, and the total reliability of Cronbach's alpha was 0.97. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results were as follows: 1) Desirable characteristics of school administrators in the digital era Under the Office of Ubon Ratchathani Elementary Education Service Area 1, the overall level was high. 2) Comparison of desirable characteristics of educational institution administrators in the digital era Under the Office of Ubon Ratchathani Elementary Education Service Area 1, classified by gender, overall, there was no difference. Classification by position and educational qualifications. The overall picture is different. Moreover, classification according to work experience is no difference was statistically significant at the .01 level. 3) Guidelines for developing desirable characteristics of school administrators in the digital era Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1, found as follows: 1) Building a digital vision School administrators must set clear goals and visions for their colleagues to adapt and monitor the digital transformation regularly. 2) Creating a digital work culture. School administrators need to create a digital workplace culture that is inclusive and accepted in schools. This culture must be in the same direction. 3) Motivation for working in the digital age. Educational institution administrators must have a working process that promotes creating motivation and compliments to reduce obstacles in work. To incentivize the use of digital technology 4) Digital citizenship School administrators, teachers, and school personnel Know how to use digital technology for the organization's maximum benefit. Have morals and ethics. Raise awareness of using digital technology in work.

Keywords : Desirable Characteristics, School Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล ความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคม ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา ผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ICT (Information and Communication Technology) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT (Information and Communication Technology) ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง สอดคล้องกับ จินฉัตร ปะโคทัง (2561: 255-256) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโดยเฉพาะในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการเข้าไปมีส่วนในกิจการด้านการจัดการศึกษาดิจิทัลในระบบต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ทำให้การสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาท โดยเฉพาะในสถานการณ์ในปัจจุบันที่ทั่วโลกกำลังเจอกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและยกระดับในการสื่อสารระดับสถานศึกษา การสื่อสารการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ในระหว่างผู้ปกครอง นักเรียนตลอดจนการสื่อสาร มีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ จากพี่เลี้ยงในระดับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยุคดิจิทัล และมีการใช้นวัตกรรมแบบใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องก้าวข้ามในการเข้าไปสู่กลยุทธ์ที่สำคัญอย่างไปสู่เป้าหมาย ในการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้เกิดความเข้มแข็งแก่ผู้รับบริการต่อไป

ปัจจุบันพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำ หรือหัวหน้างานหลายท่านที่ประสบปัญหาการดำเนินงานในองค์กร เพราะการบริหารคนและการอยู่ร่วมกันในที่ทำงานกับบุคคลอื่นย่อมเสี่ยงที่จะไม่เผชิญหน้ากับความขัดแย้งในเรื่องของคน โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะผู้ร่วมงานล้วนมาจากสภาพแวดล้อมและการศึกษาต่างกัน ซึ่งเหตุเกิดผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความสามารถในการบริหารงานการไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดความยุติธรรม ขาดการพัฒนาบุคลากร ขาดภาวะในการเป็นผู้นำ ขาดความรอบคอบในการตัดสินใจมีความเสี่ยงในเรื่องส่วนตัว รวมทั้งไม่มีเครือข่ายในการเป็นต้นแบบที่ดีและถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของผู้บริหารทั้งสิ้น (บุรชัย ศิริมหาสาร 2549: 98 อ้างถึงในสามารถ พองศิริ 2558:3) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องมีทักษะความชำนาญ 3 ด้าน คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาในกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 239 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 218 คน พบปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (สพ.อุบลราชธานี เขต 1, 2564) ในบางส่วนนั้นยังขาดทักษะ หรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ด้าน ICT (Information and Communication Technology) ที่ยังไม่ชัดเจน การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ได้ประสิทธิภาพที่มากพอและเพียงพอต่อการใช้งาน ขาดการจูงใจเพื่อนร่วมงานหรือขาดการส่งเสริม

สนับสนุนบุคลากรของสถานศึกษาให้นำความรู้ด้าน ICT (Information and Communication Technology) มาใช้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ผู้บริหารบางคนขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนร่วมงานขาดความศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา บางคนวางตัวไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ (สพป.อุบลราชธานี เขต 1, 2564) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามภารกิจหน้าที่ของผู้บริหารและสอดคล้องกับความต้องการของครูในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,980 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 218 คน และข้าราชการครูจำนวน 1,762 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 457 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และข้าราชการครู 317 คน โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เลือกด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) โดยคุณสมบัติในข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การบริหารงานโรงเรียนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 3) เข้าประกวดในรางวัลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) เพศ ได้แก่ ชาย,หญิง 2) ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน 3) วุฒิกศศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี,สูงกว่าระดับปริญญาตรี และ4) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ต่ำกว่า 10 ปี,ตั้งแต่ 10-20 ปี และ มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป

ตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2553) ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน

คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล 3) การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล 4) การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

3. ขอบเขตเนื้อหา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล 4) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 102 - 103) โดยการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นำไปสร้างและปรับปรุงแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะการวิจัย นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำมาคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนจังหวัดอุบลราชธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ขึ้นไป นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด 2553: 103) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูล เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล 3. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล 4. ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน ทั้ง 4 ด้าน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้าง

วัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล 4) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 457 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ (Google Form) โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมาร้อยละ 100 เปอร์เซนต์

6. สถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) ค่าร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4)การทดสอบค่าที (t-test) และ5) การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 391 คน คิดเป็น ร้อยละ 85.6 ส่วนใหญ่วุฒิมัธยมศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
1	สร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.42	0.56	มาก
2	การสร้างวัฒนธรรมบนโลกดิจิทัล	4.44	0.60	มาก
3	การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล	4.55	0.54	มากที่สุด
4	การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	4.55	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.49	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งหากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.54) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50) และด้านการสร้างวัฒนธรรมบนโลกดิจิทัล ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.60)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารในยุคดิจิทัล	เพศ				t	P - value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.46	0.51	4.39	0.60	1.30	0.19
2.การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล	4.47	0.52	4.43	0.64	0.712	0.42
3.การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	4.65	0.50	4.49	0.57	3.07**	0.00
4.การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	4.61	0.42	4.51	0.53	2.11*	0.03
เฉลี่ย	4.55	0.44	4.46	0.56	1.91	0.06

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสร้างแรงจูงใจและการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารในยุคดิจิทัล	ตำแหน่ง				t	P - value
	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ข้าราชการครู			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.68	0.36	4.37	0.58	5.85**	0.00
2.การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลก ดิจิทัล	4.69	0.44	4.40	0.61	4.51**	0.00
3.การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	4.82	0.36	4.50	0.56	6.10**	0.00
4.การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	4.82	0.33	4.50	0.51	6.51**	0.00
รวม	4.75	0.33	4.44	0.53	6.26**	0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารในยุคดิจิทัล	วุฒิการศึกษา				t	P - value
	ป.ตรี		สูงกว่า ป.ตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.34	0.57	4.47	0.57	-2.39*	0.02
2.การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลก ดิจิทัล	4.36	0.54	4.50	0.63	-2.56**	0.01
3.การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	4.45	0.51	4.62	0.56	-3.37**	0.01
4.การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	4.47	0.47	4.61	0.51	-2.99**	0.00
รวม	4.40	0.50	4.55	0.53	-3.00**	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการดำเนินงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - Value
1.การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.98	0.49	1.54	0.21
	ภายในกลุ่ม	454	144.24	0.31		
	รวม	456	145.22			
2.การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.00	0.50	1.39	0.24
	ภายในกลุ่ม	454	163.83	0.36		
	รวม	456	164.84			

สภาพการดำเนินงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - Value
3.การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.77	0.38	1.30	0.27
	ภายในกลุ่ม	454	134.78	0.29		
	รวม	456	135.56			
4.การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.25	0.12	0.50	0.60
	ภายในกลุ่ม	454	114.62	0.25		
	รวม	456	114.88			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.68	0.34	1.27	0.28
	ภายในกลุ่ม	454	122.48	0.27		
	รวม		123.17			

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปผลได้ดังนี้

3.1 การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้และอัปเดตความรู้ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาโดยตรง ในขณะเดียวกันต้องต้องนำความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล สิ่งสำคัญที่จะต้องเตรียมคือพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานสถานศึกษาต้องยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตรงไปตรงมา การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายไลน์นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนสามารถส่งงานทางไลน์ ผู้ปกครองสามารถใช้ช่องทางไลน์

3.3 การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล คือให้ครูและบุคลากรนำความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เสริม อุปกรณ์พ่วงต่อต่างๆ เพื่อให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อยู่เสมอ จนเกิดเป็นแรงบัลดาลใจในตนเองในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3.4 การเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์มากที่สุดตามกรอบของวัฒนธรรมไทย เคารพกฎ กติกา ไม่ล่วงละเมิดข้อมูลความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น ตลอดจนไม่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม ประเทศชาติ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยควรอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายที่เน้นการพัฒนาการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการยกระดับการศึกษาของชาติให้มีความมาตรฐานการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ตลอดจนการสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรสนับสนุนการศึกษาให้มีความก้าวหน้ามั่นคงในอาชีพเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มกำลังความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงนิพร สงกุล (2557:82-87) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อำไพ อุ่นศิริ (2557:65-66) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ให้ความสำคัญกับบุคลากรด้วยความเสมอภาค ไม่จำกัดเพศ มีแนวปฏิบัติในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องของการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาและต่อยอดความรู้ของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก (2563:157-161) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยจำแนกตามสถานภาพ เพศ ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พงนิพร สงกุล (2557:82-87) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำแหน่งในการปฏิบัติงานที่ต่างกันทำให้มุมมองความคิดเห็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยสุนันท์ ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ (2556:101-102) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สมนึก ชาวสวน และคณะ (บทคัดย่อ, 2021) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01

2.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิ การศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน เห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านคือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ด้าน ดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล 4) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล นั้น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งมีเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐนิชา พรพทุมชัยกิจ และคณะ (บทคัดย่อ, 2021: 50) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะ ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สุขเอียด (2562: 55) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิชาการ ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ผู้บริหารสูงครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผู้บริหารมีเทคนิคในการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบายและ ทิศทางเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เล็ก นอก (2563: 157-161) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พงนิ พร สงกุล (2557: 82-87) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ ในการทำงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 การสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถถ่ายทอด แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ร่วมกับบุคคลอื่นได้ เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรได้มีการปรับตัวพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผู้นำในยุคดิจิทัลมีการนำ เทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาใช้ในสถานศึกษา สร้างความโดดเด่นในการทำงานของหน่วยงานรูปแบบต่างๆ เพื่อยกระดับความเป็นเลิศของหน่วยงานองค์กร สอดคล้องกับ อุดุลย์เดช พานู (2556: 131) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและ

วิธีการทำงานที่ชัดเจน และเป็นผู้ที่มีการคิดวางแผนการทำงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.2 การสร้างวัฒนธรรมการทำงานบนโลกดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสร้างหรือส่งเสริมให้หน่วยงานองค์กรรู้จักนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงาน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อนของรูปแบบการทำงานเดิม มีกระบวนการวางแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ผู้บริหารมีความสามารถสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนา และสร้างนวัตกรรมที่เป็นของตนเองได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นตัวช่วยในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นและ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ เอกธวัช (2564 : 890) กล่าวว่า กล่าวสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล

3.3 การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการนำความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานจนเกิดความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งการสนับสนุนงบประมาณ อำนวยความสะดวกด้านต่างๆที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลใน สอดคล้องกับ ศุภมาส วิสีขนาม (2560: 78) กล่าวว่า ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่และผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงต้องให้การยอมรับ ยกย่องชมเชยหรือร่วมแสดงความยินดีกับผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อปฏิบัติงานประสบความสำเร็จหรือสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงาน ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

3.4 การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการหน่วยงาน มีความรู้ ความสามารถ ในการเข้าถึงเทคโนโลยี และสื่อดิจิทัล แบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ในด้านกฎหมายทางเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับ จิตรา กรมจรรยา (2557: 101) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรม มีเมตตาเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรประเมินระดับคุณลักษณะผู้นำทางด้านดิจิทัลของตนเอง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาให้มีความรู้และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างคล่องแคล่ว มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

1.2 ผู้บริหารประเมินระดับคุณลักษณะทางด้านดิจิทัลของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีผลการศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำทางด้านดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้เพื่อกำหนดนโยบาย หรือแนวทางส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรให้เป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา กรมจรรยา. (2557). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(4), 36-44.
- จินณวัตร ปะโคทอง. (2561). *ภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, สำนักพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5).* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- พจนินพร สงกุล. (2557). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชองแก่น*, 7(2), 157-161.
- สามารถ พองศิริ. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุนันท์ ศักดิ์ชัยสมบูรณ์. (2556). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี [วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สมนึก ขาวสวน .(2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(1), 54-69.

ศุภมาส วิสัชนา. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เอกรัตน์ เชื้อวงศ์. (2564, 25 มีนาคม). “องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4” การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อดุลย์เดช พาบ. (2565). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในทศวรรษที่ 2560 ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(1), 201-212.

อำไพ อุ่นศิริ. (2557). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูจังหวัด นครปฐมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 [วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 The Dual Vocational Education Program Management for the Institute of Vocational Education Northeastern Region 4

สุทธิรักษ์ ทศบุตร^{1*}, ไพวุฒิ ลังกา², ชวนคิด มะเสนะ³
Suttirak Tatsabut^{1*}, Paiwut Lungka², Chuankid Masena³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: suttirak.tg63@ubru.ac.th

Received: 25 January 2022; Revised: 30 April 2022; Accepted: 6 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 28 คน ครูผู้สอน จำนวน 148 คน ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 115 คน รวม 291 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคอร์ท จำนวน 39 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และจำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนการจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบดังนี้ 1) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีการคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการที่มีค่าตอบแทนสวัสดิการต่าง ๆ ผู้เรียนได้รับการทดสอบมาตรฐานเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของเรียน 2)

ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน มีการจัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยใช้หลักการ Kaizen 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ กำหนดยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการวางแผนพัฒนากำลังคนในที่ชัดเจน จัดทำระเบียบการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ แนะนำผู้เรียนเข้าสู่อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คำสำคัญ : การบริหารการจัดการศึกษา, อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

ABSTRACT

The purpose of this study was to 1) to study the conditions of dual vocational education management of educational institutions in the Northeastern Vocational Education Institutions 4; 2) to compare the opinions of dual vocational education management of educational institutions in the Northeastern Vocational Education Institutions. 4 and 3) to study the guidelines for the management of vocational education in the dual system of educational institutions in the Northeastern vocational institutes 4. The sample was personnel in educational institutes affiliated with the Northeastern Vocational Training Institute 4 and personnel in the workplace representatives of the Northeastern Vocational Education Institute 4, namely educational institute administrators or heads of departments of 28 people, teachers of 148 people, workplace representatives of 115 people, a total of 291 people., selected by determining the sample size using the Krejcie & Morgan tables employing stratified random sampling. The research study was a 39-item Likert- Rating Scale questionnaire. The reliability was .96, and an in-depth, structured interview. There were 4 questions. The statistics used in the data analysis were percentages. Mean Standard Deviation and variance analysis

The results were as follows: 1) The managing conditions of dual vocational education in educational institutions of the institute were at a high level in total. 2) The comparison in dual vocational education in educational institutions of the institute, classified by positions and professional experiences indicated the overall differences. The classification in educational level revealed no overall differences. 3) The managing guideline for dual vocational education in educational institutions of the institute showed: 1) the selected learners and graduates committed, determined, and took responsibility for their positions in the workplaces with fringe benefits, and standardized tests to certify the learning quality; 2) the quality of pedagogy and learning management

supplied a memorandum of cooperation, flexible course management according to the needs of the workplaces to encourage learners to prepare study projects concurrently with them using the principle Kaizen; 3) the quality of management set a strategy by Office of Vocational Education Commission's policy with precise workforce development, plan for a systematic tax deduction rules for the continuity of the management for dual vocational education, and 4) the cooperative quality in educational institutions and workplaces were managed continually in an efficient network. In addition, they assessed collaboratively, promoted public relations, and guided vocational learners into the dual vocational education system.

Keywords: Education Management, Dual Vocational Education, The Institute of Vocational Education Northeastern Region 4

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มมากขึ้น ในตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมจึงมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะในวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยมีเป้าหมายให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาลดบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 16)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่สำคัญในการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ จึงขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายเป้าหมายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ.2555-2569 ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2555: 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี นอกจากนี้ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ 3) การศึกษาระบบทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551: 3)

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการ

อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 มีการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาความแตกต่างของระบบการบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ทำให้ให้ผู้สำเร็จการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ แตกต่างกันไปและไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีจะประสบความสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับสถานประกอบการ พัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีหลักเกณฑ์การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศปี พ.ศ. 2557 ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 9) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านคือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาคความแตกต่างด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือบุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา 2) ครูผู้สอน และ 3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 7 แห่ง ปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 98 คน ครูผู้สอน จำนวน 529 คน ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 411 คน รวมทั้งสิ้น 1,038 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือบุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 28 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 148 คน และ 3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 115 คน รวม 291 คน ได้มา

โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางแสดงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 199) และใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนตามตำแหน่งประชากร

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน ตัวแทนจากสถานประกอบการ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากสถานประกอบการ ที่มีวิธีการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ดีเยี่ยม (Best Practices) หรือได้รับรางวัลสถานศึกษาต้นแบบทวิภาคี

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ตำแหน่ง ได้แก่ (1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าแผนกวิชา (2) ครูผู้สอน (3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ 2) ระดับการศึกษา ได้แก่ (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) สูงกว่าปริญญาตรี และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ (1) น้อยกว่า 10 ปี (2) ตั้งแต่ 10ปี-20ปี (3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

3. ขอบเขตเนื้อหา

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 9)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert จำนวน 39 ข้อ ข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 โดยนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูล ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นในการสัมภาษณ์ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 291 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร รูปแบบออนไลน์ (Google Form) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพรหมานนิคม 2) ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี และ 3) กรรมการบริษัทฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ครูผู้สอน จำนวน 148 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.90 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ การบริหารจัดการ
1	ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.16	.33	มาก
2	ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.03	.43	มาก
3	ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.80	.39	มาก
4	ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ	4.04	.46	มาก
เฉลี่ย		4.00	.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้สอน และผู้แทนจากสถานประกอบการ มีความเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .35) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, S.D.

=.33) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = .46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = .39)

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แสดงดังตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.39	0.20	1.71	0.18
	ภายในกลุ่ม	288	33.11	0.12		
	รวม	290	33.51			
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.66	0.33	1.72	0.18
	ภายในกลุ่ม	288	55.27	0.19		
	รวม	290	55.93			
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	5.13	2.56	17.99**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	41.11	0.14		
	รวม	290	46.25			
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.38	0.19	0.87	0.41
	ภายในกลุ่ม	288	62.33	0.21		
	รวม	290	62.71			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.86	0.43	3.56*	0.03
	ภายในกลุ่ม	288	35.02	0.12		
	รวม	290	35.89			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่มีตำแหน่งครูผู้สอนกับผู้แทนจากสถานประกอบการ มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามระดับการศึกษา

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 288 290	0.44 33.06 33.51	0.22 0.11	1.93	0.14
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 288 290	0.19 55.73 55.93	0.09 0.19	0.51	0.60
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 288 290	1.44 44.80 46.25	0.72 0.15	4.65**	0.01
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 288 290	1.48 61.22 62.71	0.74 0.21	3.50*	0.03
รวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 288 290	0.38 35.51 35.89	0.19 0.12	1.54	0.21

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับระดับการศึกษาปริญญาตรี และ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.79	0.89	8.16**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	31.71	0.11		
	รวม	290	33.51			
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.46	1.23	6.64**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	53.46	0.18		
	รวม	290	55.93			
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.72	1.36	9.02**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	43.52	0.15		
	รวม	290	46.25			
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.46	1.73	8.40**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	59.25	0.20		
	รวม	290	62.71			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.47	1.23	10.66**	.00
	ภายในกลุ่ม	288	33.41	0.11		
	รวม	290	35.89			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีกับมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปี – 20 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีกับมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันในทุกด้าน

3. แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะมีคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกในสถานประกอบการ จัดให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ

เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีการจัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของสถานประกอบการและ ผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง วัดผลและประเมินผลการเรียนร่วมกันควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงงานศึกษา และโครงการร่วมกับสถานประกอบการ โดยใช้หลักการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen)

3.3 ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง และชัดเจนตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง”

3.4 ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความร่วมมือในการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันกำหนดระยะเวลาในการนิเทศนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพที่ชัดเจน และเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระยะสั้นและมีการประเมินผลร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยควรอภิปรายได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ความสำคัญในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557: 9) กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น คือสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการร่วมมือด้วยมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษี ยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดทำประกาศ ระเบียบ กฎหมาย ข้อกำหนดต่าง ๆ เพิ่มปริมาณ และคุณภาพผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับ จงจิตร จับใจนาย (2563: 67) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมการบริหารอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับยุพาวดี ศิริปรีดี (2559: 1265) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกด้านในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ ภาระงานในตำแหน่งของผู้แทนจากสถานประกอบการที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและบริบทการบริหารของสถานศึกษาและสถานประกอบการแตกต่างกัน โดยสถานศึกษามุ่งเน้นคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาแต่สถานประกอบการมุ่งเน้นผลกำไรเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ คชกร บัวคำ (2554: 95) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารงานวิชาการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ฉลอง นพคุณ (2561: 97) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพในการทำงานโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความคิดเห็นและมีความเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกัน บุคลากรในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีระดับการศึกษาที่หลากหลายมีโอกาสดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ สุธเมธ รินทลิก (2564: 45) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ชญานิน สง่าเพชร (2560: 100) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมไม่แตกต่าง

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี – 20 ปี และมากกว่า 20 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี ยังขาดความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2559: 1274) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและทุกรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ คมสัน รักกุศลและ

คณะ (2560: 44) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษามาคกลาง 4 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ จัดให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 3) กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องผ่านการคัดเลือกเข้าเรียนในระบบทวิภาคี มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง โดยสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ โดยผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้องภายในระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับ สุรัชย์ ลาพิมพ์ (2562: 171) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการโดยเน้นผู้เรียนที่มีความตั้งใจที่จะมาศึกษาในสายทวิภาคีมีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้ตรงสาขาตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ

3.2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีการจัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของสถานประกอบการและ ผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง วัดผลและประเมินผลการเรียนร่วมกัน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงงานศึกษา และโครงการร่วมกับ สถานประกอบการ โดยใช้หลักการ พัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen) สอดคล้องกับ สมเธร รินทลิก (2564: 105) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอาชีพ อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอนหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ (2558: 88) กล่าวว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบ กำหนด หลักสูตรและ จัดหาแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาสถานประกอบการและผู้มีส่วนได้เสียร่วมออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสมรรถนะและตามแผนการฝึกอาชีพพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง และชัดเจนตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด

ร่วมกันสร้าง”สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 30) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษามีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษากับสถานประกอบการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านงบประมาณ มีการจัดตั้งสำนักงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับ สุรัชย์ ลาพิมพ์ (2562: 171) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีและงบประมาณ พัฒนาระบบฐานข้อมูลระบบสำรองข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตรการวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการด้านการศึกษาความรู้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

3.4 ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความร่วมมือในการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องร่วมกันกำหนดระยะเวลาในการนิเทศนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพที่ชัดเจน และเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระยะสั้นและมีการประเมินผลร่วมกัน สอดคล้องสมเธร์ รินทลิก (2564: 106) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทันสมัย มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ นางเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2558: 89) กล่าวว่าการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีควรให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผล การนิเทศ อย่างชัดเจนและยืดหยุ่นกำกับติดตาม มีส่วนร่วมในการประสานงาน บริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรทั้งในสถานประกอบการและในสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนสถานศึกษาและผู้แทนสถานประกอบการ มีการประเมินและนำผลมาพัฒนาความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลการวิจัยการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง”บริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระยะสั้น จัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของสถานประกอบการ มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงงานศึกษา ร่วมกับ สถานประกอบการ โดยใช้หลักการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen) คัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ จัดให้นักเรียน

นักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ควรวิจัยการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คชกร บัวคำ. (2554). *สภาพและปัญหาในการบริหารงานวิชาการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คมสัน รักกุลศ, ธีรวิธ ธาดาตันติโชค, โยธิน ศรีโสภ. (2560). “ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 8(1), 30-48.
- จงจิตร จับใจนาย. (2554). *การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ฉลอง นพคุณ. (2561). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชญานิน สง่าเพชร. (2560). *การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นงเยาว์ กัลยาลักษณ์. (2558). *การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ (นบส. ศธ.) รุ่นที่ 5, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ยุพาวดี ศิริปริดี. (2559, 15 มกราคม). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. การประชุมวิชาการการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ และนานาชาติ 2559. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2557). *คู่มือประเมินสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557. บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- สุเมธ รินทลิก. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3). 39-53.
- สุรัชย์ ลาพิมพ์. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี [ปริญญาวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

A Study of the State and Management Guidelines According to
the Good Governance of Educational Institution Administrators
under the Office of Ubon Ratchathani Amnat Charoen
Secondary Education Service Area

ธวัชชัย โพธิ์ศรี^{1*}, นเรศ ขันธะรี², ไพวุฒิ ลังกา³

Thawatthai Phosri^{1*}, Naret Khantaree², Phaiwut Lungka³

^{1,2,3} สาขาการบริหารการศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2,3} Educational Administration, Master of Education Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: thawatchai.pG63@ubru.ac.th

Received: 1 March 2022; Revised: 28 April 2022; Accepted: 2 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 97 คน ครูผู้สอน จำนวน 354 คน รวม 451 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นและใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิด โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่การทดสอบค่าเอฟและวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนจำแนกตามเพศ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ทุกคนส่วนร่วมในการบริหารงาน ยอมรับข้อคิดเห็น

ทุกฝ่าย ช่วยกันตัดสินใจ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : สภาพ, แนวทาง, การบริหารจัดการสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the management conditions according to the good governance principles of educational institution administrators. 2) to compare the management conditions according to the good governance principles of educational institution administrators classified by gender, position, and work experience. 3) To study the management guidelines according to the principles of good governance of educational institution administrators The research sample consisted of 97 school administrators, and 354 teachers, a total of 451 people, which were obtained by stratified random sampling. Using the size of the school by class and using the ready-made tables of Krejcie and Morgan. The tools used in the research consisted of an Open-ended questionnaire and a closed-ended questionnaire. The confidence value of the whole questionnaire was 0.976 using Cronbach's alpha coefficient method. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test (t-test), F- test, and Scheffé's Method for testing multiple comparisons in the analysis of variance.

The results of the research were as follows: 1) The overall and individual aspects of educational institution administrators' good governance were at a high level. Good Governance of Educational Institution Administrators classified by location and classified by work experience, it was found that overall and each aspect was significantly different at the 0.01 level. As for classification by gender, it was found that the overall and each aspect were not different. Overall, it was found that Executives should comply with the law. must have honesty and uphold the virtues It is transparent and can be audited, giving everyone the opportunity to participate in the administration. All opinions are accepted, help decide considering the benefit of the public and make the most of the limited resources available.

Keywords : Conditions, Guidelines, School Management, Good Governance

บทนำ

ท่ามกลางในยุคสมัยที่โลกเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและนับพลันเกิดเติบโตของเทคโนโลยีที่หลากหลาย ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีบางอย่างก็ถูกขับออกจากระบบจากเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่า ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและเร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากขึ้น โดยเป็นไปอย่างมีพลังขับเคลื่อนและมักไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ จึงเกิดเป็นผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นจึงพบว่าในเวลานี้และอนาคตข้างหน้า

ประเทศต่างๆ กำลังให้ความสำคัญต่อคุณภาพในการบริหารจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาตินั้น ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องและเป็นธรรม มีการปรับวิธีคิดวิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพาแผ่นดินนี้ให้มีความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล (อำนาจ อธิระวิธ, 2553: 2) ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 6 สรุปองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานของภาครัฐเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกคน ภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด การปฏิบัติงานมีกระบวนการและขั้นตอนไม่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น มีการพัฒนาภารกิจให้เป็นปัจจุบันทันต่อสถานการณ์ ประชาชนหรือคนในชาติได้รับอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546: 2)

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากและมีความต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 สูงกว่า 5 แสนล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product) นับเป็นชาติที่ลงทุนด้านการศึกษาสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก แต่ทว่าการศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันในเวทีระดับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ข) ดังนั้นจึงเป็นผลให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสำหรับยุค Thailand 4.0 ที่กล่าวถึง 4 ประเด็นปฏิรูปเร่งด่วนของการศึกษาไทยและหนึ่งในประเด็นเหล่านั้นคือ คุณภาพและมาตรฐานของนักเรียนด้วยความมีธรรมาภิบาล และนายกรัฐมนตรีจึงได้มีข้อสั่งการให้ทุกส่วนราชการดำเนินการในปี 2559 เป็นปีแห่งธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559: 12) สถานศึกษาซึ่งก็เป็นหน่วยราชการหนึ่งการมีธรรมาภิบาลในสถานศึกษา นอกจากจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างดีจนนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้นั้น ธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ยังช่วยแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันภายในองค์กร ปัญหาการมีผู้บริหารที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความโปร่งใส ไม่มีความยุติธรรมหรือเป็นธรรมในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไร้ประสิทธิภาพหรือมีความคุ้มค่าน้อย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ จะแก้ไขได้ด้วยหลักการสำคัญทั้ง 6 หลักประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ แลหลักความคุ้มค่า ซึ่งหลักการของธรรมาภิบาลมีความครอบคลุมถึงปัญหาทุกปัญหาดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ในองค์กรได้ โดยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นเพราะจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน รู้สึกรักและมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน (วีระยุทธ พรพจน์ธรรมาส, 2557: 86) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงกำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการ รวมถึงสถานศึกษาได้ถือปฏิบัติ ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ ซึ่ง

จะนำหลักการของ ธรรมนูญฉบับทั้ง 6 หลักการดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ การดำเนินงานด้านบริหารวิชาการ การดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล และการดำเนินงานด้านบริหารงานบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาหรือหัวใจของการจัดการศึกษา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 22)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมนูญ ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์มุ่งสู่สากลบนพื้นฐานความเป็นไทย พันธกิจส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ส่งเสริมและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและหลักธรรมนูญในการบริหารจัดการการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564: 40)

แต่สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาบริหารด้วยหลักธรรมนูญเพียงระยะเริ่มต้น และผู้บริหารสถานศึกษายังคงบริหารด้วยวัฒนธรรมของการทำงานเดิม ที่มีการใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ ทำให้เกิดการร้องเรียนถึงความไม่ได้รับความเป็นธรรม การบริหารงานการเงินและงานพัสดุขาดความโปร่งใสและชัดเจนเท่าที่ควร ขาดการกำกับติดตาม ตรวจสอบและการมีส่วนร่วมจากชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินการของสถานศึกษา ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงไม่นำหลักการสำคัญของธรรมนูญมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (ธีระ รุญเจริญ, 2546: 15) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยนำหลักธรรมนูญมาที่เหมาะสมมาปฏิบัติในสถานศึกษา แต่จากการปฏิบัติงานจริงพบว่า การนำหลักธรรมนูญไปใช้ในสถานศึกษายังประสบปัญหา คือ ด้านหลักนิติธรรม บุคลากรของสถานศึกษาบางส่วนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการลดลง และด้านหลักภาระรับผิดชอบ เช่น บุคลากรของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา มีการปฏิบัติหน้าที่ในการคุมแวนักเรียน รวมถึงการอบรมนักเรียนในช่วงเคารพธงชาติยังไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร (เฉลิมพร ห้วยหงษ์ทอง, 2558)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดหลักธรรมนูญในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารสถานศึกษาที่เป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังของชาติที่จะร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมนูญของผู้บริหารสถานศึกษา ว่าปัจจุบันมีการบริหารจัดการในสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักธรรมนูญมากน้อยเพียงใด และการบริหารจัดการตามหลักธรรมนูญของผู้บริหารสถานศึกษา ได้

ส่งผลต่อคุณภาพการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางหรือเป้าหมายมากขึ้นน้อยเพียงใด จึงนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในสถานศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีจำนวน 59 สถานศึกษา ประชากรทั้งหมด 2,995 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 120 คน และจำนวนครูผู้สอน 2,875 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารจำนวน 97 คน ครูผู้สอนจำนวน 354 คน รวมจำนวน 451 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง และกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportion Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิและเทียบสัดส่วน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร 1) เพศ ซึ่งมีชายและเพศหญิง 2) ตำแหน่ง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วยผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี, ตั้งแต่ 10 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของธรรมาภิบาล 6 หลักการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยมีกรอบแนวคิด ในการดำเนินการยึดองค์ประกอบที่เป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลักการดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542 : 3-4)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

4.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ใน 6 หลักการที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาล แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพและแนวทางในการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้ง 6 ด้าน โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.976 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2538 : 97)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ

5.1 ติดต่อขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อขอความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ให้ออกหนังสือราชการของความร่วมมือและส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในสังกัด ที่เป็นตัวอย่าง

5.2 ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญเพื่อออกหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาในสังกัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อม ทั้งเดินทางไปขอความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรงในการเก็บข้อมูลและนัดวันส่งพร้อมเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5.4 ผู้วิจัยออกเก็บแบบสอบถามคืนตามวันเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยรวบรวมจำนวนแบบสอบถามการวิจัยที่ได้รับตามที่กำหนดไว้ทั้งหมด

5.5 ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่นำมาทำการวิเคราะห์ต่อไปโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t – test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมทุกด้าน

ข้อ	การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	หลักนิติธรรม	4.04	0.62	มาก
2	หลักคุณธรรม	4.04	0.64	มาก
3	หลักความโปร่งใส	3.86	0.72	มาก
4	หลักการมีส่วนร่วม	3.87	0.69	มาก
5	หลักความรับผิดชอบ	3.88	0.63	มาก
6	หลักความคุ้มค่า	3.89	0.67	มาก
เฉลี่ย		3.93	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.64) รองลงมาคือด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับ 3 คือด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ

การบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล	เพศ				t	P-Value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.10	0.51	3.96	0.72	2.36**	0.01
2. หลักคุณธรรม	4.04	0.57	4.04	0.71	0.05	0.95
3. หลักความโปร่งใส	3.88	0.61	3.85	0.83	0.50	0.61
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.90	0.58	3.83	0.80	1.06	0.28
5. หลักความรับผิดชอบ	3.85	0.46	3.92	0.84	-1.04	0.29
6. หลักความคุ้มค่า	3.86	0.57	3.91	0.78	-0.75	0.45
รวม	3.94	0.51	3.92	0.74	0.37	0.71

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านนิติธรรมที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล	ตำแหน่ง				t	P-Value
	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.46	0.17	3.92	0.65	13.84**	0.00
หลักคุณธรรม	4.28	0.12	3.97	0.71	7.57**	0.00
หลักความโปร่งใส	4.13	0.14	3.79	0.79	7.51**	0.00
หลักการมีส่วนร่วม	4.01	0.07	3.83	0.77	4.39**	0.00
หลักความรับผิดชอบ	4.00	0.00	3.85	0.71	3.68**	0.00
หลักความคุ้มค่า	4.00	0.00	3.86	0.76	3.42**	0.00
รวม	4.14	0.04	3.87	0.69	7.30**	0.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล		SS	df	MS	F	P-Value
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	4.52	2	2.26	5.92**	0.00
	ภายในกลุ่ม	170.98	448	0.38		
	รวม	175.50	450			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	5.76	2	2.88	7.11**	0.00
	ภายในกลุ่ม	181.64	448	0.40		
	รวม	187.41	450			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	9.43	2	4.71	9.42**	0.00
	ภายในกลุ่ม	224.31	448	0.50		
	รวม	233.75	450			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3.55	2	1.77	3.79*	0.02
	ภายในกลุ่ม	212.04	448	0.47		

การบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล		SS	df	MS	F	P-Value
	รวม	215.60	450			
5. หลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	9.75	2	4.85	12.52**	0.00
	ภายในกลุ่ม	173.76	448	0.38		
	รวม	183.48	450			
6. หลักความ คุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	5.04	2	2.52	5.60**	0.00
	ภายในกลุ่ม	201.60	448	0.45		
	รวม	206.64	450			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.89	2	2.44	6.30**	0.00
	ภายในกลุ่ม	173.85	448	0.38		
	รวม	178.75	450			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านหลักการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีเชฟเฟของค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีเปรียบเทียบกับตั้งแต่ 10–20 ปีและตั้งแต่ 10 – 20 ปีเทียบกับมากกว่า 20 ปีขึ้นไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จริใจ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ควรสร้างแนวปฏิบัติการทำงานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ยอมรับข้อคิดเห็นทุกฝ่ายทุกคนช่วยกันตัดสินใจ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและควรบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผล

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553: 76) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในสถานศึกษาว่าหลักการดังกล่าวจะทำให้บุคลากรและสถานศึกษามีประสิทธิภาพเป็นไปในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม กล่าวคือตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ จะต้องเป็นการทำงานที่โปร่งใส และเป็นการสร้างหลักประกันคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมุห์สนอง ยสิโก (2557: 71-76) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางคอแหลม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งได้ผลศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลพรรณ พึ่งด้วง (2560: 50 - 58) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏผลดังนี้

2.1 เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 1 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสันถวภัทร์ พยาเลี้ยง (2552: 73-93) พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษาของครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของรินทร์ดี พิทักษ์ (2553: 43) พบว่า พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนคติของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพระมหาลา พึ่ง อธิปญโญ (2554: 77) พบว่า การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 2 สอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551: 156) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสอดคล้องผลการวิจัยของอริศรา ขาวพล (2552 : 143) พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยมีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 3 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551: 166-167) พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 131) พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ให้แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีความถี่สูงสรุปเป็นรายด้านดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ หรือที่เป็นข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมา และควรสร้างคติพจน์ตามหลักธรรมาภิบาลพร้อมกำหนดเป็นกลยุทธ์ให้เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทร์ดี พัทพ์ (2553: 50) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา ซึ่งครูได้ให้ข้อเสนอแนะด้านหลักนิติธรรมว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

ด้านหลักคุณธรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ปฏิบัติให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ต้องมีความเสียสละอดทนและจริงใจต่อผู้ร่วมปฏิบัติงานเสมออย่างเลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทร์ดี พัทพ์ (2553: 50) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา ซึ่งครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะทางในด้านหลักการมีคุณธรรม คือ ควรมีวิสัยทัศน์ และรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและทุกภาคส่วนอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ต้องมีสัจจะต่อผู้ร่วมงานมีคุณธรรมประจำใจ

ด้านหลักความโปร่งใส คือ ผู้บริหารควรสร้างแนวปฏิบัติการทำงานให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีระบบการตรวจสอบตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง (2557: 147 – 152) ได้สรุปแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขั้นตอนแรกคือการวางแผน ขั้นที่สองเป็นการปฏิบัติตามแผน ประการที่สามคือการตรวจสอบหรือการประเมิน และขั้นที่สี่คือการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องมีธรรมาภิบาลเป็นฐานการดำเนินการชัดเจนตรวจสอบได้

ด้านหลักความมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดเอาศาสนาและประเพณีของศาสนาพุทธเป็นแนวทาง โดยมีการทำบุญตักบาตรประจำเดือนร่วมกับองค์กรในชุมชน และผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสนห์ จุ้ยโต (2557: 113-116) ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรว่า ต้องปรับเปลี่ยนองค์กรสู่ยุคการแข่งขันแบบเสรี สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีธรรมาภิบาล องค์กรแห่งภูมิปัญญา โดยมีการบริหารวัฒนธรรมองค์กรมีการปรับเปลี่ยนโดยสมาชิกขององค์กร อารักขาซึ่งวัฒนธรรมองค์กรและสืบสานวัฒนธรรมองค์กรที่ดีไปยังบุคคลและทีมงานในรุ่นต่อไป เพื่อใช้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

ด้านหลักความรับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำงานได้เป็นระบบตรงตามเวลา และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สามารถชี้แจงเหตุผล พร้อมแสดงข้อเท็จจริงและพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของขอหมาด ไบหมาดปันจ่อ (2554: 114) ต้องเน้นให้บุคลากรร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรวมถึงการจัดทำ รายงานประจำปี ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติเนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ขับเคลื่อนและจะต้องเป็นผู้นำที่จะรับผิดชอบต่อคุณภาพของสถานศึกษา ที่ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของรอซีดีเอ (2555: 139) ข้าราชการครูได้ให้ข้อเสนอแนะทางว่า ควรมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบงาน ให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของบุคลากร ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน และควรมีการนิเทศการสอนอยู่เสมอ

ด้านหลักความคุ้มค่าคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จัก รู้งาน รู้กาลเทศะมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องมีการวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผน หมั่นติดตามตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด มีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง (2557: 147 – 152) ได้สรุปแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขั้นตอนแรกคือการวางแผน ขั้นที่สองเป็นการปฏิบัติตามแผน ขั้นที่สามคือการตรวจสอบหรือการประเมิน และขั้นที่สี่คือการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อประเด็นที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้จากการสังเคราะห์ข้อมูล ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นไว้ไปวิเคราะห์แล้วกำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมทำความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาของท่านเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และวางแผนปฏิบัติให้ถูกต้องตรงกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานสถานศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาไปสังเคราะห์และนำไปประยุกต์ปรับใช้กับสถานศึกษาของท่าน เพื่อการพัฒนาตามแนวทางการคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น และนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพื่อส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักความโปร่งใส ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ควรนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้การครองตน ครองคน และครองงาน ให้ยึดถือตน ปฏิบัติตามหลักกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ดำรงตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติและสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ต่างกันไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ความเป็นธรรมาภิบาลในสถานศึกษาได้ดีและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกศล โสตา. (2560). สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). การบริหารการจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล *Good Governance*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพร ห้วยหงษ์ทอง. (2558). ระเบียบวาระการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน รัตนราษฎร์ บำรุง ครั้งที่ 2/2558 ณ หอประชุมรัชมังคลาภิเษก, 18 พฤษภาคม 2558.
- ขอหมาด ไบหมาดปันจ. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในจังหวัดสตูล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทักษิณา เหลืองทวีผล. (2551). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง. (2557). แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ สถานศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระมหาลา พิง อธิปญโญ. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิมจังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (2546, 9 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 100. ก หน้า 2.
- พระสมุห์สนอง ยลโก. (2557). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาเขตบางคอแหลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] ภาควิชา การบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดามascus.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2538). คู่มือการทำวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- รินทร์รัต พิทักษ์. (2553). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารในทัศนะของ
ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รอชีตะ เอ็ง. (2552). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของ
ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วีระยุทธ พรพจน์ธรรมา. (2557). องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน. วารสารนักบริหาร.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเรื่องหลัก
ธรรมาภิบาล. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
อุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง
และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สันถวภัฏ พยาเลี้ยง. (2552). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมเขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี].
ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เสนอห์ จุ้ยโต. (2557). มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ทฤษฎีและ
งานวิจัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อริศรา ขาวพล. (2552). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี].
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อำนาจ ธีระวนิช. (2553). การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัทมาเธอร์บอสแพคเกจจิ้ง.

การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
A Study on Morale in Workplace of Teachers in
Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5

ปริญญา นันทา^{1*}, ไพวัลย์ โคตรตะ², นเรศ ขันธะรี³
Parinya Nantha^{1*}, Paiwan Kotta², Naret Khuntaree³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: parinya.ng63@ubru.ac.th

Received: 10 March 2022; Revised: 4 April 2022; Accepted: 18 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางและข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมและรายด้าน มีสภาพและขวัญกำลังใจในระดับมาก โดยมีสภาพขวัญกำลังใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพร่างกายและจิตใจ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู ปัญหาที่พบ คือ ขาดการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงานที่ดี ไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ขาดโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ ไม่มีส่วนร่วมออกแบบดำเนินนโยบายต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปสรรคเพียงพอและทันสมัย แนวทางการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ คือ สร้างบรรยากาศ

ในการทำงานของครูให้เหมาะสม มีความสบายกายและสบายใจ สร้างเครือข่ายชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกาย และจิตใจของครู

คำสำคัญ : สภาพขวัญและกำลังใจ, ข้าราชการครู

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the level of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 2) to compare the level of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5, classified by a variant of gender, education and working experience and 3) to study the problems and suggestions in morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The samples are 333 teachers, under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The tool used was 3 parts questionnaire which a reliability was 0.95. The Data analysis was processed through a ready-made program and the Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the research were as follows 1) The overall results of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 is at a high level. 2) The overall comparison results of morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5 followed by gender and working experiences are not different. 3) The results of analyzing the problems and suggestions on Morale in the workplace of Teachers in Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5, it is found that They didn't have good counseling and work instruction. not appreciated the success and not give chances for teachers and administrators to assign other work and not provide an opportunity for teachers to self-development. The policy is not clear not fair and difficult to use and it makes teachers can join opinions on some policies. Don't have to facilitate equipment and budgets. School environments were not available for learning. The guidelines were: all parties should play a part, the security should cover and concise, build a community network to support Teachers' work performance in school.

Keywords : Morale, Teachers

บทนำ

ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคนหรือเยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่า

สมบูรณ์ทุกด้าน จึงจะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้โดยครุมีหน้าที่ในการปลูกฝังทั้ง วิชาความรู้ความประพฤติแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งรู้จักประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม ความ เสียสละ และความอดทน ซึ่งจะต้องพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้อย่างสมบูรณ์ในทุกด้าน อย่างไรก็ตามใน ปัจจุบันบทบาทและความสำคัญของครูได้ลดน้อยลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิม โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” กล่าวคือ ครูต้องให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ ได้รับไปบูรณาการ และต่อยอดได้สิ่งสำคัญในการเรียนในศตวรรษที่ 21 คือต้องเปลี่ยนระบบการเรียน การสอน คือเปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ครูเป็นหลัก” เป็นผู้เรียน เป็นหลัก” (วิจารณ์ พานิช, 2556)

การปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น การจัดการด้านบุคลากรให้ขวัญ กำลังใจที่ดีย่อมส่งผลดีต่อสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาจะได้รับผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุน การผลิต การจัดหาทรัพยากรบุคคล การจัดสวัสดิการ การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม การสร้าง บรรยากาศการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีการชมเชย การให้รางวัล ที่ อาจเป็นการให้กำลังใจ การยกย่องยอมรับในความสามารถ รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน การมองว่าปัญหา ทุกอย่างเป็นเพียงเรื่องเล็กๆและมีความสุขที่ได้แก้ปัญหา มีความสุขที่ปัญหาทุกอย่างถูกแก้ไขคล่องไปได้ ด้วยดี (สุนันทา ไทยเดช, 2555: 1)

ข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นบุคลากรที่ต้องประสบปัญหาหลายประการ อาทิ เช่น ค่าครองชีพสูงแต่มีรายได้ไม่เพียงพอในการ ดำรงชีพอย่างเหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม และโอกาสความก้าวหน้า ในหน้าที่ รวมทั้งการไม่ปฏิบัติหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาเกิดความท้อแท้หรือหมดกำลังใจที่จะปฏิบัติ หน้าที่การงาน และมีความรู้สึกไม่ชอบงานที่ปฏิบัติ พฤติกรรมต่างๆ เช่น การขาดความกระตือรือร้น เฉื่อยชา การเข้าทำงานช้า การเลิกงานก่อนเวลา การลาพัก ลาป่วยอยู่เป็นประจำ รวมทั้งการพยายาม หาหนทางโยกย้าย เพื่อไปหาการทำงานในตำแหน่งอื่น อัตราการเข้าออกจากที่ทำงานเดิมบ่อย ๆ ของ บุคคลในองค์กร ย่อมแสดงให้เห็นถึงสภาพขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใน องค์กร อยู่ในระดับต่ำ ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจากผู้บังคับบัญชา (สพป. อุบลราชธานี เขต 5, 2564)

คุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษาแม้จะลงทุนด้วยการสร้างอาคาร เรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการสร้างหลักสูตรให้ดีเพียงใด การจัดการศึกษาจะไม่ ได้ผลเท่าที่ควรถ้าหากไม่มีการเตรียมบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ครู ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ครูต้องมีขวัญกำลังใจที่มีได้รับการ ตอบสนองด้านต่างๆอย่างเหมาะสม เพราะขวัญกำลังใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ปัจจุบันมีบุคลากรที่มีพฤติกรรมเบื่อการทำงาน เบื่อเพื่อนร่วมงาน ทำงานไม่สำเร็จตามเป้าหมาย ขาด ความร่วมมือ ทำให้เกิดความแตกแยกในองค์กร ฉะนั้น ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นเรื่อง สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่ควรให้ ความสำคัญ เพราะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพถึง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเปรียบเทียบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

และเพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง วางแผน ตลอดจนการบริหารจัดการอื่น ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครูและการจัดการศึกษาของชาติโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2564 จำนวน 254 โรงเรียน มีข้าราชการครูทั้งสิ้น 2,483 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สพ.อบ 5, 2564)

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2564 จำนวน 333 คน ได้มาโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 64) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรตามที่ตั้งและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่ตั้งของสถานศึกษา ประกอบด้วย อำเภอเดชอุดม จำนวน 127 คน อำเภอนาจะหลวย จำนวน 46 คน อำเภอน้ำยืน จำนวน 49 คน อำเภออุทุมพรพิสัย จำนวน 68 คน อำเภอทุ่งศรีอุดม จำนวน 19 คน อำเภอน้ำขุ่น จำนวน 24 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 เพศ

2.1.1 ชาย

2.1.2 หญิง

2.2 อายุ

2.2.1 อายุน้อยกว่า 35 ปี

2.2.2 อายุ 35-50 ปี

2.2.3 อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป

2.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

2.3.1 ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี

2.3.2 ประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10-20 ปี

2.3.3 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ 4) ด้านสภาพการปฏิบัติงาน 5) ด้านสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

3. ขอบเขตเนื้อหา

สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ 4) ด้านสภาพการปฏิบัติงาน 5) ด้านสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert จำนวน 40 ข้อ ทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Checklist) เกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 5 ด้าน

ตอนที่ 3 คำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ครอบคลุมด้านแล้วนั้น ได้นำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงความถี่ และร้อยละ แล้วประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

4.51-5.00 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจมากที่สุด

- 3.51-4.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจมาก
 2.51-3.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจปานกลาง
 1.51-2.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจน้อย
 1.00-1.50 หมายถึง ระดับขวัญกำลังใจน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีกรปฏิบัติงาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ใช้การทดสอบที (t-test) อายุ และประสบการณ์ในการทำงานใช้การทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 333 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ (Google Form)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 241 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.40 และส่วนใหญ่มีอายุ น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพขวัญและกำลังใจ
1	ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.99	0.79	มาก
2	ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.24	0.66	มาก
3	ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ	4.00	0.70	มาก
4	ด้านสภาพการปฏิบัติงาน	4.03	0.81	มาก
5	ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ	4.15	0.72	มาก
เฉลี่ย		4.08	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.79)

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	ชาย		หญิง		t	P-Value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความสัมพันธ์ผู้บังคับบัญชา	3.97	0.86	3.99	0.76	0.24	0.81
2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.27	0.65	4.23	0.66	0.58	0.56
3. ด้านสภาวะความเป็นอยู่และสวัสดิการ	4.11	0.73	3.96	0.69	1.69	0.09
4. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน	4.11	0.85	4.00	0.80	1.07	0.28
5. ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ	4.24	0.78	4.12	0.69	1.27	0.20
เฉลี่ย	4.14	0.55	4.06	0.52	1.20	0.22

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านสภาพร่างกายและจิตใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม อายุ

สภาพขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P- value
1. ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชา	ระหว่างกลุ่ม	1.064	2	0.532	0.857	0.425
	ภายในกลุ่ม	204.950	330	0.621		
	รวม	206.014	332			
2. ด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.128	2	1.564	3.665*	0.027
	ภายในกลุ่ม	140.817	330	0.427		
	รวม	143.945	332			
3. ด้านสภาพความเป็นอยู่ และสวัสดิการ	ระหว่างกลุ่ม	0.532	2	0.266	0.659	0.518
	ภายในกลุ่ม	133.082	330	0.403		
	รวม	133.614	332			
4. ด้านสภาพการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.024	2	0.012	0.034	0.967
	ภายในกลุ่ม	118.08	330	0.358		
	รวม	118.104	332			
5. ด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.175	2	0.587	1.514	0.221
	ภายในกลุ่ม	127.991	330	0.388		
	รวม	129.166	332			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.68	2	0.34	1.155	0.316
	ภายในกลุ่ม	97.228	330	0.295		
	รวม	97.909	332			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เมื่อจำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P- value
1. ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชา	ระหว่างกลุ่ม	2.162	2	1.081	1.750	0.175
	ภายในกลุ่ม	203.852	330	0.618		
	รวม	206.014	332			
2. ด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนร่วมงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.021	2	1.510	3.537*	0.030
	ภายในกลุ่ม	140.924	330	0.427		
	รวม	143.945	332			
3. ด้านสภาพความเป็นอยู่ และสวัสดิการ	ระหว่างกลุ่ม	0.715	2	0.357	.887	0.413
	ภายในกลุ่ม	132.899	330	0.403		
	รวม	133.614	332			
4. ด้านสภาพการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.153	2	0.077	.215	0.807
	ภายในกลุ่ม	117.951	330	0.357		
	รวม	118.104	332			
5. ด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.879	2	0.440	1.131	0.324
	ภายในกลุ่ม	128.287	330	0.389		
	รวม	129.166	332			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.613	2	0.306	1.039	0.355
	ภายในกลุ่ม	97.296	330	0.295		
	รวม	97.909	332			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู จากแบบสอบถามปลายเปิดสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้ครู สามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ให้ครูทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงาน รับฟังข้อเสนอแนะและนำไปพัฒนางานให้ดีขึ้น

3.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การทำงานร่วมกันในองค์กร เพื่อนร่วมงานควร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ได้รับคำปรึกษาที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน ช่วยกันส่งเสริมให้ครูมีความรักสามัคคีในการทำงานสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ และมีกิจกรรมที่สามารถสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอยู่เสมอ

3.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ สภาพความเป็นอยู่ของครูและบุคลากรนั้น ควรได้รับการส่งเสริมด้านความช่วยเหลือ สวัสดิการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมให้การช่วยเหลือตามโอกาสที่เหมาะสม ผู้บังคับบัญชาสร้างความมั่นใจแก่บุคลากรว่าจะได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบสวัสดิการมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

3.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ห้องเรียนและห้องทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งจะต้องมีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัยจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย สรรหาจำนวนบุคลากรมีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูพอใจในหน้าที่การทำงาน ช่วยเหลือดูแลสถานที่ทำงานและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

3.5 ด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน การดูแลสุขภาพของครูและบุคลากรทั้งทางร่างกายและจิตใจควรให้ความสำคัญ ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจด้วยการมอบของขวัญตามโอกาส จัดอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมท่านทำงานได้อย่างสบายกายและสบายใจ มีการสร้างเครือข่ายชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน จัดสถานที่ทำงานให้มีความปลอดภัย ไม่มีปัจจัยที่เสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ และควรได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยควรอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการและสนับสนุนด้านการศึกษาโดยเฉพาะ มีการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลบุคลากรตามระบบราชการ สอดคล้องกับการวิจัยของอรรถพร จอมคำสิงห์ (2559: 69) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่ “พุทธสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 นั้น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับข้าราชการครูสามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ ส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน การพิจารณาผลงานด้วยความเป็นธรรม และผู้บังคับบัญชาให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร ไช้มุก (2554: 91 - 93) ได้ทำการศึกษารื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากผู้บริหาร ครู และนักเรียนเป็นอย่างดี ครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเป็นกันเอง ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานทำงานอย่างเต็มความสามารถ และได้คำปรึกษาที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของการทำงานในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ พันธฤทธิ์ (2554: 50) ได้ทำการศึกษารื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การติดต่อสื่อสารในสังคมปัจจุบันที่มีความรวดเร็ว ไม่จำเป็นต้องรอเอกสาร สามารถดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการทางออนไลน์ได้ ซึ่งความช่วยเหลือ สวัสดิการจากหน่วยงานเมื่อเจ็บป่วยได้รับความ

สะดวกในการเบิกจ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ มีการประสานความช่วยเหลือต่างๆเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองในการปฏิบัติงานหรือที่ได้รับมอบหมาย มีความมั่นใจในความมั่นคง สวัสดิการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี คงดี (2556: 83) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านรายได้และสวัสดิการ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากความทันสมัยของเทคโนโลยี ซึ่งบางที่อาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ แต่ครูหรือบุคลากรสามารถจัดหาหรือพัฒนาสื่อ และจัดให้มีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน การสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความเป็นกันเอง จัดให้มีสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย มีการสรรหาบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และปริมาณงานสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานแต่ละวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ทองเรือง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ด้านสภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากบรรยากาศในการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 มีบริบทในการทำงานภายในสถานศึกษาอย่างเป็นกันเอง มีปริมาณงานสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานในแต่ละวัน อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ อาคารสถานที่มีบรรยากาศ ได้แก่ แสง เสียง อากาศ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างภาคีเครือข่ายชุมชน และสถานศึกษาใกล้เคียงเพื่อให้ความร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพและการตรวจสุขภาพประจำปีของสถานศึกษา การมีสุขภาพร่างกายที่ไม่ดีหรือสภาพจิตใจที่ไม่พร้อมในการทำงานทำให้ขวัญกำลังใจในการทำงานลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี คงดี(2556: 46) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 บริหารงานด้วยความเป็นธรรมไม่แบ่งแยกเพศชายหรือหญิงในการบริหารงาน สนับสนุนส่งเสริมโอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือ ด้านสวัสดิการ งบประมาณ สอดคล้องกับ ขนัญชิตา พัวพวง (2563: 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายวังหลวงหนองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีเพศต่างกัน อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพัชรี คงดี (2556: 94) ได้วิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาธิบาย พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานครูที่มีเพศต่างกัน มีขวัญในการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งอายุแตกต่างกันไป ซึ่งไม่ได้มุ่งบริหารงานเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่แบ่งแยกอายุในการบริหารงาน โดยใช้หลักการ บริหารงานแบบธรรมชาติ มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้งองค์กร ส่งผลให้ผลการวิจัย สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับนิทลดา พานเย็น (2560: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครยะลา พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีระดับขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันไป การส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงานสำหรับบุคลากร ไม่ได้ส่งเสริมเพียงเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ครูใหม่ หรือครูที่อยู่มานาน ด้วยประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน และวัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ผลการวิจัยขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสุวัฒน์ พันธฤทธิ์ (2554: 96) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประสบการณ์ที่ต่างกัน มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาในยุคสมัยปัจจุบันควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้ครู ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการครู สามารถรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ให้ครูทำงานอย่างมีอิสระและเต็มความสามารถ สร้างโอกาสและส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และความก้าวหน้าทางวิชาการ มีการประชุมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองในการปฏิบัติงานการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับครูในโรงเรียน และให้ครูมีส่วนร่วม ร่วมออกแบบดำเนินนโยบายต่าง ๆ

1.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเป็นกันเอง มีการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ดำเนินงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรู้สึกต่อเพื่อนร่วมงานเสมือนญาติสนิท และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่และสวัสดิการ ควรส่งเสริมด้านความช่วยเหลือ สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน เพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมช่วยเหลือตามโอกาสที่เหมาะสม สร้างความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองในการปฏิบัติงานหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ระบบสวัสดิการมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน

1.4 ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ควรมีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานมีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัย จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่งเสริมการทำงานได้อย่างสะดวกสบาย สรรหาจำนวนบุคลากรมีความเหมาะสมกับปริมาณงานในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูพอใจในหน้าที่การทำงาน ช่วยเหลือดูแลสถานที่ทำงานและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

1.5 ด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพของครู ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สร้างขวัญกำลังใจด้วยการมอบของขวัญตามโอกาส จัดอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานมีความปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตใจ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงแนวทางในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยแบ่งตามตำแหน่ง

2.2 ควรวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

2.3 ควรศึกษาวิจัยสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบ่งตามขนาดโรงเรียนและตำแหน่งที่ตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ทองเรือง. (2563). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ใน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศึกษา มจร*, 1(1), 13-25.
- ชนัญชิตา พัวพวง. (2563). การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายวังหลวงหนองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(1), 167-179.
- ชาญสิทธิ์ วารี. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(20), 109-122.
- นินท์ลดา ปานเย็น. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครยะลา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- เพียรว์ หมอเล็ก. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- พัชรี คงดี. (2556). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งทิวา วิบูลย์พันธ์. (2562). *ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมจิตร ไช้มุก. (2540). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี*. [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ พันธฤทธิ์.(2554). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ฉบับพิเศษ(1), 32-44.*
- อรรถพร จอมคำสิงห์. (2559). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่ “พุทธสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- McNitt, W. D. (2007). *An analysis of urban elementary school teacher morale and school performance: Implication for leadership*. Unpublished doctoral dissertation. Saint Louis University. St.Louis, MO.

การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

The Morale and Encouragement for Job Performance of Teachers Under Yasothon Primary Educational Service Area Office 1

ทิพย์วิมล นุวงศ์ศรี¹, ไพวัลย์ โคตรตะ^{2*}, สุวิมล โพธิ์กลิ่น³
Thipwimon Nuwongsri¹, Paiwan Kotta^{2*}, Suwimon Phoklin³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: thipwimon.ng63@ubru.ac.th

Received: 24 January 2022; Revised: 4 April 2022; Accepted: 8 April 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 2) เปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 จำนวน 285 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดโรงเรียนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบสัดส่วนของครูและมอรรแกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ ตำแหน่ง และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางในการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 คือ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าอาชีพครู สนับสนุนให้ครูได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ความสัมพันธ์ของ

ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนและปฏิบัติหน้าที่พิเศษฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการวางแผน ตัดสินใจ รวมถึงการแก้ปัญหา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ด้วยกลยุธยมิตรต่อข้าราชการครู สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู ส่งเสริมและสนับสนุนเมื่อปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ควรได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสวัสดิการ และควรมีนโยบายที่เสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธรเขต 1

ABSTRACT

The purposes of this research were:1) to study the level of morale in the job performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 2) compare the morale in job performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 which was classified by gender factors, schools' size, and the position at work of the teachers and 3) find out the guidelines for promoting morale and motivation in job performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1. The research consisted of 285 teachers in the academic year 2020. The sample was collected from the stratified sampling which depends on school sizes and sample size determination by using Krejcie and Morgan approach. The questionnaire with a 5-level rating scale was introduced to use for data collection with a total level of confidence (reliability) of .96. The statistic used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent Sample T-test for two small groups of samples and more than two groups), F-test, pair difference test by Scheffe's method, and content analysis.

The results were shown that: 1) The overall level of morale in job performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level in all 6 aspects. 2) The comparison of the morale in job performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 which was classified by gender factors, school size, and the position at work of the teachers were as follows; The overall morale in job performance of the teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 in relevance to gender factors were not significantly different. Considering each aspect ordered showed that only the point of advancement in the job position was significantly different at the level of 0.05. Moreover, the overall morale in the job performance of the teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 in relevance to schools' size was not significantly different in both total and each aspect. In addition, the overall morale in job performance of the teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 in relevance to the position at work was not significantly different in both total or each aspect.3) The suggestions for promoting morale and motivation in the job

performance of teachers in Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 were found that the school should pay attention to the relationship between teachers and the school director and increase more opportunities for teachers in team-working with the positive suggestions and other supporting ideas from the school director. The school must promote the relationship between fellow teachers to work effectively and must have a sufficient budget to provide for work including more convenience in welfare benefits is a plus. The school should have better strategies for maintaining effective security and better additional welfare for the teachers to promote morale in job performance. The school also should give more importance to the career advancement of teachers on a regular basis.

Keywords: The Morale in Job Performance of teachers, Yasothon Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษานั้นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่ง คือผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหาร สถานศึกษามีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ย่อมทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้รับการศึกษา ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ตลอดจนสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (ดุจดาว จิตใส, 2554: 4) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทในการบริหารจัดการที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา กล่าวคือต้องรู้จักการโน้มน้าวจิตใจบุคลากร ให้อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานและเกิด ความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องดูแลและเอาใจใส่ สนับสนุนทรัพยากรบุคคลให้อยู่ในสภาพที่ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และเต็มประสิทธิภาพที่สุด แม้จะเป็นเรื่องยากที่ผู้บริหารจะนำบุคลากรในองค์กร ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิดเห็นและความต้องการให้มาร่วมมือร่วมกันปฏิบัติงานในองค์กรอย่างมีความสุข แต่ก็มีผู้บริหารจำนวนไม่น้อยที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทางการศึกษา พุ่มเท เสียสละเพื่อส่วนรวมในการทำงานของสถานศึกษา ซึ่งทำให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นสามารถปฏิบัติงานอื่น ๆ ให้สำเร็จและนำไปสู่จุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก้าวหน้าไปอย่างไม่มีสิ้นสุด (สุชาติพิทย์ บุญเสมอ, 2550: 1)

การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำความเข้าใจ เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้ที่ปฏิบัติงานได้แสดงออกด้านพฤติกรรมตามที่ต้องการ การศึกษาขวัญกำลังใจของบุคคลมีประโยชน์ที่ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลรวมทั้งการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจและผลของแรงจูงใจที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้มีกำลังใจ มีความตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและความสำเร็จของตัวบุคคลด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2550 :166) (Davis and Newstrom, 1985: 59) ซึ่งให้ความเห็นว่าเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องให้ความเอาใจใส่ต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้อยู่ในระดับดีและสูงอยู่เสมอ นอกจากนี้ (Harrel, 1964: 260-262) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานพบว่า นอกจากปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมของงานแล้ว บางครั้งน่าจะเกิดจากปัจจัยของแต่ละบุคคลได้ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา บุคลิกภาพส่วนตัว

ระยะเวลาการทำงาน จากผลการศึกษาพบว่า ควรให้ความสำคัญที่จะศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต้นในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้ทราบถึงระดับขวัญและกำลังใจตามตัวแปรที่จะศึกษา รวมถึงผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

โดยสภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในรอบปีที่ผ่านมาปรากฏปัญหาหลายประการที่ควรพิจารณา และปัญหาบุคลากรทางการศึกษา ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เร่งด่วนที่จำเป็นต้องพิจารณาแก้ไข เพื่อความมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา คือ ปัญหาบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. 2563 : 39) ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะมีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษา เพราะครูในสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ครูในสถานศึกษาจะปฏิบัติงานได้ดีมีคุณภาพก็ต่อเมื่อครูในสถานศึกษามีขวัญกำลังใจในการทำงานสูง หากครูในสถานศึกษาขาดขวัญกำลังใจหรือขวัญเพราะปัญหาต่างๆเกิดขึ้น ประสิทธิภาพของการทำงานก็จะมีน้อยลง เนื่องจากครูขาดความตั้งใจ ขาดความกระตือรือร้นและขาดความรับผิดชอบในการทำงานเท่าที่ควร ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วย

จากปัญหาข้างต้นพบว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่สายงานการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 น่าจะมีเหตุผลบางประการส่งผลกระทบต่อระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อนำเสนอเป็นสารสนเทศ รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู รวมถึงหาแนวทางแก้ปัญหาหรือนำกลวิธีเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูได้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมถูกต้อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อสถานศึกษา ให้สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 1,058 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 187 โรงเรียน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกแบ่งชั้นตามขนาดของ โรงเรียนได้ทำการแบ่งเป็น 2 ชั้นคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เมื่อได้ ชั้นแล้วนำมาเทียบกับตารางของเครซีและมอร์แกน (Kejcie and Morgan 1970: 608) อ้างถึงในธีระวุฒิ เอกะกุล 2552: 127) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 285 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) เพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง 2) ตำแหน่ง ได้แก่ ครูผู้ช่วย ครู ครู ข้าราชการชั้นไป 3) ขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ใน 6 ด้านได้ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู 3) ความพอใจในหน้าที่การงาน และรู้สึกเป็นที่ยอมรับ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการของโรงเรียน 5) ความมั่นคง และปลอดภัย 6) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งการศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของ ผดุง วุฒิไธย (2552), เบญจมาศ แดงเพ็ง (2554), Wiles (1953), Anderson and Van (1963), Ovard (1966), Sison (1966), Benley and Rempel (1970) ซึ่งได้แก่ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู 3) ความพอใจในหน้าที่การงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ 4) สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน 5) ความมั่นคงและปลอดภัย 6) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในในปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่นำมาศึกษาได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1

4.2 ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวความคิด วัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือ 3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ 4) สร้างเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามในแต่ละประเด็นและแต่ละด้านนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและ ปรับปรุงแก้ไข 6) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และประเมินค่าหาความสอดคล้องภายในเครื่องมือ โดยใช้เกณฑ์มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นและให้คะแนน 0.96 7) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 8) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 60 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 9) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ถึงผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ตอบแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ข้าราชการครูในโรงเรียน ตอบแบบสอบถามส่งและรวบรวมข้อมูล ส่งหนังสือพร้อมด้วยแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยนำหนังสือพร้อมกับแบบสอบถามถึงข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละร้อย นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับหลังจากได้รับแบบสอบถามครบถ้วนแล้วและใช้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ผลโดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้ นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน 285 คน ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1.1 ชาย	105	36.80
	1.2 หญิง	180	63.20
รวม		285	100
2. ตำแหน่ง	2.1 ครูผู้ช่วย	72	25.30
	2.2 ครู	80	28.00
	2.3 ครูชำนาญการขึ้นไป	133	46.70

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
รวม		285	100
3. ขนาดของโรงเรียน	3.1 ขนาดกลางและขนาดใหญ่	140	49.10
	3.2 ขนาดเล็ก	145	50.90
รวม		285	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.20 มีตำแหน่งครูชำนาญการขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 46.70 และส่วนใหญ่มีขนาดของโรงเรียนขนาดเล็กคิดเป็นร้อยละ 50.90

2. ผลการวิเคราะห์สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร	4.27	0.39	มาก
2. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนครู	4.23	0.35	มาก
3. ด้านความพอใจในงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ	4.22	0.46	มาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน	4.32	0.45	มาก
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	4.27	0.41	มาก
6. ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	4.16	0.41	มาก
เฉลี่ย	4.25	0.35	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีสภาพขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมาคือด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำกันสองด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู

กับผู้บริหาร และ ด้านความมั่นคงและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 4.27 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพอใจในงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ มีค่าเฉลี่ย 4.22

3. ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 3 – 6

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามเพศ

สภาพขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครู	เพศ				t	P-value
	ชาย (n=105)		หญิง (n =180)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร	4.26	0.42	4.27	0.38	-0.051	0.959
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู	4.26	0.36	4.22	0.34	0.983	0.334
3. ด้านความพอใจในหน้าที่การงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ	4.24	0.45	4.22	0.46	0.346	0.729
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน	4.28	0.51	4.34	0.42	-1.083	0.280
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	4.25	0.46	4.28	0.38	-0.625	0.533
6. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	4.14	0.38	4.17	0.43	-0.776*	0.438
รวม	4.24	0.38	4.26	0.33	-0.287	0.774

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-values
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร	ระหว่างกลุ่ม	.083	2	0.042	2.660	0.767
	ภายในกลุ่ม	44.19	282	0.157		
	รวม	44.270	284			
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู	ระหว่างกลุ่ม	0.407	2	0.204	1.680	0.189
	ภายในกลุ่ม	34.300	282	0.122		
	รวม	34.708	284			
3. ด้านความพอใจในหน้าที่การงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.195	2	0.098	0.467	0.627
	ภายในกลุ่ม	58.949	282	0.209		
	รวม	59.145	284			
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.008	2	0.004	0.019	0.981
	ภายในกลุ่ม	59.413	282	0.211		
	รวม	59.421	284			
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	0.032	2	0.016	0.095	0.910
	ภายในกลุ่ม	48.105	282	0.171		
	รวม	48.137	284			
6. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.151	2	0.075	0.450	0.638
	ภายในกลุ่ม	47.316	282	0.168		
	รวม	47.467	284			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.099	2	0.050	0.414	0.661
	ภายในกลุ่ม	33.715	282	0.120		
	รวม	33.814	284			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวความคิดเห็นต่อสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สภาพขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครู	ขนาดของโรงเรียน				t	P-value
	ขนาดกลางและ ขนาดใหญ่ (n=140)		ขนาดเล็ก (n =145)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ผู้บริหาร	4.27	0.39	4.26	0.40	0.034	0.97
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู	4.23	0.37	4.24	0.33	-0.223	0.84
3. ด้านความพอใจในหน้าที่การงาน และรู้สึกเป็นที่ยอมรับ	4.22	0.44	4.23	0.47	-0.062	0.95
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการ บริการของโรงเรียน	4.30	0.45	4.34	0.47	-0.664	0.51
5. ด้านความมั่นคงและปลอดภัย	4.26	0.41	4.28	0.42	-0.466	0.64
6. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการ งาน	4.18	0.40	4.14	0.42	0.865	0.39
เฉลี่ย	4.24	0.33	4.26	0.36	-0.113	0.91

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการส่งเสริมสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านดังนี้

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนและปฏิบัติหน้าที่พิเศษ ในสถานศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษา โดยสร้างความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาผลการเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการวางแผนตัดสินใจ รวมถึงการแก้ปัญหา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แจงด้วยกลยุธยมิตรต่อครู แก้ไขปัญหาครูได้อย่างรอบด้าน

4.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูด้วยกันโดยให้มีกิจกรรมที่ให้ครูได้แสดงออกถึงความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ มีนโยบายโครงการเกี่ยวกับการสนับสนุนการนอกสถานที่เพื่อให้ครูได้มีโอกาสสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน สร้างความร่วมมือในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ

4.3 ด้านความพอใจในหน้าที่การงานและรู้สึกเป็นที่ยอมรับ สถานศึกษาควรมีนโยบายที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนการปฏิบัติหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากงานการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสมัครใจของครู ควรให้อิสระในหน้าที่การสอน หน้าที่พิเศษ และ

หน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ได้รับความพึงพอใจ ยอมรับนับถือจากผู้รับบริการ ทำให้ครูมีขวัญกำลังใจสูงในการทำงาน รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการทำงาน

4.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน ครูควรได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการสร้างสื่อ และจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

4.5 ด้านความมั่นคงและปลอดภัย สถานศึกษาควรมีนโยบายที่เสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยในการปฏิบัติงานของครูให้ครูรู้สึกมั่นคง มั่นใจว่าจะปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาด้วยความสุข รวมถึงความปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติราชการทั้งในและนอกสถานศึกษา ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครู

4.6 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้าในอาชีพของครูอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมด้านการศึกษา และศึกษาดูงานในสถานศึกษาอื่น เพื่อนำแนวคิดมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างรอบด้านและสม่ำเสมอ ทั้งนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และหรือเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัย ของวรรณภา กลีบคง (2552: 67-70) ซึ่งได้ทำการศึกษาขวัญและกำลังใจของครูในการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ขวัญและกำลังใจของครูในการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณต สิงห์สุขโรจน์ (2555) ที่ได้ศึกษา ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน อบต. ท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน อบต.ท่าช้างจังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมมีค่ามาก และกับทฤษฎีสองปัจจัยที่เป็นดังนี้แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว โดยเฉพาะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของโรงเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นดังนี้แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้มีการส่งเสริม สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก บริการต่างๆ อย่างเต็มที่เพื่อให้ครูได้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสร้างสรรค์สื่อและนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่ และข้อที่ควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติมคือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นดังนี้แสดงให้เห็นว่า เกณฑ์การเลื่อนตำแหน่งหรือวิทยฐานะนั้นยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เนื่อง ๆ ทำให้ครูไม่สามารถปรับตัวได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา เทว (2564) ที่ได้ศึกษาขวัญกำลังใจของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามเพศ ขนาดของโรงเรียน และตำแหน่ง พบว่า

2.1 จำแนกตามเพศ คือ เพศหญิง และเพศชาย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายการส่งเสริมสวัสดิการ การให้บริการอำนวยความสะดวกให้กับครูและบุคลากรโดยเสมอภาคกัน ไม่ได้กำหนดเพศ อีกทั้งครูชายและหญิงต่างก็มีโอกาสที่จะได้รับการมอบหมายงานที่เท่าเทียมกันให้ตรงกับความสามารถและความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ (ธวัชชัย พักเทพ 2551:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมเสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวง พบว่า การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ แตกต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และยิ่งสอดคล้องกับ Suzanne (1986:361-A อ้างถึงใน สมบัติ ปัญญาจิรพงศ์, 2556:55) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูชายและหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ต่างก็มีฝ่ายงานที่ต้องรับผิดชอบเหมือนกัน และต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันคือต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมถึงหวังที่จะให้นักเรียน เก่ง ดีและมีความสุขเหมือนกัน จึงทำให้ขวัญและกำลังใจไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (Cook, 1981 อ้างถึงใน วรรณภา กลับคง, 2552 : 48) ได้ทำการวิจัยเรื่องขวัญของโรงเรียนรัฐบาล พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจของครูไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามตำแหน่ง คือ ครูผู้ช่วย ครู และครูชำนาญการขึ้นไป โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูในสถานศึกษาทุกคนล้วนมีเป้าหมายและความตั้งใจที่จะทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายที่ชัดเจนเหมือนกัน (ปณต สิงห์สุขโรจน์ 2555:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน อบต. ท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน อบต.ท่าช้างจังหวัดจันทบุรี การเปรียบเทียบในด้านต่าง ๆ ตำแหน่งงาน ต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนและปฏิบัติหน้าที่พิเศษฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษาครูและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทร่วมกันในการวางแผน ตัดสินใจ รวมถึงการแก้ปัญหา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แจงด้วยกลยุธมิตรต่อข้าราชการครู สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของข้าราชการครูในสถานศึกษาเดียวกัน การปฏิบัติหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากงานการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของข้าราชการครู สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการครูอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ข้าราชการครูได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และหรือเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธวัชชัย พักเทพ (2551) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมเสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวง พบว่า ข้าราชการมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ระดับมากพิจารณาตามด้านปรากฏว่า ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงานอยู่ที่ระดับมากที่สุด สภาพแวดล้อมการทำงาน โอกาสความก้าวหน้าด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานด้านสวัสดิการของหน่วยงานอยู่ในระดับมาก ด้านความเพียงพอของรายได้อยู่ในระดับปานกลางการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ ต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อความก้าวหน้าตำแหน่งงาน ของครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูตระหนักรู้ พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมด้านการศึกษา และศึกษาดูงานในสถานศึกษาอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง หรือพัฒนาวิชาชีพนำมาพัฒนาครู ควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างรอบด้าน และสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และนำความรู้มาพัฒนานักเรียน และสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และหรือเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรมีนโยบายที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน วัฒนธรรมองค์กร และวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากงานการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสมัครใจของข้าราชการครู ควรให้อิสระในหน้าที่การสอน หน้าที่พิเศษ และหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาสายงานการสอนควรได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการสร้างสื่อ และจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 กับข้าราชการครูในสังกัดอื่น ๆ

2.3 ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

จินตนา เทวา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญและกำลังใจกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูใน

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 [วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ดวงดาว จิตใส. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด

เทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีระวุฒิ เอกะกุล.(2552). การวิจัยปฏิบัติการ (พิมพ์ครั้งที่ 9). อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์ กรุ๊ป.

ธวัชชัย พักเทพ. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรม

เสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย [รายงานปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เบญจมาศ แดงเพ็ง. (2554). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาของอำเภอมายอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2* [รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปนต์ สิงห์สุขโรจน์. (2555). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน อบต. ท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี* [รายงานปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผดุง วุฒิเอ้ย. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงาน พัฒนาภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่*. [รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนต์ชัย สุวรรณหงส์. (2554). *สภาพการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของครูโรงเรียน บริหารธุรกิจ อยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เขต 1. สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. งานวิจัยการจัดการศึกษาตาม หลักสูตรอาชีวศึกษาโรงเรียนบริหารธุรกิจอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: โรงเรียนบริหารธุรกิจ อยุธยา.*
- วรรณภา กลั้มคง. (2552). *ขวัญและกำลังใจของครูในการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ.(2550,2 มิถุนายน). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ.
- ธีระ พิล์ม และไซเท็กซ์. ศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้ความไม่สงบ ในชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย. <https://www.deepsouthwatch.org,2550>
- สมบัติ ปัญญาจิรพงศ์. (2556). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของกำลังพลชั้นประทวน พลทหารและ อาสาสมัครในพื้นที่ปฏิบัติงานของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2517). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1. (2563). *รายงานประจำปี 2563*. ยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษายโสธร เขต 1.
- สุธาทิพย์ บุญเสมอ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี* [รายงานการศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Anderson, Laster W., and Lauren A. Van Kyke. (1963). *School Administration*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Benley, Ralph R., and Avero M. (1970). Rampel. *Manual for the Purdue Teacher Opinionaire*. West Lafayette: Indiana University Book Store.
- Davis, Keith, and John W. (1985). Newstrom. *The Dynamics of Human Relation at Work: Organizational Behavior* (7th ed). New York: Mcgraw-Hill.
- Herrel,Thommas Willard. (1964). *Industrial Psychology*. Culcutta: Oxford and IBM.
- Ovard, Glen F. (1966). *Administration of Changing Secondary School*. New York: The McMillan Company.

Sison, Perfecto S. (1996). *Personnel Management: Principle and Practice*. Gues City: Simon's Printing Press.

Wiles, Kimball. (1953). *Supervision for Better Schools*. New York: Prentice-Hall Inc.

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ
คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ในเขตภาคตะวันออก

The Integrated Marketing Communication Effect Making Decision
to Use Surgical Clinic and Enhance Beauty
of Undergraduate Students in the Eastern Region, Thailand

ชลอธร ฉินธนทรัพย์¹, ณัฐธิดา ศรีโรบล², สุประวีณ์ บัวเนียม³,
อภิญญา แดงรักษ์^{4*}, ทักษกร สัมมะสุต⁵
Chalothon Chintanasap¹, Nattida Srirobon², Suprawee Buaniam³,
Apinya Dangruk^{4*}, Touchakorn Sammasut⁵

^{1,2,3,4} สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

^{1,2,3,4} Marketing, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University Sriracha Campus

⁵ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

⁵ Faculty of Management Sciences, Kasetsart University Sriracha Campus

*Corresponding email: apinya.da@ku.th

Received: 5 March 2022; Revised: 28 April 2022; Accepted: 2 May 2022

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออก โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกที่สนใจเข้าใช้บริการหรือมีประสบการณ์ในการใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามออนไลน์ ผ่าน Google forms จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 3 ส่วน และคำถามปลายเปิด 1 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออก โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง $\beta = 0.406$, ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย $\beta = 0.268$ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย $\beta = 0.228$ ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ คือ ปัจจัยด้านการโฆษณา $\beta = -0.017$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะควรศึกษาในรูปแบบการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีเนื้อหาที่ครบถ้วน และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทำการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการโฆษณา การส่งเสริม

การขาย การใช้พนักงานขายและการตลาดทางตรงในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของคลินิก ศัลยกรรมและเสริมความงาม เพื่อสร้างความพึงพอใจและเกิดพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการของนักศึกษา

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ, การตัดสินใจเลือกใช้บริการ, คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม

ABSTRACT

The purposes of the research were to study the Integrated Marketing Communication that affects the decision to choose the surgery and beauty clinic service of undergraduate students in the Eastern Region which is quantitative research (Quantitative Research) The sample group is 400 undergraduate students in the Eastern region who are interested in accessing the services or have experience in using the services of cosmetic and surgical clinics using the survey research method. The research used was an online questionnaire via Google Forms, 1 issue, consisting of 3 parts closed-ended questions and 1-part open-ended questions. The statistics used in the data analysis were Descriptive Statistics Analysis, Multiple Linear Regression.

The results obtained from integrated marketing communication factor the right decision is to choose the surgery and beauty clinic services for undergraduate students in the Eastern Region of Thailand. This is because the highest influential factors from the results obtained were Direct Marketing factor $B = 0.406$, Personal Selling factor $B = 0.268$, Sales promotion factor $B = - 0.228$, and Advertising factor $B = - 0.017$ at a statistical significance level of 0.05. The recommendation that can be made from the results is that interviews should be conducted from the sample group size. This will help to gain proper insight into the factors of integrated marketing communications which can affect service decision-making. For this research to have a further impact on society more comprehensive studies must be conducted for proper guidance regarding the development of Advertising, Sales Promotion, Personal Selling, and Direct Marketing. This will help in better planning marketing strategies for cosmetic surgery and beauty clinic products. Therefore, this will create a value of customer satisfaction and students can choose their products according to their needs.

Keywords: Integrated marketing communication, Purchase Decision, Clinic and enhance beauty

บทนำ

ความสวยความงามเป็นอีกหนึ่งความต้องการที่ผู้หญิงให้ความสำคัญมาตั้งแต่ในอดีต โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงวัยกลางคนที่มีกำลังซื้อสูง จำเป็นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อติดต่อธุรกิจ

และพบปะผู้คนจำนวนมาก จนในปัจจุบันกระแสความนิยมในดารานักร้องต่างประเทศ ทั้งเกาหลีใต้และญี่ปุ่นเข้ามามีอิทธิพลในไทย ส่งผลให้ความใส่ใจในการดูแลหน้าตาและผิวพรรณได้รับความสนใจและเปิดกว้างไปยังทุกเพศ ทุกวัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษาที่เริ่มให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอก เนื่องจากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีการติดต่อสื่อสารกับผู้คนเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกิจการไทย, 2561) รูปร่างหน้าตาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างโอกาสในการใช้ชีวิตและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้พบเจอ เพราะเป็นสิ่งแรกที่ผู้คนต่างมองเห็นก่อนสิ่งอื่น ๆ (กุลล ประวิชัยบุลย์, 2563)

จากค่านิยมดังกล่าว ส่งผลให้ธุรกิจศัลยกรรมและเสริมความงามในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้รับการส่งเสริมจากนโยบายของรัฐบาลทำให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับโดยสมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวายนานาชาติ (International Society of Aesthetic Plastic Surgery หรือ ISAPS) ให้เป็นประเทศที่มีการตกแต่งเสริมความงามมากที่สุดในโลกเป็นอันดับที่ 21 ของโลก นอกจากนี้ ลูกค้าชาวต่างชาตินิยมเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะลาว กัมพูชา ออสเตรเลีย และเมียนมา โดยข้อมูลของสมาคมศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าแห่งประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า มูลค่าตลาดของธุรกิจศัลยกรรมไทย ปีพ.ศ. 2561 มีมูลค่าตลาด 3.6 หมื่นล้านบาท ปีพ.ศ. 2562 มีมูลค่าตลาด 3.96 - 4.3 หมื่นล้านบาท และในปีพ.ศ. 2563 มีมูลค่าตลาดประมาณ 4.5 หมื่นล้านบาท ทำให้ภาพรวมของตลาดศัลยกรรมในประเทศไทยเติบโตต่อเนื่องร้อยละ 20 แบ่งเป็นศัลยกรรมจากโรงพยาบาลร้อยละ 70 และศัลยกรรมจากคลินิกเสริมความงามอีกร้อยละ 30 (กรุงเทพธุรกิจ, 2558) ทั้งนี้ คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามในประเทศไทยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,800 แห่ง ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด (ศรัณย์ วรรณจำรัส, 2564) จากการเติบโตของธุรกิจดังกล่าว จึงมีการกระจายตัวออกไปยังห้างสรรพสินค้า คอมมูนิตีมอลล์ และคลินิกเสริมความงามในรูปแบบ Stand-Alone ทำให้มีการแข่งขันที่รุนแรงในธุรกิจเดียวกันเพื่อให้ทางเลือกแก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค่านิยมความงามของกลุ่มนักศึกษา พบว่า กลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกมากที่สุด รวมถึงค่านิยมในการทำศัลยกรรมเสริมความงาม เนื่องจากต้องการปิดจุดบกพร่องของตนเองทำให้มีความมั่นใจ และทำให้รู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น ซึ่งมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่อับอายในการเข้าพบแพทย์ด้านโรคผิวหนังหรือการศัลยกรรม แต่ในปัจจุบันการเข้าพบแพทย์หรือการทำศัลยกรรมเป็นค่านิยมที่เปิดกว้างมากขึ้นจากกระแสการทำศัลยกรรมของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศเกาหลีใต้ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นและนักศึกษา ทำให้เกิดความต้องการมีรูปร่างหน้าตาเหมือนศิลปินดาราที่ตนเองชื่นชอบ (พรรณธิดา เพชรรักษ์, 2556) จากการทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามในประเทศไทยจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม แต่เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น เช่น ศึกษาเฉพาะผู้บริโภคภายในกรุงเทพมหานคร (สุภาวดี รอดประเสริฐ, 2562) และผู้บริโภคในจังหวัดเชียงราย (ทรงพร เสนากุล และสุทธาวรรณ จีรพันธุ์, 2559) เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีการศึกษาผู้บริโภคในเขตภาคตะวันออก นอกจากนี้ ผู้บริโภคกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มที่เริ่มให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกมากยิ่งขึ้นจึงเป็นกลุ่มที่น่าสนใจในตลาดคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม โดยพบว่านักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีและมีความตั้งใจทำศัลยกรรมมากขึ้นหากแพทย์มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญทางด้านการศัลยกรรมและเสริมความงามโดยตรง (ภูธร หนูเพชร, 2559) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามที่แตกต่างกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิก ศัลยกรรมและเสริมความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากกลุ่มนักศึกษา เป็นกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ที่น่าสนใจในตลาด และยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มผู้บริโภคที่เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ผู้วิจัยจึง มุ่งหวังว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการในตลาดศัลยกรรมและ เสริมความงาม เพื่อวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดและสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนว ปฏิบัติให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการโฆษณา (Advertising) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาค ตะวันออก

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย (Personal Selling) ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง (Direct Marketing) ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและ เสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการสำรวจเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication)

คณะทำงานเฉพาะกิจจากสมาคมตัวแทนโฆษณาจากประเทศสหรัฐอเมริกา (4As) ได้ให้นิยามแรกของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ คือ การวางแผนการสื่อสารการตลาด โดยนำกลยุทธ์การสื่อสารหลากหลายรูปแบบมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ (Caywood, Schultz & Wang, 1991) ซึ่ง Kitchen & Schultz (1999) กล่าวเพิ่มเติมว่าการตลาดแบบบูรณาการมีวิวัฒนาการมาจากแนวความคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างแบรนด์ โดยเริ่มจากกระบวนการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ ครอบคลุมไปจนถึงระดับกระบวนการจัดการเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน Kotler (2003) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ 4 ประการ ประกอบด้วย

1.1 การโฆษณา (Advertising) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารการตลาดโดยใช้สื่อที่ไม่ใช่ตัวบุคคล เพื่อนำเสนอและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของธุรกิจไปยังผู้บริโภคจำนวนมากได้ ในระยะเวลาอันรวดเร็วและทั่วถึง แต่ผู้บริโภคเหล่านั้นอาจไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงของธุรกิจเสมอไป (Kotler & Keller, 2014) การโฆษณาเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ธุรกิจจำเป็นต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากมีส่วนในกระตุ้นใจ เตือนความจำ และอาจนำไปสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค (Madhavaram, Badrinarayanan & McDonald, 2013) โดยวัตถุประสงค์ของการโฆษณา มี 3 ประการ ได้แก่ การให้ข้อมูลสินค้าหรือบริการ การเชิญชวนให้ซื้อสินค้าหรือบริการ และการเตือนความทรงจำ (Duralia, 2018)

1.2 การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) คือ กลยุทธ์การจูงใจผู้บริโภคระยะสั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในปริมาณเพิ่มขึ้น และใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการขายมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดในระยะยาว โดยดึงดูดโน้มน้าวใจลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมที่มีอยู่ให้เกิดการซื้อซ้ำและพัฒนาเป็นความภักดีต่อตราสินค้าในอนาคต (Kotler, 2003) อีกทั้งยังมีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อการสร้างยอดขาย รวมถึงเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการกระตุ้นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคเพื่อสร้างยอดขายในทันที (Joseph & Sivakumaran, 2011)

1.3 การขายโดยพนักงาน (Personal Selling) คือ การโต้ตอบสื่อสารระหว่างพนักงานขายและผู้บริโภคในรูปแบบ 2 ทาง (Two-way Communication) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่สำคัญและเก่าแก่ที่สุดรูปแบบหนึ่ง เพื่อใช้ในการนำเสนอ ตอบคำถาม จัดหาคำสั่งซื้อ

และให้ความช่วยเหลือ (Kotler, 2003) โดยมีพนักงานขายของบริษัทเป็นบุคคลที่รับผิดชอบในการติดต่อสื่อสารและมีความใกล้ชิดกับลูกค้าเป้าหมายมากที่สุด จึงทำให้พนักงานขายสามารถทำการเสนอขาย จูงใจและโน้มน้าวใจ ทำให้เกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการใน ซึ่งพนักงานขายมีการให้บริการทั้งก่อนและหลังการขาย นอกจากนี้พนักงานขายยังเป็นผู้ประสานงานระหว่างบริษัทกับลูกค้า (Madhavaram, Badrinarayanan & McDonald, 2013)

1.4 การตลาดทางตรง (Direct Marketing) คือ การทำการตลาดไปสู่กลุ่มผู้บริโภคโดยตรง อาศัยสื่อที่ไม่ใช้บุคคลเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างใกล้ชิด จนทำให้เกิดโอกาสในการตอบกลับของกลุ่มเป้าหมาย (Belch & Belch, 1993) ซึ่งสอดคล้อง Kotler & Keller (2014) ที่กล่าวว่า การตลาดทางตรงเป็นการสื่อสารทางตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทำให้เกิดการตอบสนองหรือพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ โดย Durallia (2018) ได้กล่าวว่างค์ประกอบที่ใช้ในการทำการตลาดทางตรงประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ฐานข้อมูลของลูกค้า (Database) และ 2) ฐานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบและเป็นปัจจุบัน

2. การตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision)

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) คือ การเลือกซื้อสินค้าและบริการจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดและบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทั้งในด้านพฤติกรรมทางกายภาพและด้านความรู้สึกทางจิตใจ (กนกพร พิทักษ์รุ่งเรือง, 2559) โดยกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (The Stages of the Buying Decision Process) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การตระหนักถึงความต้องการ (Problem Recognition) 2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) 3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative) 4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และ 5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ ณ จุดซื้อ เมื่อผู้บริโภคได้รับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมและเงื่อนไขพิเศษจากผู้ขาย จะนำไปสู่ความตั้งใจซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ รวมไปถึงการซื้อตามบุคคลอื่น (Kotler & Keller, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2564 รวม 6 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี โดยเลือกทำการศึกษจากมหาวิทยาลัยภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 แห่ง จำนวนประชากร 47,799 คน

1.2 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สนใจใช้บริการหรือมีประสบการณ์ในการใช้บริการคลินิกสัลยกรรมและเสริมความงาม ซึ่งจากจำนวนประชากรที่แน่นอนข้างต้น จึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรหาขนาดประชากร ได้เท่ากับ 381.0460 คน ผู้วิจัยจึงสำรองความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างไว้ไม่เกินร้อยละ 5 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ได้แก่ การโฆษณา การตลาดทางตรง การขายโดยพนักงาน การส่งเสริมการขาย และตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ

3. ขอบเขตเนื้อหา

การตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออก ในด้านการโฆษณา การตลาดทางตรง การขายโดยพนักงาน และการส่งเสริมการขาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (questionnaire) ในรูปแบบปลายปิด (Closed-end Questions) และแบบปลายเปิด (Open-end Questions) โดยคำถามที่ใช้อ้างอิงนำมาประยุกต์จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอดคล้องกับหัวข้อวิจัยและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close - Ended Questions) ประกอบไปด้วย ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี จังหวัดของมหาวิทยาลัย และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close - Ended Questions) ประกอบไปด้วย การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการโฆษณา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย และปัจจัยด้านการตลาดทางตรง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close - Ended Questions) ประกอบไปด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจเลือก และพฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งคำถามในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามแบบประเมินค่ามาตรฐานวัดตามแบบของ Likert's Scale โดยคำถามในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ตัวเลือก หรือ 5 ระดับ กำหนดคะแนนคำตอบดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

และเกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามรูปแบบปลายเปิด (Open-end Questions)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรม SPSS คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการทดสอบกับกลุ่มทดลอง ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นในแต่ละตัวแปร พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.755 – 0.884 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม เชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงสามารถนำแบบสอบถามที่ทดสอบกับกลุ่มทดลองใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่สนใจเข้าใช้บริการหรือมีประสบการณ์ในการใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม โดยกระจายแบบสอบถามไปยังนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคตะวันออก ผ่านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามออนไลน์ Google forms จำนวน 400 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา, มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Multiple Linear Regression คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วยตัวแปรตาม 1 ตัว และตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัวขึ้นไป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาขนาดของความสัมพันธ์และใช้พยากรณ์ค่าของตัวแปรตามโดยใช้ตัวแปรอิสระในการศึกษาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบผลการศึกษาดังนี้

ด้านเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.3 รองลงมาคือเพศทางเลือก ร้อยละ 19.8 เพศชาย ร้อยละ 12.5 และไม่ต้องการระบุ ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 19-22 ปี ร้อยละ 86.5 รองลงมาคืออายุ 23-27 ปี ร้อยละ 11.0 น้อยกว่า 19 ร้อยละ 2.3 และมากกว่า 28 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ด้านระดับชั้นปีที่กำลังการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 46.8 รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 31.0 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 12.8 มากกว่าชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 5.0 และชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 4.5 ตามลำดับ

ด้านจังหวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาในมหาวิทยาลัยภายในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 77.8 รองลงมาคือจังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 8.5 ระยอง ร้อยละ 6.3 ปทุมธานี ร้อยละ 3.8 สระแก้ว ร้อยละ 2.5 และจันทบุรี ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ด้านรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 51.2 รองลงมาคือรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 34.5 รายได้ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 10.8 และรายได้ 20,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การโฆษณา (Advertising)	3.63	0.772	เห็นด้วยมาก
2. การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)	4.17	0.575	เห็นด้วยมาก
3. การใช้พนักงานขาย (Personal Selling)	4.20	0.593	เห็นด้วยมาก
4. การตลาดทางตรง (Direct Marketing)	4.26	0.572	เห็นด้วยมากที่สุด
เฉลี่ย	4.07	0.628	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.628) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.572) รองลงมา คือ ปัจจัยการใช้พนักงานขาย ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.593) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านการโฆษณา ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.772) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ คือ ผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า เพื่อให้รับรู้ถึงความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการ	4.30	0.580	เห็นด้วยมากที่สุด
2. ด้านการค้นหาข้อมูล คือ ผู้บริโภคเริ่มทบทวนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเอง หากข้อมูลไม่เพียงพอผู้บริโภคจะค้นหาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลภายนอก	4.27	0.580	เห็นด้วยมากที่สุด
3. ด้านการประเมินผลทางเลือก คือ ผู้บริโภคนำข้อมูลจากการค้นหาเพิ่มเติมมาพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพ คุณสมบัติ ราคา ประโยชน์ รวมถึงความน่าเชื่อถือ	4.29	0.588	เห็นด้วยมากที่สุด
4. ด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการ คือ ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากตราสินค้าที่ชื่นชอบและตรงตามความต้องการมากที่สุด	4.23	0.541	เห็นด้วยมากที่สุด

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
โดยใช้ปัจจัยด้านอื่น ๆ มาพิจารณาด้วย เช่น ร้านค้าที่ซื้อ และปริมาณที่ซื้อ เป็นต้น			
5. ด้านพฤติกรรมหลังการเลือกใช้บริการ คือ เมื่อผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการซื้อสินค้าและบริการ ส่งผลให้เกิดการซื้อซ้ำและบอกต่อเชิงบวก แต่หากผู้บริโภคไม่พึงพอใจ อาจเปลี่ยนไปซื้อตราสินค้าของคู่แข่งขึ้นและบอกต่อแก่บุคคลอื่นในเชิงลบ	4.30	0.528	เห็นด้วยมากที่สุด
เฉลี่ย	4.28	0.563	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.563) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.580) รองลงมาคือปัจจัยด้านพฤติกรรมหลังการเลือกใช้บริการ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.528) และปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.541) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์

Correlation					
		การโฆษณา	การส่งเสริมการขาย	การใช้พนักงานขาย	การตลาดทางตรง
การโฆษณา	Pearson Correlation	1	.370**	.273**	.199**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.001
	N	400	400	400	400
การส่งเสริมการขาย	Pearson Correlation	.370**	1	.712**	.658**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000
	N	400	400	400	400
การใช้พนักงานขาย	Pearson Correlation	.273**	.712**	1	.755**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000
	N	400	400	400	400
การตลาดทางตรง	Pearson Correlation	.199**	.658**	.755**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	
	N	400	400	400	400

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หรือค่า Pearson Correlation สามารถแปลความหมายจากตารางได้ ดังนี้

ตัวแปรด้านการโฆษณา มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรด้านการส่งเสริมการขายในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.370), ความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการใช้พนักงานขายในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.273) และความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการตลาดทางตรงอยู่ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.199)

ตัวแปรด้านการส่งเสริมการขาย มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรด้านการโฆษณาในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.370), ความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการใช้พนักงานขายในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.712) และความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการตลาดทางตรงอยู่ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.658)

ตัวแปรด้านการใช้พนักงานขาย มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรด้านการโฆษณาในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.273), ความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการส่งเสริมการขายในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.712) และความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการตลาดทางตรงอยู่ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.755)

ตัวแปรด้านการตลาดทางตรง มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรด้านการโฆษณาในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.199), ความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการส่งเสริมการขายในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.658) และความสัมพันธ์ต่อตัวแปรด้านการใช้พนักงานขายอยู่ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = 0.755)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision)					
	b	S.E.	β	t	P-value
Constant	1.187	0.120		9.872*	0.000
1. ปัจจัยด้านการโฆษณา	-0.010	0.020	-0.017	-0.520	0.603
2. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย	0.189	0.038	0.228	5.028*	0.000
3. ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย	0.215	0.040	0.268	5.326*	0.000
4. ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง	0.338	0.039	0.406	8.650*	0.000
R = 0.809, R ² = 0.654, Adjust R ² = 0.650, F = 186.515*, P-value = 0.001					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูลในระดับที่ดี โดยตัวแปรต้นที่ใช้ในการพยากรณ์คือปัจจัยด้านการโฆษณา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย และปัจจัยด้านการตลาดทางตรง ในส่วนของตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ (R) 0.809 คิดเป็นร้อยละ 80.9 เมื่อกำหนดค่า P-Value ไม่เกิน 0.05 และพยากรณ์ตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) พบว่า ตัวแปรที่สามารถใช้พยากรณ์หรือส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิก ศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออก อันดับแรก คือ ปัจจัย

ด้านการส่งเสริมการขาย ($\text{Beta} = 0.228$, $P = 0.000$) อันดับถัดมาคือ ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย ($\text{Beta} = 0.268$, $P = 0.000$) และปัจจัยด้านการตลาดทางตรง $\text{Beta} = 0.406$, $P = 0.000$) ตัวแปรที่ไม่สามารถนำมาพยากรณ์ได้หรือไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ คือ ปัจจัยด้านการโฆษณา ($\text{Beta} = -0.017$, $P = 0.603$)

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ปัจจัยด้านการโฆษณา (Advertising) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง	ยอมรับสมมติฐาน
3. ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย (Personal Selling) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง	ยอมรับสมมติฐาน
4. ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง (Direct Marketing) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง	ยอมรับสมมติฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ว่า การโฆษณา (Advertising) ของคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง ในขณะที่เดียวกัน การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) การใช้พนักงานขาย (Personal Selling) และการตลาดทางตรง (Direct Marketing) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Purchase Decision) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยด้านการโฆษณา ปฏิเสธสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ พบเห็นโฆษณาบริการต่าง ๆ ของคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยการโฆษณาเป็นการเข้าถึงผู้บริโภคจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วและสามารถสื่อสารได้อย่างทั่วถึง แต่ผู้บริโภคเหล่านั้นอาจไม่เข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Duralia (2018) ที่กล่าวว่า การโฆษณาเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่น่าสนใจและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อเริ่มแรกของผู้บริโภค ดังนั้น การโฆษณาจึงเป็นการสื่อสาร ส่งผลให้ปัจจัยด้านการโฆษณา ปฏิเสธสมมติฐาน

2. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ยอมรับสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ พบว่าคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามมีโปรโมชั่นสำหรับนักศึกษา เนื่องจากโปรโมชั่นต่าง ๆ สามารถโน้มน้าวใจผู้บริโภคได้ในระยะเวลาอันสั้น และสามารถสร้างยอดขายได้ในทันที ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Hovland (2003) ที่กล่าวว่า การวางแผนส่งเสริมการขายโดยการโน้มน้าวใจจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา เนื้อหาของการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการกระตุ้นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค

3. ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขาย ยอมรับสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขายที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามมีวิสัยทัศน์และมีกระบวนการเข้าถึงนักศึกษา โดยมีวิธีการเสนอบริการ การติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค ทำให้เกิดการชักนำใจและโน้มน้าวใจ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Durallia (2018) ที่กล่าวว่า การขายโดยพนักงานขาย เพื่อชักนำใจให้เกิดพฤติกรรมซื้อ และมีจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการส่งเสริมการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายโดยตรง

4. ปัจจัยด้านการตลาดทางตรง ยอมรับสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการตลาดทางตรงที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ของคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามสร้างความพึงพอใจให้แก่นักศึกษา เนื่องจากได้รับสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าผู้อื่น โดยการทำการตลาดทางตรงผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างใกล้ชิด จนเกิดโอกาสในการโต้ตอบระหว่างผู้บริโภคกับคลินิกฯ และเกิดการมอบสิทธิพิเศษให้แก่ผู้บริโภค จนทำให้เกิดความพึงพอใจและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ดารา ทิปะปาล (2557) ที่กล่าวว่า การตลาดทางตรง เป็นรูปแบบติดต่อกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยตรง เพื่อให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายดังกล่าว เกิดการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ระบบออนไลน์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายที่กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ พบว่าคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามมีโปรโมชั่นสำหรับนักศึกษา ดังนั้น ผู้ประกอบการในธุรกิจคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามควรจัดทำโปรโมชั่นสำหรับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อในระยะสั้น และสามารถสร้างยอดขายได้ในทันที อีกทั้งยังช่วยเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดในระยะยาว โดยดึงดูดโน้มน้าวใจลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมที่มีอยู่ให้เกิดการซื้อซ้ำและพัฒนาเป็นความภักดีต่อตราสินค้าในอนาคต

1.2 ปัจจัยด้านการใช้พนักงานขายที่กลุ่ม ตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ คลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามมีวิสัยทัศน์และมีกระบวนการเข้าถึงนักศึกษา ดังนั้น ผู้ประกอบการในธุรกิจคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามควรมีวิสัยทัศน์และกระบวนการมุ่งเน้นไปที่นักศึกษา โดยการเสนอบริการ การติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค ทำให้เกิดการชักนำใจและโน้มน้าวใจที่เหมาะสมกับนักศึกษาในการเข้าใช้บริการ

1.3 ปัจจัยด้านการตลาดทางตรงที่กลุ่มตัวอย่าง ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ของคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงามสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักศึกษา เนื่องจากได้รับสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าผู้อื่น ดังนั้น ผู้ประกอบการในธุรกิจคลินิกศัลยกรรมและ

เสริมความงามควรทำการตลาดทางตรงผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างใกล้ชิด จนเกิดโอกาสในการตอบกลับระหว่างผู้บริโภคกับคลินิกฯ และเกิดการมอบสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าให้แก่ผู้บริโภค จนนำไปสู่ความพึงพอใจและตัดสินใจซื้อในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรเลือกศึกษาในเขตพื้นที่ภูมิภาคอื่นใกล้เคียงนอกจากเขตภาคตะวันออก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเข้าถึงแก่กลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้นจากปัจจุบันในการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกศัลยกรรมและเสริมความงาม และควรทำการศึกษาในช่วงวัยที่แตกต่างกัน เช่น วัยทำงาน วัยเกษียณ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและสามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ในแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติมที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ เนื่องจากปัจจุบันการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพียงอย่างเดียวไม่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากพอยกตัวอย่างเช่น ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) และปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดบริการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร พิทักษ์รุ่งเรือง. (2559). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการและคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์โตโยต้าของผู้บริโภคในเขตจังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2558, 26 มกราคม). การศัลยกรรมความงาม: สร้างสรรค์ หรือ สร้างกรรม. กรุงเทพธุรกิจ. ประวิชัยบุญอยู่. (2563, 19 มิถุนายน). เทรนด์ความงาม 2020 ดูแลผิว – ปรับรูปหน้าออนไลน์ตอบโจทย์ยุคสมัยขึ้นธุรกิจความงามไทยโตก้าวกระโดด. สยามรัฐออนไลน์. <https://siamrath.co.th/n/163962>
- ดารา ทีปะปาล. (2557). การสื่อสารการตลาด (ปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พินท์.
- ทรงพร เสนากุล และสุทธาวรรณ จีระพันธุ์. (2559). พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการรับบริการคลินิกความงามในจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ.
- พรรณธิดา เพชรรักษ์. (2556). ความงามแห่งมายา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร. http://www.sure.su.ac.th/xmlui/xmlui/bitstream/handle/123456789/5427/Panthicha_Petcharak_ba.pdf?sequence=6&isAllowed=y
- ภูธร หนูเพชร. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างความใส่ใจสุขภาพ ทัศนคติต่อการศัลยกรรม และความตั้งใจทำศัลยกรรมของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/13194/4/5710521029.pdf>
- ศรัณย์ วรรณจำรัส. (2564, 23 มีนาคม). สาวๆ ต้องรู้!! เทคนิคเลือก'คลินิกความงามและศัลยกรรม'ไม่ให้พลาด. ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.bangkokbiznews.com/news/928725>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561, 21 พฤศจิกายน). ตลาดบิวตี้ยังแจ่วเกาะเทรนด์ธุรกิจทำเงิน. ธนาคารกสิกรไทย. https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Document/Beauty-Business_Trend.pdf

- สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยนานาชาติ. (2564, 7 กุมภาพันธ์). *ส่องเทรนด์ความงามปี 2021 “SELF-CARE สวยขึ้นอีกในแบบรัก(ษ์)ตัวเอง”*. ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/health-and-beauty/2024004>
- ภาวดี รอดประเสริฐ. (2562). *ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานเสริมความงาม เมโกะ คลินิกของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4669/5/supawa_dee_rod.pdf.
- Belch, G.E. & Belch, A.B. (1993). *Introduction to Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective* (2nd ed.). Boston: Richard D. Irwin.
- Caywood, C., Schultz, D.E., and Wang, P. (1991). *Integrated Marketing Communications*. [Unpublished doctoral dissertation]. Northwestern University.
- Duralia, O. (2018). Integrated marketing communication and its impact on consumer behavior. *Studies in Business and Economics*, 13(2), 29-40.
- Hovland, C. (2003). *Integrated Marketing Communications*. [Unpublished doctoral dissertation]. Yale University.
- Joseph Joshy and Bharadhwaj S. (2011). Consumer Promotions in the Indian Market. *Journal of International Consumer Marketing*, 23(2), 51-165.
- Kitchen, P. J., & Schultz, D. E. (1999). A multi-country comparison of the drive for IMC. *Journal of Advertising Research*. 39(1), 21-21.
- Kotler, P., & Keller, K. (2014). *Marketing management* (15th ed.). Saddle River: Prentice Hall.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management* (11th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kotler, P., and Keller, Kevin Lane. (2016). *Marketing Management* (15th ed). Edinburgh: Pearson.
- Madhavaram, S., Badrinarayanan, V., & McDonald, R.E. (2013). Integrated marketing communication (IMC) and brand identity as critical components of brand equity strategy. *Journal of Advertising*, 34(4), 69-80.
- Beauty editor. (2562, 11 กุมภาพันธ์). *รวมคลินิก 'เสริมจมูก' ชลบุรี ทำออกมาแล้วสวยปัง*. Wongnai. <https://www.wongnai.com/listings/nose-surgery-clinic-chonburi>

การสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว ของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก A Value Co-Creation and Long-Term Relationship Creation of Customers and Operators in Medium and Small Hotel Business

ณัฐจิรา อิมวิเศษ¹, สมบัติ อารังสินถาวร^{2*}, อธิกันต์ สังข์สุวรรณ³
Natchira Imwised¹, Sombat Thamrongsinthaworn^{2*}, Tinikan Sungsuwan³

^{1, 2, 3} สาขาวิชาการจัดการ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1, 2, 3} Management, Burapha Business School, Burapha University

*Corresponding email: 60820017@go.buu.ac.th

Received: 24 January 2022; Revised: 18 April 2022; Accepted: 22 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและความร่วมมือในการสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารงาน จำนวน 20 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับสูงของธุรกิจโรงแรม ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกระบวนการสร้างแผนการตลาด จำนวน 5 คน 2) บุคลากรของธุรกิจโรงแรม ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกระบวนการสร้างแผนการตลาด จำนวน 5 คน และ 3) ผู้ใช้บริการ ได้แก่ ลูกค้า ผู้ใช้บริการโรงแรม จำนวน 10 คน โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องมีประสบการณ์การเข้าพักที่โรงแรมมาก่อน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมทั้งบันทึกเทปการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและการจดบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกัน เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการโรงแรม โดยเฉพาะปัญหาการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันในธุรกิจโรงแรม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากลูกค้า 2) ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท 3) ชุมชนออนไลน์ 4) การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ 5) รางวัลที่เป็นรูปธรรม 6) การสื่อสารระหว่างบุคคล 7) ข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท 8) การสนับสนุนทางสังคม 9) ความผูกพัน และ 10) ความไว้วางใจ ซึ่งช่วยสร้างสนับสนุนทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรม

คำสำคัญ : การสร้างคุณค่าร่วมกัน, การสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว, ธุรกิจโรงแรม

ABSTRACT

The objective of this research was to study the problems, trouble, and collaboration of value co-creation and long-term relationship creation of customers and

operators in the medium and small hospitality business. It was qualitative research. The informants for those who were considered in the position of administrative policy formulation a total of 20 people as the following; 1) hotel executive management responsible for a marketing plan a total of 5 people, 2) Another 5 people of the hotel staff that responsible for marketing plan as well, and 3) Service user was hotel customers for 10 people with the condition of being stayed in the hotel. The researcher was collecting the data through in-depth interviews and recorded together with non-participative observation and taking notes. The data were analyzed by content analysis.

The research results found that; 1) The problems and obstacles in value co-creation due to the COVID-19 pandemic situation that affected the hotel business, especially interpersonal communication, and 2) Factors that influenced the intentions of value co-creation in the hotel business consisting of 1) Customer feedback, 2) Company online information, 3) Online community, 4) Customer privilege, 5) Reward, 6) Interpersonal communication, 7) Company offline information, 8) Social support, 9) Mutuality and, 10) Trust enhancing the social support and long-term relationship creation of customers and operators in the hotel business.

Keywords: Value co-creation, Long-term relationships, Hotel business

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมบริการประเภทที่พัก หรือธุรกิจโรงแรม เนื่องจากการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สร้างรายได้และช่วยผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยในแต่ละปี สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท และยังสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศนับล้านล้านบาทเช่นเดียวกัน โดยในปีพ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวรวม 3.01 ล้านล้านบาท และมีจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวน 39.7 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) การที่จะประสบความสำเร็จในด้านอุตสาหกรรมบริการประเภทที่พักหรือธุรกิจโรงแรมได้นั้น เป็นเรื่องยากสำหรับบริษัทหรือผู้ประกอบการที่จะวางแผนกำหนดกลยุทธ์การตลาดและวิธีการด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง ซึ่งหัวใจสำคัญของธุรกิจโรงแรม คือ การบริการ แต่ธุรกิจโรงแรมเป็นองค์กรที่มีความซับซ้อนในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นธุรกิจที่มีความผันแปรตามกระแสของการท่องเที่ยว ใช้งบลงทุนสูง ทำให้มีความเสี่ยงหากกิจการไม่ประสบความสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมประสบปัญหาขาดทุน หลายแห่งต้องปรับกลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อให้ธุรกิจยังดำเนินอยู่ได้ หรือหยุดพักกิจการชั่วคราวเพื่อชะลอต้นทุน เป็นต้น ประกอบกับกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าที่มาใช้บริการมีความต้องการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ลูกค้าต้องการได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก ส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมยังต้องเผชิญกับความคาดหวังของลูกค้า ดังนั้น ความหลากหลายและความซับซ้อนในธุรกิจโรงแรม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทำให้ธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กต้องพัฒนารูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่และเข้าถึงลูกค้า เพื่อให้มั่นใจว่ากลยุทธ์หรือกิจกรรมทางการตลาดตรงตามความต้องการและสร้างความผูกพันให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุธา พงศ์ถาวรวิญญู, 2561)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของลูกค้าและการสร้างความผูกพันกับลูกค้า ทั้งความพึงพอใจของลูกค้า (Customer satisfaction) ความรู้สึกผูกพันของลูกค้า (Customer commitment) และความจงรักภักดีของลูกค้า (Customer loyalty) เพื่อให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าหรือบริการให้เหมาะสมกับลูกค้า คือ “การสร้างคุณค่าร่วมกัน” (Pine & Gilmor, 1998) เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือแบบบูรณาการในการใช้ทรัพยากรของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้บริการมีการประยุกต์ใช้ทักษะ ความเชี่ยวชาญ วิธีการและการตัดสินใจ ในขณะที่ผู้รับบริการมีส่วนให้ความช่วยเหลือในทรัพยากรต่าง ๆ เช่น องค์ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าที่ดีที่สุดในการใช้งาน (Aarikka-Stenroos & Jaakkola, 2012) ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพสูง ช่วยให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์กับธุรกิจการให้บริการของโรงแรม ซึ่งเป็นกุญแจในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Prahalad & Ramaswamy, 2004)

การสร้างคุณค่าร่วมกัน (Value co-creation) เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมกับโรงแรมหรือพนักงานของโรงแรม โดยร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อการพัฒนาสินค้าหรือบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า เป็นการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ช่วยเสริมสร้างความผูกพันและเกิดความรักภักดีของลูกค้าต่อโรงแรม หากองค์กรสามารถสร้างบรรยากาศที่อำนวยความสะดวกให้ลูกค้าบอกเล่าเรื่องราวและความคิดเห็นในมุมมองของผู้บริโภค และนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง องค์กรย่อมสามารถสร้างความไว้วางใจกับกลุ่มลูกค้า จะได้รับการยอมรับและไว้วางใจ จนพัฒนาไปสู่การสร้างความผูกพันของลูกค้าที่มีต่อองค์กร (ชุดิมา เกศดาญรัตน์, 2562)

ความผูกพัน (Commitment) หมายถึง การแสดงออกด้านความคิด อารมณ์ความรู้สึก ความต้องการด้านผลประโยชน์ และพฤติกรรมของลูกค้าที่มีต่อการเข้าใช้บริการ ส่งผลให้ลูกค้าเกิดพฤติกรรมซื้อซ้ำ เกิดจากความมั่นใจและเชื่อใจในโรงแรม พร้อมทั้งจะให้ความภักดีในตราสินค้า (Brodie, Hollebeek, Juric, & Ilic, 2011) จึงกล่าวได้ว่า ความไว้วางใจและความผูกพันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันและส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว อย่างไรก็ตาม Tajvidi, Wang, Hajli and Love (2017) กล่าวว่า ลูกค้าไม่ได้เป็นผู้ใช้บริการเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของผู้ให้บริการด้วย โดยลูกค้าสามารถรับรู้คุณค่าจากผลิตภัณฑ์หรือบริการมากขึ้นเช่นกัน แม้ว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการอาจมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน แต่การร่วมกันสร้างคุณค่าร่วมกันจากลูกค้าไม่สามารถสร้างให้เหมือนกันได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกัน ได้แก่ 1) กลวิธีการตลาดออนไลน์และออฟไลน์ คือ ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ และการดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ รางวัลที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารระหว่างบุคคล และข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาการสร้างคุณค่าร่วมกัน และการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและผู้บริหาร สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการทำการตลาดและปรับปรุง ส่งเสริม เพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุนทางสังคมของลูกค้า และเพื่อเพิ่มความผูกพันและความไว้วางใจ อันนำไปสู่ความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันของลูกค้าในระยะยาวต่อไป

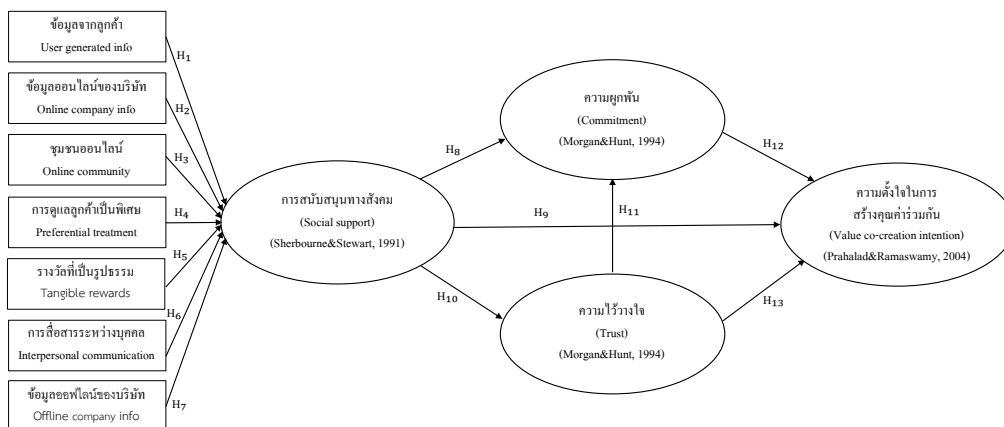
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกันของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

2. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร คือ ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ รางวัลที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารระหว่างบุคคลและข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท ซึ่งตัวแปรดังกล่าว ส่งผลต่อการสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นลักษณะของการพิจารณาประสบการณ์ที่เป็นจริงตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับความร่วมมือในการสร้างคุณค่าร่วมกัน และการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก (โรงแรมขนาดเล็ก คือ โรงแรมที่มีห้องพักเดี่ยวต่ำกว่า 30 ห้อง โรงแรมขนาดกลาง คือ โรงแรมที่มีห้องพักมากกว่า 30 ห้องไม่เกิน 100 ห้อง)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) (Creswell, 2003) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกผู้ประกอบการและผู้ให้บริการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความร่วมมือในการสร้างคุณค่าร่วมกัน โดยใช้วิธีของ Glaser and Strauss (1967) ที่แนะนำให้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันให้หลากหลาย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในผลการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ที่จะให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารงาน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม โรงแรมละ 1 คน 2) กลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการตลาดของโรงแรม โรงแรมละ 1 คน และ 3) กลุ่มพนักงาน หรือบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานให้บริการลูกค้าที่ใช้บริการในโรงแรม โรงแรมละ 3 คน โดยผู้วิจัยสำรวจข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และหุตุกระบวนการสำรวจ เมื่อข้อมูลอิ่มตัว จากนั้นจึงเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลคนแรกแนะนำบุคคลที่ควรจะสัมภาษณ์ต่อไป (Glaser and Strauss, 1967) สำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการ เป็นลูกค้าผู้ใช้บริการโรงแรม จำนวน 10 คน โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องมีประสบการณ์เข้าพักที่โรงแรมมาก่อนอย่างน้อย 2 ครั้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักในการวิจัย คือ ผู้วิจัย โดยผู้วิจัยมีประสบการณ์ทำงานในธุรกิจโรงแรมมากกว่า 10 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) โดยใช้แบบแนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จำแนกเป็นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ (Experience) ความคิดเห็น (Opinion) ความรู้สึก (Feeling) ความรู้ (Knowledge) ประสาทสัมผัส (Sensory) และพื้นหลังของผู้ให้ข้อมูล (Background of the key informants) อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ และสมุดบันทึกสำหรับการนัดหมายและการเตือนความทรงจำ เป็นต้น

4. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา หนังสือเลขที่ IRB4-119/2564 โดยผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและประโยชน์ที่รับของการวิจัย รวมทั้งสิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการปฏิเสธ หรือถอนตัวจากการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้ตลอดเวลา การนำเสนอผลการวิจัย เป็นการนำเสนอในภาพรวม โดยไม่ใส่ชื่อผู้ให้ข้อมูลและนำผลการวิจัยไปใช้ในงานวิชาการเท่านั้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) ตามแนวคำถามสัมภาษณ์และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงสนทนา เพื่อให้มั่นใจว่า สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกบันทึกโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยจะถอดเทปและดำเนินการถอดความ (Transcription) ด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจและจับประเด็นสำคัญได้อย่างถูกต้อง การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที เพื่อครอบคลุมเวลาของผู้ให้ข้อมูลน้อยที่สุด

การสังเกตการณ์การสนทนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่เก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมกับสังเกตการณ์ผู้ให้ข้อมูลขณะสัมภาษณ์ร่วมด้วย โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยคอยบันทึกภาพ และร่วมสังเกตการณ์ไปพร้อมกับผู้วิจัย โดยสังเกตบรรยากาศของการสนทนาและปฏิกิริยาของนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งมีการจัดบันทึกภาคสนามทุกครั้ง

การสัมภาษณ์ จะดำเนินการไปจนกระทั่งผู้วิจัยได้ข้อมูลอิ่มตัว (Saturation data) โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 3 เดือน ระหว่างวันที่ 30 เมษายน ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2564

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ถอดเทปคำต่อคำร่วมกับบันทึกภาคสนาม โดยการอ่านข้อมูล แจกแจงเนื้อหา

และจับประเด็นข้อค้นพบ โดยจับประเด็น วลี คำสำคัญ หรือกลุ่มคำที่มีความหมาย จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูล (Categories) โดยการตีความหมาย แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความหมายคล้ายกัน ทำการเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป (Proposition) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ให้สามารถบรรยายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาได้ โดยสรุปประเด็นสำคัญเป็น 3 ส่วน คือ 1) ประเด็นเกี่ยวกับภาพรวม สภาพปัญหาและอุปสรรคในการร่วมกันสร้างคุณค่า 2) ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจ และ 3) ประเด็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะหลังจากได้ข้อสรุปแล้ว จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลสรุปกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่าน เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้อง หรือปรับข้อมูลให้ถูกต้องตรงตามสภาพการณ์จริง ก่อนสร้างข้อสรุปในครั้งสุดท้าย

7. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation technique) ของ สุธงศ์ จันทวานิช (2553) เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสำคัญของการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูล และพิจารณาจากแหล่งบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่า มีความถูกต้องกันหรือไม่

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยแบ่งกันอ่านข้อมูล จับประเด็นและข้อค้นพบ แล้วจึงนำมาจัดกลุ่มจนได้ข้อสรุปร่วมกัน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยว่า เป็นจริง และมีความเป็นไปได้ตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเป็นข้อมูลที่ไม่ได้วิเคราะห์และตีความจากประสบการณ์หรืออคติของผู้วิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกัน และส่วนที่ 2 การสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกัน

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม เป็นเพศหญิง อายุ 35 ปีขึ้นไป และเพศชาย อายุ 40 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ดำรงตำแหน่งเจ้าของโรงแรมที่ดำเนินการจัดการโรงแรมด้วยตนเอง ผู้บริหารในตำแหน่ง Director of marketing communications และหุ้นส่วน ซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งดังกล่าว 3-15 ปี ในสถานประกอบการโรงแรมขนาดเล็กและขนาดกลางที่ดำเนินการตั้งแต่ 3-10 ปี 2) บุคลากรในธุรกิจโรงแรม เป็นเพศหญิง อายุ 32 ปีขึ้นไป และเพศชาย อายุ 33 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งบุคลากร/ พนักงานโรงแรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่ดำเนินการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และ 3) ลูกค้าผู้ใช้บริการโรงแรม เป็นเพศหญิงอายุ 28-45 ปี และเพศชาย อายุ 33-58 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกรและทันตแพทย์ มีรายได้เฉลี่ย 30,001 บาท ขึ้นไป จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาโท โดยสถานที่ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ โรงแรมขนาดเล็กและขนาดกลาง

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกันว่า เกิดจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการโรงแรม โดยเฉพาะ

ปัญหาการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและโรงแรม ที่เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างมูลค่าร่วมกันระหว่างธุรกิจและลูกค้า กล่าวคือ โรงแรมต้องเตรียมความพร้อมในการให้บริการโดยคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัย เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อลดความแออัด และจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ลูกค้ารู้สึกปลอดภัย ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญอีกประการ คือ พนักงานมีทักษะในการให้บริการและเทคโนโลยีในระดับต่ำ ส่งผลให้คุณภาพการบริการลดลง โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและการลงทะเบียนของลูกค้าซึ่งปัจจุบัน ต้องใช้ระบบการสื่อสารทางไกลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจองห้องพัก แจ้งข่าวสารและโปรโมชั่น หากระบบไม่มีคุณภาพ จะทำให้ลูกค้าเข้าใจเงื่อนไข สิทธิประโยชน์และข้อตกลงต่าง ๆ คลาดเคลื่อน อีกทั้งเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการต้องมีขั้นตอนเพิ่มขึ้น ทำให้การบริการล่าช้าและไม่เกิดคุณภาพการบริการ

ส่วนที่ 2 การสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือในการสร้างคุณค่าร่วมกัน และการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรม จำแนกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1) วิธีการทางการตลาดในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว และ 2) ปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1. วิธีการทางการตลาดในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวว่า ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการบริการที่ดี ถือเป็นหัวใจของการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของโรงแรม ทั้งในมุมมองของผู้บริหาร พนักงานและลูกค้า ซึ่งเกิดจากการพัฒนาพนักงานให้มีการบริการแบบเป็นมิตร (Service mind) พร้อมให้บริการตลอดเวลา คำนึงถึงความปลอดภัยของลูกค้าเป็นอันดับแรก สามารถให้บริการได้ตรงต่อความต้องการ หรือเกินกว่าความคาดหวัง เพื่อสร้างความประทับใจ รวมถึงเข้าใจรูปแบบและกระบวนการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งการออกแบบห้องพักและบรรยากาศของโรงแรม ที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า มีความหลากหลาย เหมาะแก่การพักผ่อน ปลอดภัย

สำหรับกลยุทธ์ราคาและโปรโมชั่นเพื่อจูงใจลูกค้า ต้องมีหลายรูปแบบให้เลือกและเหมาะสมกับช่วงเวลาพิเศษของลูกค้าแต่ละคน สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การสร้างข้อเสนอที่จูงใจและการสื่อสารข้อเสนอที่มีคุณภาพถึงลูกค้า โดยมีกิจกรรมในสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การคอมเมนต์บอกต่อความรู้สึที่ดี ๆ ระหว่างกันและกัน บัตรเครดิตสะสมแต้มและรหัสส่วนลด ร่วมกับการแจกรางวัล เช่น ราคาส่วนลดห้องพักหรืออาหาร ฯลฯ ส่วนการสื่อสารข้อเสนอที่มีคุณภาพถึงลูกค้า สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ช่วงเวลาของพฤติกรรมลูกค้าและรูปแบบการสื่อสารที่แสดงออกถึงความจริงใจ ต้องมีการจัดการร่วมกัน จึงส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า โดยสื่อสารผ่านช่องทางทางการสื่อสารทางการตลาดที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และพัฒนาพนักงานบริการในโรงแรม ให้สามารถแนะนำการขายให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจ

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจโรงแรมว่า เป็นปัจจัยที่มาจากกลวิธีทางการตลาดออนไลน์ (Online marketing

tactics) และกลวิธีทางการตลาดออฟไลน์ (Offline marketing tactics) ช่วยสร้างการสนับสนุนทางสังคม (Social support) ความผูกพัน (Commitment) และความไว้วางใจ (Trust) ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลจากลูกค้า (User generated info) การอ่านรีวิวประสบการณ์การเข้าพักบรรยากาศและวิวที่สวยงามของผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่รู้จักใกล้ชิด ที่ถูกบอกต่อบนอินเทอร์เน็ต ถือเป็นแหล่งข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อการจองและเข้าพักโรงแรม เกิดการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและสมาชิกในครอบครัว ที่มีความสนใจบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

2.2 ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท (Online company info) เป็นข้อมูลสารสนเทศของบริษัทที่มีบนเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เนื่องจากสามารถจัดการกิจกรรมโปรโมชั่น ข้อมูลที่เป็นข้อความและรูปภาพ รวมถึงการสื่อสารระหว่างโรงแรมกับลูกค้าได้อย่างน่าเชื่อถือ

2.3 ชุมชนออนไลน์ (Online community) เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการโรงแรมผ่านการบอกต่อความคิดเห็นจากลูกค้าที่เคยใช้บริการ เป็นช่องทางที่สะท้อนความต้องการของลูกค้าและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงแรมที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยผู้บริหารต้องจัดพนักงานวิเคราะห์ชุมชนออนไลน์ เนื่องจากช่องทางนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อโรงแรมได้อย่างรวดเร็ว

2.4 การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ (Preferential treatment) รูปแบบของธุรกิจที่มีกิจกรรมการบริการเป็นหัวใจหลัก พนักงานจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ลูกค้าเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการที่ดี พร้อมให้บริการเมื่อลูกค้าร้องขอ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

2.5 รางวัลที่เป็นรูปธรรม (Tangible rewards) โรงแรมต้องจัดรางวัลผ่านกระบวนการทางการตลาด โดยแต่ละช่วงเวลามีการบันทึกข้อมูลของลูกค้าไว้ รวมทั้งการแจกส่วนลดที่ลูกค้าสามารถมีส่วนร่วมและแลกรางวัล ซึ่งจะส่งผลให้มีการกลับมาใช้บริการซ้ำ ส่งผลต่อความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจโรงแรม และการจดจำแบรนด์ของโรงแรม

2.6 การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication) เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ลูกค้ารู้สึกเป็นคนพิเศษเสมอเมื่อได้รับการบริการ โดยเฉพาะเมื่อได้รับการต้อนรับ ทักทายอย่างเป็นมิตรจากพนักงาน และจะเกิดผลมากขึ้น เมื่อการติดต่อสื่อสารข้อมูลได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

2.7 ข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท (Offline company info) สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ ฯลฯ การโทรสอบถามข้อมูลจากโรงแรม ได้รับความนิยมน้อยลงตามพฤติกรรมของลูกค้า ทำให้โรงแรมต้องพยายามสื่อสารข้อมูลเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ดี การสอบถามพนักงานของโรงแรม ยังเป็นปัจจัยพิจารณาก่อนตัดสินใจใช้บริการ ดังนั้น โรงแรมต้องพัฒนาพนักงานให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับบริการและโปรโมชั่นต่าง ๆ ของโรงแรม และพร้อมเสนอขายได้ทันที

2.8 การสนับสนุนทางสังคม (Social support) ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ วิธีการตลาดออฟไลน์ การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ การแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วการจูงใจรางวัลที่เป็นรูปธรรมและการสื่อสารระหว่างบุคคล ส่งผลให้ลูกค้ามีการสนับสนุนทางสังคมโดยการแนะนำและบอกต่อในรูปแบบต่าง ๆ

2.9 ความผูกพัน (Commitment) จากวิธีการตลาดออนไลน์และออฟไลน์ ทำให้เกิดการสนับสนุนทางสังคม ที่ส่งผลให้เกิดความผูกพันเชิงทัศนคติกับโรงแรม โดยลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการใช้บริการโรงแรม อยากมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงบริการให้กับพนักงาน และพร้อมแบ่งปันประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับบริการสู่สังคม

2.10 ความไว้วางใจ (Trust) จากวิถีทางการตลาดออนไลน์และออฟไลน์ ทำให้เกิดการสนับสนุนทางสังคม ทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกไว้วางใจและเชื่อมั่นว่า โรงแรมจะมอบการบริการที่ดีให้กับลูกค้าอยู่เสมอ

สรุปผลการวิจัย

อุปสรรคสำคัญในการสร้างคุณค่าร่วมกัน เกิดจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการโรงแรม ทั้งการติดต่อสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและโรงแรม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างธุรกิจและลูกค้า โดยปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจโรงแรม ประกอบด้วย ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ รางวัลที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารระหว่างบุคคล ข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท การสนับสนุนทางสังคม ความผูกพัน และความไว้วางใจ ช่วยสร้างการสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันและความไว้วางใจ นำไปสู่ความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

อภิปรายผล

ผลการศึกษานี้ สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างคุณค่าร่วมกัน เกิดจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการโรงแรม ทั้งการติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและโรงแรม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างธุรกิจและลูกค้า ดังที่ Gallen (2020) กล่าวว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้รับผลกระทบจากความไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่อาศัยมนุษย์หรือลูกค้า มีการบริการ เกิดการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ประกอบการ พนักงานและลูกค้า ดังนั้น การสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวของลูกค้าและผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ดังข้อค้นพบของผู้วิจัยที่ระบุว่า ปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันกับธุรกิจโรงแรม ประกอบด้วย ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ รางวัลที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารระหว่างบุคคล ข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท การสนับสนุนทางสังคม ความผูกพัน และความไว้วางใจ ช่วยสร้างการสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันและความไว้วางใจ นำไปสู่ความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันในธุรกิจบริการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาวิก นำเสียง (2556) ปภาณิน ทับเทพ (2555) กฤตภัก แบนถนอม และถวัลย์ เนียมทรัพย์ (2557) และวิณา สุวรรณนาบุรณ์ (2557) ที่ศึกษาความสอดคล้องของแนวคิดทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ของนักวิชาการต่างประเทศ โดยพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ของลูกค้า ความผูกพันและความเต็มใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในด้านบวก และการให้ความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสร้างคุณค่าร่วมกันของโรงแรม จะสามารถออกแบบรูปแบบการให้บริการที่ตอบโจทย์ลูกค้าได้ โดยผู้ประกอบการต้องเข้าใจลูกค้าอย่างลึกซึ้งและสร้างคุณค่าร่วมกัน เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมและให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสื่อสารที่ช่วยให้องค์กรและลูกค้าสื่อสารกันได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เป็นช่องทางในการบริหารความสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อความผูกพัน ความไว้วางใจ ทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกับธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงแรมควรจัดการพื้นที่ กิจกรรมและบริการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว ด้วยการพัฒนาสินค้า หรือบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า เป็นการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ช่วยเสริมสร้างความผูกพันและเกิดความจงรักภักดีของลูกค้าต่อโรงแรม เช่น การลดค่าห้องพักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไทย การจัดส่วนลดโปรโมชั่นประจำเดือน เป็นต้น ถือเป็นการสร้างบรรยากาศที่อำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าบอกเล่าเรื่องราวและความคิดเห็นในมุมมองของผู้บริโภค และนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

1.2 ข้อมูลจากลูกค้า ข้อมูลออนไลน์ของบริษัท ชุมชนออนไลน์ การดูแลลูกค้าเป็นพิเศษ รางวัลที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารระหว่างบุคคล และข้อมูลออฟไลน์ของบริษัท เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการโรงแรม ที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการทำการตลาดและปรับปรุง ส่งเสริม เพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุนทางสังคมของลูกค้า เพิ่มความผูกพันและความไว้วางใจ อันนำไปสู่ความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว

1.3 การบริหารจัดการและวิถีทางตลาดในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ จำเป็นต้องดำเนินการทั้ง 2 อย่างควบคู่กัน เพื่อให้การทำธุรกิจเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เช่น มุ่งเน้นการตลาดออนไลน์อย่างเดียว โดยลืมนำลูกค้ากลุ่มเดียวกันนี้ อาจจะติดต่อธุรกิจผ่านทางพนักงานด้วย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการบริการที่ประทับใจ ทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจเพิ่มขึ้น

1.4 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญการฝึกอบรมให้ทักษะการบริการที่ดีด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีแก่พนักงาน เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการตลาดและการบริการที่ตอบสนองลูกค้าได้สอดคล้องกับความต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการสร้างคุณค่าร่วมกันในธุรกิจบริการ อิทธิพลจากความผูกพัน ความไว้วางใจ การสนับสนุนทางสังคมและกลวิธีทางการตลาด เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางและระดับของความสัมพันธ์ที่ชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์และรูปแบบการให้บริการของธุรกิจโรงแรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤตภัค แป้นถนอม และถวัลย์ เนียมทรัพย์. (2557). อิทธิพลของคุณลักษณะงาน การสนับสนุนทางสังคม และการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(1), 194-207.
- ชุตินา เกศดาสุรัตน์. (2562). การสร้างคุณค่าร่วมกันและกลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์บนสื่อสังคมออนไลน์. *BU Academic Review*, 18(1), 132-147.
- นาวิก นำเสียง. (2560). *การตลาดผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642271>
- ปภาณิน ทับเทพ. (2555). *อิทธิพลของการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อมูลค่าความสัมพันธ์ของบริษัทกับลูกค้า กรณีศึกษาธุรกิจร้านกาแฟ* [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วีณา สุวรรณนาบุญ. (2557). *คุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม คุณภาพการให้บริการ อิเล็กทรอนิกส์และสื่อกลางด้านสารสนเทศของบุคคลที่สามที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่าน เฟซบุ๊ก (F-commerce) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [ปริญญาบริหารธุรกิจ มหบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุธา พงศ์ถาวรปัญญา. (2561). การสร้างสรรค์คุณค่าร่วมระหว่างลูกค้ากับธุรกิจสู่ความผูกพันของลูกค้า. *วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 153-167.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สถิติการท่องเที่ยวและกีฬา*. เข้าถึงได้จาก http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspxbusiness/sme/knowledge/img/restaurant_covid/restaurant_covid.pdf
- Aarikka-Stenroos, L., & Jaakkola, E. (2012). Value co-creation in knowledge intensive business service: A dyadic perspective on the joint problem solving process. *Industrial Marketing Management*, 41, 15-26.
- Brodie, R. J., Hollebeek, L. D., Juric, B., & Ilic, A. (2011). Customer engagement: Conceptual domain, fundamental propositions, and implications for research. *Journal of Service Research*, 17(3), 1-20.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage.
- Gallen, S. A. (2020). *The response of tourism businesses vis-à-vis the economic ramifications of SARS-CoV-2*. <https://www.aiest.org/news/>
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago, IL: Aldine.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy. *Harvard Business Review*, 76(4), 97-105.
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2004). *The future of competition: Co-creating unique value with customers*. Boston: Harvard Business Review Press.

การดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ Marketing 4.0 Administration of Dietary Supplement and Beverage Business for Elderly Consumers

เอริสา ยุติธรรมดำรง^{1*}, สุริยวิภา ไชยพันธุ์², เบญจวรรณ ลีเจริญ³
Arisa Yutidhammadamrong^{1*}, Suriwipa Chaiyapan², Benjawan Leecharoen³

^{1,2,3} สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
^{1,2,3} Business Administration, Graduate School, Rattana Bundit University

*Corresponding email: arisayuth12@gmail.com

Received: 1 June 2022; Revised: 27 June 2022; Accepted: 28 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ และพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ 2) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ 3) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ และ 4) เพื่อกำหนดตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,387 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ 2) ส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ 3) กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ และ 4) ตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ มีค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) เท่ากับ 1.320, มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.993, มีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 0.998, มีค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.016 จึงสรุปได้ว่า ตัวแบบสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : การตลาด 4.0, ธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ, ผู้บริโภคสูงอายุ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the correlation between demographics attributes and purchase decision process in the marketing 4.0 context of elderly consumers, the correlation between demographics attributes and dietary supplement and beverage product's purchasing behavior, 2) study the correlation between marketing mix factors and purchase decision process in marketing 4.0 context of elderly consumers, 3) study the correlation between purchase decision process in marketing 4.0 context of elderly consumers and dietary supplement and beverage product's purchasing behavior, and 4) determine structural equation model of marketing 4.0 guidelines of dietary supplement and beverage business for elderly consumers. The research samples consisted of 1,387 elderly consumers in Bangkok that buy or eat dietary supplements and beverages for 3 months. The tools used in the research was questionnaires. The data were analyzed by using descriptive statistics and a structural equation model (SEM).

The results indicated that 1) demographics attributes had a relationship with the purchase decision process in marketing 4.0 context of elderly consumers, and dietary supplement and beverage product's purchasing behavior, 2) marketing mix factors, products, price, place, promotion, physical environment, and the process had a relationship with the purchase decision process in marketing 4.0 context of elderly consumers, 3) purchase decision process in marketing 4.0 context had a relationship with dietary supplement and beverage product's purchasing behavior, and 4) the structural equation model of marketing 4.0 guidelines of dietary supplement and beverage business for elderly consumers had a relative chi-square = 1.320, had a goodness of fit index = 0.993, had a comparative fit index = 0.998, and had a root mean square error of approximation index = 0.016. Indicated that this structural equation model was valid and well fitted with the empirical data.

Keywords : Marketing 4.0, Dietary Supplement and Beverage Business, Elderly Consumers

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังสามารถพบปะสังสรรค์ ช่วยเหลือสังคม หรือสามารถออกจากบ้านมาจับจ่ายซื้อของหรือเดินเหินเองได้ สำหรับพฤติกรรมการใช้จ่าย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินไปกับเรื่องสุขภาพ เช่น การรักษาสุขภาพเมื่อเจ็บป่วย การซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ การซื้อทัวร์ท่องเที่ยว โดยเฉพาะทัวร์ไหว้พระ การทำบุญ การจัดเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น ทำให้คาดการณ์ได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะกลายมาเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีบทบาทสำคัญสำหรับธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพในอนาคต ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจควรตระหนักและเริ่มปรับตัวเพื่อให้สินค้าและบริการสามารถตอบสนองความต้องการซื้อของกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561)

ข้อมูลจากศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร (Food Intelligent Center : FIC) พบว่า ตลาดอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่มีการเติบโตรวดเร็วกว่าที่เสริมและเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ (Functional Food) ซึ่งในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่ากว่า 51,252.2 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.9 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563 และคาดว่าในปี พ.ศ. 2565 จะมีมูลค่าตลาดสูงกว่า 53,295.4 ล้านบาท เพราะผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในเชิงป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเองเนื่องจากมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคสูงอายุ ซึ่งมีความต้องการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพแบบฟังก์ชันนัล (Functional) โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของวิตามินและแร่ธาตุที่เพิ่มภูมิคุ้มกัน อาทิ วิตามินซี วิตามินดี วิตามินบี 6 รวมถึงพืชผักและสมุนไพรที่ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันจากธรรมชาติ เช่น ขิง ขาเขียว โสม เป็นต้น (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564)

ขณะที่บริบทการตลาด 4.0 จะเติบโตตามการค้าออนไลน์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตบนเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เช่น การสร้างหน้าร้านเสมือนในเพจเฟซบุ๊ก (Page Facebook) เพื่อหาข้อมูลผลิตภัณฑ์หรือศึกษาข้อมูลจากการแบ่งปันประสบการณ์การบริโภคจากผู้ใช้งานจริง แล้วเดินทางมาซื้อที่ร้านค้าปลีกที่จัดจำหน่ายอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายยาทั่วไป ร้านเซนส์โตร์ เช่น วัตสัน (Watsons), บูทส์ (Boots) รวมถึงการสั่งซื้อสินค้าผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือซื้อแบบออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันพบว่ามีมากขึ้น เพราะมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลายขึ้น เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต กระเป๋าเงินออนไลน์ (E-wallet) และการชำระเงินเมื่อได้รับสินค้า (Cash on delivery) ซึ่งปัจจุบันมีธุรกิจด้านฟินเทค (Fintech Business) และการชำระเงินผ่านระบบเทคโนโลยี ตามพฤติกรรมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เข้ามาสนับสนุน ที่ล้วนเป็นกุญแจสำคัญของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ แม้ผู้บริโภคสูงอายุไม่สะดวกในการเดินทางเข้ามาเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าต่าง ๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตบนเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เพื่อหาข้อมูลทุกอย่าง แต่ไม่พูด ไม่โพสต์ ไม่บอกว่ายากได้อย่างไรหรือต้องการอะไร ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจประสบปัญหาของการรับรู้ได้ว่าแท้จริงแล้วคนกลุ่มนี้มีจำนวนที่แน่นอนเท่าไร มีกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการอย่างไร เป็นต้น ส่งผลต่อเนื่องให้การดำเนินการทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความถี่ในการซื้อ เพราะผู้ประกอบการมีข้อมูลกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในบริบทการตลาด 4.0 ค่อนข้างน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหา ดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Products) พบปัญหาการรับรู้จุดเด่นผลิตภัณฑ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ เนื่องจากในบริบทการตลาด 4.0 มีข้อมูลและสารสนเทศจำนวนมากไหลไปสู่มือผู้บริโภค 2) ด้านราคา (Price) พบปัญหาที่ส่วนใหญ่ใช้ข้อจำกัดของรายได้มาเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อ 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบปัญหาของการมีร้านค้าปลีกหลายประเภทในตลาด ซึ่งสินค้าของผู้ประกอบการหลายรายไม่สามารถเข้าไปจำหน่ายในร้านค้าปลีกเหล่านั้นได้ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายยาทั่วไป ร้านเซนส์โตร์ (Chain Store) เป็นต้น 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) พบปัญหาจากความต้องการของผู้บริโภคสูงอายุที่มักเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เร็วและตลอดเวลาตามความคิดเห็นของลูกค้าและกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้การจูงใจลูกค้าให้คงใช้ตราสินค้าของผู้ประกอบการต่อไปโดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ยากขึ้น 5) ด้านบุคลากร (People) พบปัญหาของการสร้างความสัมพันธ์ในระยะ

ยาวกับลูกค้า เนื่องจากยังมีบางส่วนที่ลูกค้าเป็นผู้ตัดสินใจซื้อ 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Environment) พบปัญหาของการมีต้นทุนในการปรับเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพที่เป็นจุดสัมผัส (Touch Point/Contact Point) ในการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้ากลุ่มผู้สูงอายุ เช่น จุดที่นั่งพัก ห้องน้ำสำหรับรถเข็น ป้ายบอกราคาที่มีตัวหนังสือและตัวเลขขนาดใหญ่ หรือแม้แต่แสงสว่างและอุณหภูมิที่เหมาะสมเป็นต้น และ 7) ด้านกระบวนการขายและให้บริการ (Process) พบปัญหาการใช้เครื่องมือในการสื่อสารที่ทำให้ผู้บริโภคง่ายจดจำภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของตราร้านค้า เป็นต้น (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2561)

จากบริบทการตลาด 4.0 และปัญหาการใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความถี่ในการซื้อ เพราะผู้ประกอบการมีข้อมูลกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในบริบทการตลาด 4.0 ค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย การดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ สามารถปรับตัวได้ด้วยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ในบริบทการตลาด 4.0 ให้สามารถรองรับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสูงอายุ ในบริบทการตลาด 4.0 ได้ต่อไป โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีช่องทางการจัดจำหน่ายประเภทร้านค้าปลีกที่จัดจำหน่ายอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพจำนวนมาก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ และพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ
3. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ
4. เพื่อกำหนดตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ
2. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ
3. ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการขายและให้บริการ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ
4. กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,020,917 คน (ที่มา : ข้อมูลตัวเลขสถิติประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2561, กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,400 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ค่า $Z = 2.58$ เมื่อความคลาดเคลื่อน (e) เป็นร้อยละ 4 จากนั้น ทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มและถูกสอบถามไว้ว่าต้องเป็นผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ซื้อหรือรับประทานอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพครั้งล่าสุดภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ และการศึกษา 2) ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการขายและให้บริการ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ 1) การดำเนินการทางการตลาด 4.0 ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนองกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ขั้นการรู้จัก ขั้นดึงดูดใจ ขั้นหาข้อมูล ขั้นซื้อ และขั้นการแนะนำ 2) พฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ ได้แก่ ซื้อครั้งแรกเพื่อทดลองใช้ ซื้อซ้ำครั้งแรก ซื้อซ้ำบ้างเป็นบางครั้ง ซื้อซ้ำค่อนข้างบ่อย และซื้อซ้ำบ่อย

3. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัย การดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ ครั้งนี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

3.1 เนื้อหาส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการขายและให้บริการ (Kotler, Kartajaya, & Setiawan, 2017) (Kotler, Keller, & Chernev, 2022)

3.2 เนื้อหาการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนองกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ขั้นการรู้จัก ขั้นดึงดูดใจ ขั้นหาข้อมูล ขั้นซื้อ และขั้นการแนะนำ (Kotler, Keller, & Chernev, 2022)

3.3 เนื้อหาพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ ได้แก่ ซื้อครั้งแรกเพื่อทดลองใช้ ซื้อซ้ำครั้งแรก ซื้อซ้ำบ้างเป็นบางครั้ง ซื้อซ้ำค่อนข้างบ่อย และซื้อซ้ำบ่อย (Kotler, Keller, & Chernev, 2022)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 5 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรอง โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 1 ข้อ 2) ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 4 ข้อ 3) ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.881 4) ส่วนที่ 4 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.912 และ 5) ส่วนที่ 5 ข้อมูลกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.828

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลงานภาคสนามด้วยแบบสอบถามกับผู้สูงอายุ ที่ซื้อหรือรับประทานอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพครั้งล่าสุดภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกมีอายุระหว่าง 60 ปี – 65 ปี ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนเขตละ 14 คน และกลุ่มที่ 2 อายุตั้งแต่ 66 ปี ขึ้นไป ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนเขตละ 14 คน รวมเป็นจำนวนเขตละ 28 คน เพื่อมิให้เกิดการกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,400 คน

5.2 เมื่อรับแบบสอบถามมาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกรายการ เพื่อที่จะได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ทำการตรวจสอบความเบ้ (Skewness) (หาก < 3 แสดงว่าสมมาตร) และการตรวจสอบภาวะยอกตมน (Kurtosis) (หาก < 7 แสดงว่าโด่งปกติ) (Kline, 2011) เพื่อเลือกใช้การแจกแจงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบอกแนวโน้มของค่าของข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริโภคสูงอายุในประเด็นของส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 และพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพ

6.2 ทำการวิเคราะห์ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุจากค่าการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งต้องมีค่าไม่เกิน 1 และค่าองค์ประกอบความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) ซึ่งต้องมีค่าไม่เกิน 10 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2019) แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว มีค่าไม่สูงมาก และไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

6.3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ระดับ 0.01 และใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equations Modeling – SEM) เพื่อจัดทำเป็นแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ซึ่งเป็นการดำเนินการของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ เพื่อตอบสนองกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้สูงอายุ ที่เป็นผลมาจากคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

6.4 ตรวจสอบค่าความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของแบบสมการโครงสร้าง ด้วยสถิติทดสอบ Chi-Square ซึ่งต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตรวจสอบด้วยค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df)

ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) ซึ่งต้องมากกว่า 0.90 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) ซึ่งต้องมากกว่า 0.90 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) ซึ่งต้องน้อยกว่า 0.05 และถ้าเข้าใกล้ 0 ยิ่งดี

ผลการวิจัย

1. การแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบการแจกแจงความเบ้ และการตรวจสอบภาวะยอดมน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบการแจกแจงความเบ้ และการตรวจสอบภาวะยอดมน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Skewness		Kurtosis	
			Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (P1)						
คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (PA)	3.85	0.88	0.023	0.070	-0.487	0.139
จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ (PF)	4.00	0.91	-0.078	0.070	-0.824	0.139
ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ (PB)	3.84	0.89	0.066	0.070	-0.582	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา (P2)						
ราคาสินค้ากับความเหมาะสมกับคุณภาพ (PQ)	3.69	0.99	-0.085	0.070	-0.951	0.139
ราคาสินค้ากับความเหมาะสมของปริมาณที่บรรจุ (PPQ)	3.84	0.96	-0.296	0.070	-0.805	0.139
ราคาสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับราคาของยี่ห้ออื่น ๆ (PC)	3.83	0.94	-0.346	0.070	-0.666	0.139
ราคาสินค้ากับความคงที่ของราคา (FP)	3.84	0.88	-0.262	0.070	-0.935	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P3)						
ร้านสะดวกซื้อ (CoS)	3.94	0.92	-0.224	0.070	-0.813	0.139
ร้านไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hyp)	3.91	0.91	-0.293	0.070	-0.569	0.139
ซูเปอร์มาร์เก็ต (Sup)	3.91	0.87	-0.453	0.070	0.314	0.139
ร้านเซนต์ริ์ (ChS)	3.92	0.87	-0.185	0.070	-0.469	0.139
ร้านขายยา (DS)	4.00	0.90	-0.529	0.070	-0.549	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด (P4)						
ข้อเสนอพิเศษด้านราคา (SPO)	3.85	0.88	0.118	0.070	-0.744	0.139

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Skewness		Kurtosis	
			Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
ข้อเสนอพิเศษด้านผลิตภัณฑ์ (PO)	3.83	0.91	0.071	0.070	-0.377	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร (P5)						
ความเอาใจใส่ในการให้บริการ (AS)	3.37	1.29	-0.318	0.070	-1.142	0.139
การสร้างความสัมพันธ์ (BI)	3.63	1.33	-0.512	0.070	-0.681	0.139
มนุษยสัมพันธ์ (HR)	3.74	1.39	-0.057	0.070	-0.927	0.139
บุคลิกภาพที่ดี (GP)	3.75	1.34	-0.113	0.070	-0.804	0.139
ความกระตือรือร้น (Enth)	3.53	1.30	0.095	0.070	-0.924	0.139
ทักษะในการสื่อสาร (CS)	3.61	1.32	-0.440	0.070	-0.643	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพ (P6)						
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพภายในร้านค้าปลีก (IE)	3.80	0.92	-0.610	0.070	0.231	0.139
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพภายนอกร้านค้าปลีก (EE)	3.84	0.92	-2.017	0.070	4.144	0.139
ส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการขายและการให้บริการ (P7)						
สื่อการออกอากาศ (Bro)	3.99	0.93	-0.556	0.070	0.097	0.139
สื่อสิ่งพิมพ์ (Pri)	3.95	0.87	-0.172	0.070	-0.451	0.139
สื่อกลางแจ้ง (Out)	4.04	0.88	-0.312	0.070	-0.386	0.139
สื่อดิจิทัล (DM)	3.95	0.93	-0.363	0.070	-0.065	0.139
กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0						
ขั้นการรู้จัก (Aw)	3.99	0.91	0.022	0.070	-0.549	0.139
ขั้นดึงดูดใจ (App)	3.93	0.91	-0.049	0.070	-0.689	0.139
ขั้นหาข้อมูล (Ask)	3.91	0.93	-0.091	0.070	-0.229	0.139
ขั้นซื้อ (Act)	3.92	0.92	-0.394	0.070	-0.264	0.139
ขั้นการแนะนำ (Adv)	3.95	0.66	-0.332	0.070	-0.668	0.139
พฤติกรรมกรซื้อ (Yb)	3.33	1.48	-0.391	0.070	-1.177	0.139

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่ของตัวแปรอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการขายและการให้บริการ (สื่อกลางแจ้ง) มีค่าสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$; $SD = .88$) รองลงมา ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (ร้านขายยา) ($\bar{X} = 4.00$; $SD = .90$) และตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.00$; $SD = .91$) (จุดเด่นของผลิตภัณฑ์) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการแจกแจงตัวแปรแต่ละตัว พบว่า การแจกแจงมีค่าความเบ้ (Skewness) อยู่ระหว่าง -2.017 ถึง 0.118 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3.0 ส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือมีการ

แจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย เช่นเดียวกับภาวะยอมน (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -1.177 ถึง 4.144 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 7.0 (Kline, 2011) สรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงไม่ผิดไปจากการแจกแจงปกติมากนัก จึงสามารถวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

2. การวิเคราะห์ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุจากค่าการยอมรับ (Tolerance) และค่าองค์ประกอบความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปร	ค่าการยอมรับ (Tolerance)	ค่าองค์ประกอบความแปรปรวน (VIF)
ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (P1)		
คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (PA)	0.328	3.052
จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ (PF)	0.523	1.913
ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ (PB)	0.299	3.349
ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา (P2)		
ราคาสินค้ากับความเหมาะสมกับคุณภาพ (PQ)	0.561	1.784
ราคาสินค้ากับความเหมาะสมของปริมาณที่บรรจุ (PPQ)	0.627	1.595
ราคาสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับราคาของยี่ห้ออื่น ๆ (PC)	0.649	1.541
ราคาสินค้ากับความคงที่ของราคา (FP)	0.581	1.722
ส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P3)		
ร้านสะดวกซื้อ (CoS)	0.390	2.561
ร้านไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hyp)	0.361	2.767
ซูเปอร์มาร์เก็ต (Sup)	0.362	2.759
ร้านเซนส์โตร์ (ChS)	0.407	2.455
ร้านขายยา (DS)	0.578	1.730
ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด (P4)		
ข้อเสนอพิเศษด้านราคา (SPO)	0.386	2.588
ข้อเสนอพิเศษด้านผลิตภัณฑ์ (PO)	0.560	1.786
ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร (P5)		
ความเอาใจใส่ในการให้บริการ (AS)	0.502	1.991
การสร้างความสัมพันธ์ (BI)	0.587	1.703
มนุษยสัมพันธ์ (HR)	0.554	1.804
บุคลิกภาพที่ดี (GP)	0.612	1.633
ความกระตือรือร้น (Enth)	0.581	1.721
ทักษะในการสื่อสาร (CS)	0.691	1.448

ตัวแปร	ค่าการยอมรับ (Tolerance)	ค่าองค์ประกอบ ความแปรปรวน (VIF)
ส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพ (P6)		
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพภายในร้านค้าปลีก (IE)	0.471	2.123
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพภายนอกร้านค้าปลีก (EE)	0.315	3.171
ส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการขายและการให้บริการ (P7)		
สื่อการออกอากาศ (Bro)	0.397	2.520
สื่อสิ่งพิมพ์ (Pri)	0.492	2.033
สื่อกลางแจ้ง (Out)	0.470	2.128
สื่อดิจิทัล (DM)	0.458	2.183

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุจากค่าการยอมรับ (Tolerance) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .299 - .691 ซึ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเป็นอิสระต่อกัน และค่าองค์ประกอบความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.448 - 3.349 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2019) แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าวมีค่าไม่สูงเกินความเป็นจริง และไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equations Modeling – SEM) แสดงดังตารางที่ 3 และแสดงดังภาพที่ 1

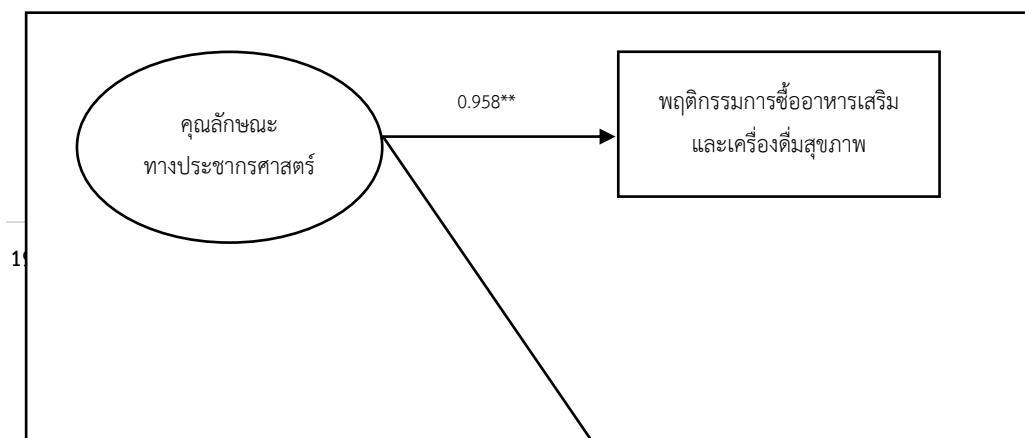
ตารางที่ 3 ค่าสถิติวิเคราะห์อิทธิพลเพื่อทดสอบสมมติฐานตัวแบบสุดท้ายสมการโครงสร้างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ และส่วนประสมทางการตลาด ในแต่ละด้าน

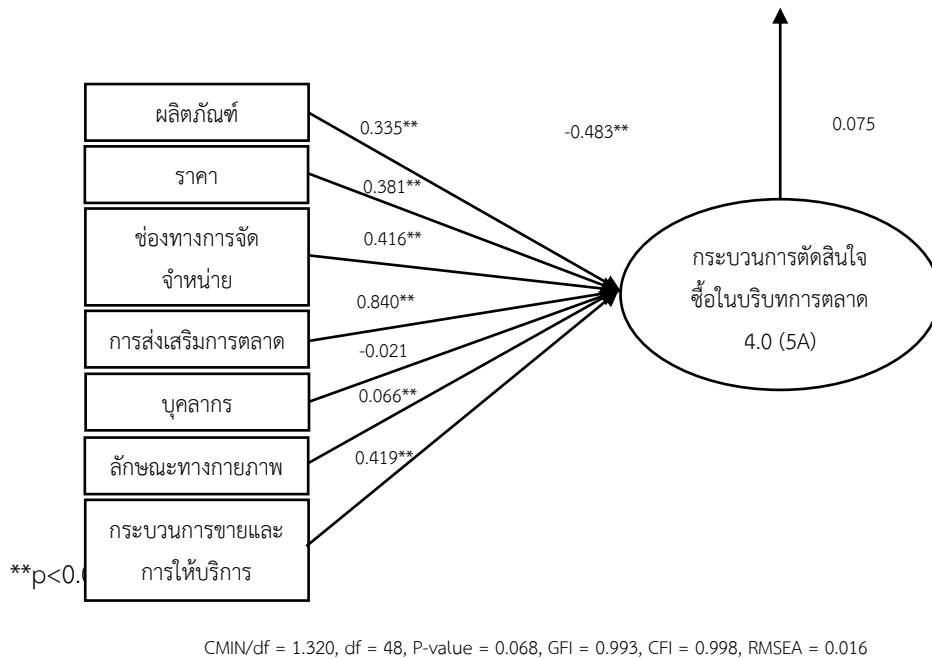
Hypothesis	Structural Path Relationship			p	estimate	C.R.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H ₁	5A	<---	Demographic	0.000	-0.483	-3.365**	ยอมรับ
H ₂	Yb	<---	Demographic	0.006	0.958	2.754**	ยอมรับ
H ₃	5A	<---	Product	0.000	0.335	11.450**	ยอมรับ
	5A	<---	Price	0.000	0.381	12.104**	ยอมรับ
	5A	<---	Place	0.000	0.416	16.615**	ยอมรับ
	5A	<---	Promotion	0.000	0.840	10.917**	ยอมรับ
	5A	<---	People	0.371	-0.021	-0.894	ปฏิเสธ
	5A	<---	Physical	0.001	0.066	3.217**	ยอมรับ
	5A	<---	Process	0.000	0.419	15.899**	ยอมรับ
H ₄	Yb	<---	5A	0.277	0.075	1.087	ปฏิเสธ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ($t = -3.365, p < 0.001$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ ของผู้บริโภคสูงอายุ ($t = 2.754, p < 0.001$) ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ($t = 11.450, p < 0.001$) ด้านราคา มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ($t = 12.104, p < 0.001$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ($t = 16.615, p < 0.001$) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ($t = 10.917, p < 0.001$) ด้านบุคลากร ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ($t = 3.217, p < 0.001$) ด้านกระบวนการขายและการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ($t = 15.899, p < 0.001$) และกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ

4. จัดทำเป็นตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบสมการโครงสร้างการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่ของตัวแปรอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนกรขายและการให้บริการ (สื่อกลางแจ้ง) มีค่าสูงสุด อาจเป็นเพราะสื่อกลางแจ้งเป็นสื่อที่ใช้สำหรับส่งข้อความที่มีสีสันสวยงาม ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการเปิดรับรู้ (Exposure) การตั้งใจรับรู้ (Attention) และการรับรู้แบบเลือกสรร (Selective Perception) ก่อให้เกิดการรับรู้สิ่งเร้าที่ผู้บริโภคสนใจ แล้วเกิดแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งจะตอบสนองตามความเชื่อส่วนบุคคลที่ชักจูงให้แสดงพฤติกรรมกรซื้อครั้งแรก (First Purchase) อาจแสดงออกโดยการซื้อเพื่อทดลองใช้ และพฤติกรรมกรซื้อซ้ำ (Repeat Purchase) ได้ตามมา ซึ่งถือเป็นตัวช่วยตัวหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารทางการตลาดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Gunawan (2015) ที่ศึกษาผลกระทบของแรงจูงใจ การรับรู้ และทัศนคติ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรซื้อของผู้บริโภค กรณีศึกษากรุงสุราบายา และกรุงจาการ์ตา ซึ่งพบว่า แรงจูงใจ การรับรู้ และทัศนคติ ส่งผลต่อพฤติกรรมกรซื้อของผู้บริโภค และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ณัฐพงษ์ ชุมภู และพรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2561) ที่ศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับและการบอกต่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งพบว่าพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพ

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนกรตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ของผู้บริโภคสูงอายุ และพฤติกรรมกรซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพ ซึ่งอาหารเสริมและเครื่องดื่มสุขภาพสำหรับผู้บริโภคสูงอายุปัจจุบันมีการแข่งขันกันด้านราคาที่สูง

มาก และยังมีประสิทธิภาพในการเสริมสุขภาพที่ไม่ต่างกันมาก ส่งผลให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการเลือกบริโภค และสามารถซื้อซ้ำเพื่อบริโภคได้ง่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ปรียาณัฐ เสริมศิลป์ และ วิมลพรรณ อาภาเวช (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเกี่ยวกับรูปร่างที่ได้รับการมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ซึ่งพบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเกี่ยวกับรูปร่างที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก อย. และ เพศ อายุ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับการใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญ 0.05

3. ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 อาจเพราะในบริบทการตลาด 4.0 ร่วมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) อาจส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อของผู้บริโภคที่มีความไวต่อการติดเชื้อดังเช่น ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในลักษณะของการใช้การสั่งซื้อผ่านทางแอปพลิเคชันในช่องทางออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือ ประกอบกับการมีบริการขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว มีรูปแบบการเก็บเงินค่าสินค้าปลายทาง และการพูดคุยกับพนักงานขายทางโทรศัพท์ หรือในช่องทางสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น ในไลน์ ในเฟซบุ๊ก เป็นต้น จึงอาจส่งผลให้ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร ซึ่งเป็นบุคคลในร้านค้าปลีก ซึ่งทำหน้าที่ให้ผลิตภัณฑ์และกรรมสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ถูกเปลี่ยนมือไปยังลูกค้า ทำให้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เกิดความคลาดเคลื่อนไปได้บ้าง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วุฒิภัทร บุญญะถาวรชัย และยอดมณี เทพานนท์ (2563) ที่ศึกษาทัศนคติและการบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า ขั้นตอนการติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวก การที่พนักงานขายสามารถอธิบายให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ปัญหาของผู้สูงอายุ รวมถึงขั้นตอนในการได้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมในการบริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ในขั้นดึงดูดใจ (A2) โดยผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จะรู้สึกชื่นชอบผลิตภัณฑ์จากประสบการณ์ตรงที่ได้พบเห็นหรือคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มชุมชนเสมือน หรือบุคคลที่เคารพนับถือ หรือสมาชิกในครอบครัว ที่บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรทำตลาดอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพโดยอาจจัดกิจกรรมการตลาดแบบครอบครัวร่วมกับการให้ทดลองบริโภคผลิตภัณฑ์หรือใช้ตัวแทนผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในระดับครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อสร้างให้เกิดบุคลิกภาพของผลิตภัณฑ์ควบคู่กับการปรับทัศนคติของผู้บริโภคตามบุคลิกของบุคคลที่ผู้บริโภคชื่นชอบต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ในขั้นหาข้อมูล (A3) โดยผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น กลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายทางสังคมของผู้บริโภค ในอินสตาแกรม (Instagram) ในเฟซบุ๊ก (Facebook) และในไลน์ (Line) โดยจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ ลักษณะทางกายภาพร้านค้าปลีก และข้อมูลการซื้อผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรนำเครื่องมือทางการตลาดทางการตลาด 4.0 เข้ามาเติมเต็มการแสวงหาข้อมูล ทั้งในเชิงรุกด้วยการเพิ่ม

ความถี่ในการสร้างการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ และคุณลักษณะของร้านค้าปลีกที่วางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีความมั่นใจก่อนการซื้ออาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทการตลาด 4.0 ในชั้นหาข้อมูล(A3) โดยผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จะค้นข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ ซึ่งเป็นผลจากทัศนคติของบุคคลที่ผู้บริโภคชื่นชอบ ทำให้ผู้บริโภคมีเหตุผลในการค้นข้อมูลผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพเพิ่มเติม เกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ หรือเกี่ยวกับคุณภาพของร้านค้าปลีก ดังนั้น ผู้ประกอบการควรออกแบบเนื้อหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้การค้นหาข้อมูลสามารถกระทำได้ง่าย ร่วมกับสร้างเนื้อหาการมีช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพที่มีความสะดวกสบายร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ สำหรับผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์การตลาดด้วยตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0 ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถจัดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจซื้อที่เหมาะสมกับสภาพการรับรู้ตามช่วงวัยในบริบทการตลาด 4.0 ได้อย่างสอดคล้องตามตัวแบบสมการโครงสร้างของการดำเนินการทางการตลาด 4.0

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการทางการตลาดออนไลน์ของธุรกิจอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ สำหรับผู้บริโภคสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในสภาวะการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มเติมช่องว่างทางการตลาดอาหารเสริมและเครื่องดื่มน้ำสุขภาพ สำหรับผู้บริโภคสูงอายุทั่วประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561, 30 ตุลาคม). สถิติผู้สูงอายุ. <http://www.dop.go.th/th/know/>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2561, 8 ธันวาคม). โครงการตลาดสินค้าผู้สูงอายุ. <http://www.ditp.go.th/>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2564, 15 มีนาคม). แนวโน้มอาหารและเครื่องดื่มในตลาดโลก ปี 2021. <http://www.ditp.go.th/>
- ณัฐพงษ์ ชุมภู และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2561). พฤติกรรมการเปิดรับและการบอกต่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ. วารสารการสื่อสารและการจัดการนิเวศ, 4(3), 30-46.
- ปริญญ์ เสริมศิลป์ และ วิมลพรรณ อาภาเวท. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเกี่ยวกับรูปร่างที่ได้รับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.). วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร, 3(2), 30-38.
- วุฒิกัทร บุญญะถาวรชัย และ ยอดมนี เทพานนท์. (2563). ทัศนคติและการบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน

- การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ประจำปี พ.ศ. 2563. (น. 895-908). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561, 30 ตุลาคม). ตลาดผู้สูงวัย ชุมทอง SME ไทย. <https://www.kasikornresearch.com/>
- Gunawan, S. (2015). The impact of motivation, perception and attitude toward consumer purchasing decision: A study case of Surabaya and Jakarta society on Carl's Junior. *iBuss Management*, 3(4), 154-163.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis*. (8th ed.). Boston: Cengage.
- Kline, R. B. (2011). *Principle and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: The Guilford Press.
- Kotler, P., Kartajaya, H. & Setiawan, I. (2017). *Marketing 4.0 moving from traditional to digital*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Kotler, P., Keller, K., & Chernev, A. (2022). *Marketing management*. (16th ed.). New Jersey: Pearson Education Limited.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.2 ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิจัย และบทความวิชาการ

1.3 ขอบเขตเนื้อหา วารสารครอบคลุมสาขาสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศีลภาศาตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์

2.5 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

ผู้เขียนสามารถส่งบทความได้ 2 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อ

3.1.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.6 บทนำ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9 ผลการวิจัย

3.1.10 อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11 ข้อเสนอแนะ

3.1.12 เอกสารอ้างอิง

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อ

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.6 บทนำ

3.2.7 เนื้อหา

3.2.8 บทสรุป

3.2.9 เอกสารอ้างอิง

4. รูปแบบและการเรียงลำดับเนื้อหา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ในวารสาร ซึ่งผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาให้เป็นไปตามรูปแบบ ดังแสดงในตาราง โดยมีความยาวของบทความ 12-15 หน้า (ขนาดกระดาษ B5)

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
3	ชื่อผู้เขียนภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. และมีสัญลักษณ์ * ทำย่นามสกุลผู้ประสานงานหลัก

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
4	ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. และมีสัญลักษณ์ * ทำย่นามสกุลผู้ประสานงานหลัก
5	บทคัดย่อ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. เนื้อหาในบทคัดย่อจัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ให้มีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ
6	คำสำคัญ	ให้นำคำหลักที่สำคัญ จากชื่อเรื่อง หรือตัวแปรมาลงโดยไม่ต้องให้ความหมาย (ประมาณ 3-5 คำ) จัดชิดซ้าย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
7	ABSTRACT	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาในบทคัดย่อจัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ให้มีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ โดยแปลตามบทคัดย่อภาษาไทย
8	Keywords	ให้ใส่คำหลักที่สำคัญเป็นภาษาอังกฤษ (จำนวนตามคำสำคัญ) จัดชิดซ้าย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
9	บทนำ	คำว่า บทนำ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้บรรยายถึงความสำคัญและที่มาของการวิจัย โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
10	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	คำว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาในวัตถุประสงค์กล่าวเป็นข้อๆ จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
11	วิธีดำเนินการวิจัย	คำว่า วิธีดำเนินการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ระบุประชากร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งระบุวิธีการได้มาซึ่งตัวอย่าง ระบุตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ขอบเขตเนื้อหา แนวคิดทฤษฎี ที่ใช้ในการวิจัย หรือการเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้ามี) ให้ระบุชื่อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมค่าสถิติที่แสดงค่าคุณภาพของเครื่องมือ (สรุปย่อ) จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
12	ผลการวิจัย	คำว่า ผลการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ใส่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยสามารถใส่ภาพ/ตาราง/กราฟพร้อมทั้งอธิบายผลอย่างย่อ จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
13	อภิปรายผลการวิจัย	คำว่า อภิปรายผลการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้แสดงเหตุผลทางวิชาการถึงสิ่งที่พบจากการวิจัย โดยมีเอกสารอ้างอิง และนำเสนออภิปรายผลเท่าที่จำเป็นอย่างชัดเจนและครอบคลุม จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
14	ข้อเสนอแนะ	คำว่า ข้อเสนอแนะ จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้เสนอแนะสิ่งที่จำเป็น และสำคัญที่ได้จากการวิจัย จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
14	เอกสารอ้างอิง	คำว่า เอกสารอ้างอิง จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. โดยระบุเอกสารอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาให้ครบถ้วน
15	เนื้อหา (บทความวิชาการ)	คำว่า เนื้อหา จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ใส่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยสามารถใส่ภาพ/ตาราง/กราฟพร้อมทั้งอธิบายผลอย่างย่อ จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
16	บทสรุป (บทความวิชาการ)	คำว่า บทสรุป จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
17	ชื่อตาราง	ใช้คำว่า ตารางที่... (ตัวหนา) จัดชิดซ้ายเหนือตาราง ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
18	คำอธิบายภาพ แผนภูมิ หรือ กราฟ	ใช้คำว่า ภาพที่... (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง ใต้ภาพ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.

5. รูปแบบการเขียนอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้ใช้การอ้างอิงระบบนาม-ปี หรือระบบ APA (American Psychological Association) 7th edition ที่มีการปรับปรุงรูปแบบการอ้างอิงให้ทันสมัยให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (Citing Reference in Text) ให้ระบุ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารอ้างอิงไว้ในวงเล็บแทรกเนื้อหาและวางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม

1.1 ผู้แต่ง 1 คน

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,/ปี)
อังกฤษ สกุล/(ปี) หรือ (สกุล,/ปี)

... กิตติชัย รัตนะ (2549) ได้วิจัยเรื่อง...

... และได้ทำการศึกษาทฤษฎีการบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น (Benson, 2012) ...

... ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (Megan, 1996: 121) ...

หมายเหตุ: เครื่องหมาย/ หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ

1.2 ผู้แต่ง 2 คน

ไทย ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล,/ปี)
อังกฤษ สกุล/and/สกุล/(ปี) หรือ (สกุล/&/สกุล,/ปี)

... ฉันทพงศ์ สารรัตน์ และ ชลธิชา โรจนแสง (2563) กล่าวถึง...

... ตามแนวคิดของ Robinson and Mary (1993) ประกอบด้วย...

... คู่มือทางพันธุศาสตร์ (Robinson & Mary, 1993) ...

1.3 ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

ไทย ชื่อ/สกุลและคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและคณะ,/ปี)
อังกฤษ สกุล/et al./(ปี) หรือ (สกุล/et al./ปี)

... อภิวัฒน์ แสนคุ้ม และคณะ. (2563) ได้วิจัยเรื่อง...

... รูปแบบการพัฒนาการศึกษา (อภิวัฒน์ แสนคุ้ม และคณะ, 2563) ...

... การวิเคราะห์การเกิดโรคลำไส้อักเสบ (Sookkhee et al., 2018) ...

1.4 ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไปการอ้างอิงมากกว่าสองแหล่งข้อมูลให้เขียนเรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

... สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สาธิต จันท (2552) และ สัมฤทธิ์ พูนสุข (2550) ...

... การบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น (คณานนท์ พรหมมา, 2549; สาธิต เพ็งดี, 2555) ...

... ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (Megan & Jonh, 1996; Mary et al., 2006) ...

1.5 การอ้างอิงกรณีไม่มีชื่อผู้เขียน ดังนี้

ไทย (“ชื่อเรื่อง”,/ปีที่เผยแพร่)
อังกฤษ (“Title”,/ปีที่เผยแพร่)

... (“มะเร็งลำไส้ใหญ่”, 2563) ...

... (“Crohn’s disease”, 2020) ...

1.6 การอ้างอิงจากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลระดับทุติยภูมิ

กรณีอ้างหน้าข้อความ

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปี,/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล,/ปี)
อังกฤษ สกุล/(ปี,/as cited in/สกุล,/ปี).....

สมพร วงศ์วิธุน (2555, อ้างถึงใน สุภาวดี ทรัพย์สมบูรณ์, 2563)

Lin et al. (2011, as cited in Sookkhee, 2018)

กรณีอ้างท้ายข้อความ

ไทย ...(ชื่อ/สกุล,/ปี/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล,/ปี)...
อังกฤษ ...(สกุล,/ปี/as cited in/สกุล,/ปี)...

(สมพร วงศ์วิธุน, 2555 อ้างถึงใน สุภาวดี ทรัพย์สมบูรณ์, 2563)

(Lin et al., 2011 as cited in Sookkhee, 2018)

2. การเขียนรายการอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบ เพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิง จัดเรียงตามตัวอักษร โดยรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

2.1 หนังสือที่เป็นรูปเล่มที่มีผู้แต่งคนเดียว ให้ใช้รูปแบบดังนี้

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). บริษัท ไทเนรมิต อินเตอร์ โปรดักส์ จำกัด.

Stebbing, L. (1993). *Quality Assurance: The Route to Efficiency and Competitiveness* (3rd ed). Ellis Horwood.

หมายเหตุ : 1) กรณีไม่ปรากฏปีพิมพ์ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

2) สำหรับครั้งที่พิมพ์ให้ใส่เมื่อหนังสือพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์

3) กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ให้ใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.)

2.2 หนังสือที่เป็นรูปเล่มมีผู้แต่ง 2 คน ให้ใช้ “และ” หรือ “&” เชื่อมระหว่างชื่อผู้แต่งทั้งสอง

สอง

ไทย	ชื่อ/สกุล/และ/ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/ชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

กรรณิการ์ สุขเกษม และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). คู่มือการประยุกต์การใช้โปรแกรม LISREL. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

Robinson, A., & Mary, G.L. (1993). *Clinical Genetics Handbook*. (2nd ed). Blackell Scientific.

2.3 หนังสือที่เป็นรูปเล่มมีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ใส่ชื่อทุกคน โดยใส่, และ ... หรือ, & ก่อนหน้าชื่อคนสุดท้าย

ไทย	ชื่อ/สกุล,/ชื่อ/สกุล,/ชื่อ/สกุล,/และ/ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./,สกุล,/อักษรย่อชื่อ./,สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL (พิมพ์ครั้งที่ 2). เจริญดีมีนคังการพิมพ์.

Abeles, F.B., Page W.M., & Mikal E.S., Jr. (1992). *Ethylene in Plant Biology*. (2nd ed). Academic Press.

2.4 หนังสือที่เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/URL
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/URL

สุทธิชัย ไวกศิริ. (2542). *หลักสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. <http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=ST203>

Joseph, C.W. (n.d.). *An Introduction to the Science of Statistics: From Theory to Implementation*. <https://www.math.arizona.edu/~jwatkins/statbook.pdf>

2.5 บทในหนังสือ

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทหรือชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหนังสือ (น./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทหรือชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ (Ed. หรือ Eds.),/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDRF. ใน ทิศนา ขัมมณี และ สร้อยสน สกลรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (น. 1-18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ngo, N.V. (1998). Some aspects of cooperation in the Mekong delta. In D.G. Marr & C.P. White (Eds.). *Postwar Vietnam: Dilemmas in Socialist Development*. (pp. 163-173). Southeast Asia Program.

2.6 บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มี DOI

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.

อภิวัฒน์ แสนคุ้ม, สุรศักดิ์ ศรีกระจำง, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง, และ ประดิษฐ์ ศิลายุตร. (2563). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล. *วารสารบัณฑิตพัฒนสาร*, 7(1), 1-15.

Panishkan, K., Sanmanee, N., & Pramual, S. (2011). Principal Component-based Modeling Approaches for Predicting Soil Organic Matter. *Thailand Statistician*, 9(1), 51-64.

2.7 บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า. /https://doi.org/เลขdoi
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า. /https://doi.org/doi

Lee, S., Wu, M.C., & Lin, X. (2012). Optimal tests for rare variant effects in sequencing association studies. *Biostatistics*, 13(4), 762-775.
<http://doi:10.1093/biostatistics/kxs014>.

2.8 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปี/วัน/เดือน)/ชื่อคอลัมน์/ชื่อหนังสือพิมพ์/เลขหน้า.*
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปี/เดือน/วัน)/ชื่อคอลัมน์/ชื่อหนังสือพิมพ์/เลขหน้า.*

ณัฐฤดี เหล่าทวีทรัพย์. (2561, 29 ตุลาคม). การเงินการลงทุน: ปรับพอร์ตรับมือ Fed ขึ้นดอกเบี้ยต่อไม่รอแล้ว. *กรุงเทพธุรกิจ*, 19.

Wipatayotin, A., Nanuam, W., & Charoensuthipan, P. (2020, December 22). Thailand: We cannot stop them all. *Bangkok Post*.
<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2039171/we-cannot-stop-them-all>

2.9 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

(Doctoral dissertation/ Master's thesis)

2.9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ตีพิมพ์

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]/ชื่อมหาวิทยาลัย.
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished master's thesis]/ชื่อมหาวิทยาลัย.

สิริกัลยา สุขชี. (2553). การเปรียบเทียบวิธีการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ วิธีโครงข่ายประสาทเทียม และวิธีเจ็นติกอัลกอริทึม โดยใช้องค์ประกอบหลักในการพยากรณ์อินทรีย์วัตถุในดิน : กรณีศึกษาพื้นที่เกษตรกรรมสวนผลไม้ในภาคตะวันตกของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Sookkhee, S. (2018). *Efficiency of Single SNP and SNP-Set Analysis in Genome-Wide Association Studies* [Unpublished doctoral dissertation]. King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

2.9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ (กรณีไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]/ชื่อเว็บไซต์./URL
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation or Master's thesis]/ชื่อเว็บไซต์./URL

สิรภพ สังข์แก้ว. (2551). การศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการและแนวทางการพัฒนาการใช้โทรศัพท์ตามประสงค์ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Sirapob_Sungkaew/Fulltext.pdf

Razali, R. B. M. (2014). *Studies on the relationship between single nucleotide polymorphisms and protein interactions* [Doctoral Dissertation]. Imperial College of London (United Kingdom). <https://core.ac.uk/download/pdf/76996761.pdf>

2.9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ (กรณีอยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)/[Doctoral dissertation or Master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.

McNiel, D. S. (2006). *Meaning though narrative: A personal narrative discussing growing up with an alcoholic mother* (UMI No. 1434728) [Master's thesis]. ProQuest Dissertations and Theses database.

2.10 รายงาน

2.10.1 รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ไทย	ชื่อหน่วยงาน/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)

กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง. <http://www.rayonghealth.com>

Reuters Institute for the Study of Journalism. (2019). *Reuters Institute Digital News Report 2019*. Recent Reuters Institute Publications. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/inline-files/DNR_2019_FINAL_27_08_2019.pdf

2.10.2 รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)

นิภา ศรีช้าง และ ลลิตรา คำวี. (2560). *การพยากรณ์การพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 – 2564*. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. <http://www.thaincd.com/document/file/violence/2560-2564.pdf>

Dickson, B., & Isemann, H. (2010). *Research Institute of Molecular Pathology*. Ueberreuter Print GmbH. https://www.imp.ac.at/fileadmin/content/About_IMP/Research_Reports/2010_IMP_Research_Report.pdf

2.11 เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี proceeding (Symposium)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปี,/วันที่,/เดือน)/เรื่องที่ประชุม./ใน/ชื่อ/(ประธาน)/ชื่อการประชุม/[Symposium]./ ชื่อสถานที่จัดประชุม/สถานที่ประชุม.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี,/เดือน,/วันที่)/Title of contribution./In/ชื่อ/(Chair)/Title of symposium/[Symposium]./Conference Name./Location.

Sookkhee, S., Baksh, M. F., & Kirdwichai, P. (2018, March 14-16). Efficiency of Single SNP analysis and Sequence Kernel Association Test in Genome-wide Association Analysis. In Sookkhee S. (Chair), *Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists 2018* [Symposium]. IMECS 2018. The Royal Garden Hotel, Kowloon, Hong Kong.

2.12 การนำเสนอผลงานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/ Poster Presentation)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปี,/วันที่,/เดือน)/ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster presentation]./ชื่อการประชุม/สถานที่.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี,/เดือน,/วันที่)/ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster presentation]./Conference Name, Location.

สิริกัลยา สุขชี, อุคมพันธ์ พิษณุประเสริฐ, พงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์ และ พิศาล สุขชี. (2558, 20-22 พฤษภาคม). *สภาวะการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการดูแลรักษาสุขภาพในสีกุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ* [Paper presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.

Chatree, J., Sookkhee, P., & Sookkhee, S. (2016, July 13-15). *Text Mining Approach to Extract Information of Symptoms and Herbs from Data on Thai Web Sites* [Poster presentation]. In the International Conference on Applied Statistics 2016 (ICAS 2016), Phuket, Thailand.

2.13 รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

2.13.1 ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี)/ชื่อเรื่อง./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(pp./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล.
*กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูลตัวอย่างชื่อฐานข้อมูล. /https://doi.org/xxxx	

ฉัตรชัย สืบทรัพย์, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ, จำเริญ อุณแก้ว และ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง. (2560). การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. ใน จำเริญ อุณแก้ว (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏศรีสะเกษวิชาการ ครั้งที่ 4* (น. 238–242). มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

2.13.2 ในรูปแบบวารสาร

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า./URL
อังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปี)./ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า./URL
 *กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล ตัวอย่างชื่อฐานข้อมูล./
<https://doi.org/xxxx>

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External term-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theories: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1). 11-16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

2.14 เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารประกอบการเรียน)

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อเอกสาร/[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]/คณะ,/มหาวิทยาลัย.
อังกฤษ ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อเอกสาร/[Unpublished manuscript]/คณะ,/มหาวิทยาลัย.

พิศาล สุขชี. (2562). *การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพธอน 3* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

2.15 เว็บไซต์

ไทย ชื่อ/สกุลผู้เขียน./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
อังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(ปี, เดือน/วันที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

- * กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)
- * กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น
- * กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

วรุตม์ โล่ห์ศิริวัฒน์. (2559, 7 เมษายน). *มะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก*. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1218>

LeBrun, N. (2019, 22 May). *Crohn's Disease: 11 Things Doctors Want You to Know*. *Healthgrades*. <https://www.healthgrades.com/right-care/crohns-disease/crohns-disease-11-things-doctors-want-you-to-know>

2.15 ราชกิจจานุเบกษา

ไทย ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/ตอนที่./หน้า/เลขหน้า.

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2563, 16 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนที่ 103. หน้า1-3.

พิมพ์ที่ : ศรีสะเกษการพิมพ์ 1462-64 ถนนอุบล ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร 045-611428 081-1205586

Sisaket Rajabhat University Journal

Vol.17 No.1 January - April 2023

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550)
319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร: 045-617982 อีเมล: journal@sskru.ac.th